

Bijlagenboek

Evaluatie convenanten bevolkingsdaling Limburg, Zeeland en Groningen 2012- 2014

INHOUD

In dit bijlagenboek zijn de volgende bijlagen opgenomen, steeds uitgesplitst per partner / provincie:

- 1. BEGELEIDINGSCOMMISSIE**
- 2. OVERZICHT RESPONDENTEN**
- 3. LITERATUURLIJST**
- 4. OUTCOME-GEGEVENS**
- 5. STOPLICHTENSHEMA'S**

1. BEGELEIDINGSCOMMISSIE

- de heer C. Claessens (kennisstrateeg Provincie Limburg)
- de heer J. van Dam (senior beleidsadviseur ministerie BZK / programmteam bevolkingsdaling)
- mevrouw P. Dieleman (beleidsmedewerker Provincie Zeeland)
- de heer W. Segers (programmaleider ministerie BZK / programmteam bevolkingsdaling)
- mevrouw D. Sibbes (programmacoördinator Bevolkingsdaling Provincie Groningen)
- de heer B. Zanting (beleidsadviseur Provincie Zeeland)

2. RESPONDENTEN

Groningen

- de heer B. Droste (secretaris Raad van Bestuur Zonnehuisgroep Noord)
- mevrouw H. van Ree (directeur Groninger Huis)
- mevrouw D. Sibbes (programmacoördinator Bevolkingsdaling Provincie Groningen)
- de heer S. van der Wal (bestuurder VCPO Noord-Groningen)

Ambtelijk groepsinterview:

- de heer K. Bosker (hoofd Afdeling Maatschappelijke en Ruimtelijke Ontwikkeling gemeente Loppersum)
- mevrouw H. van Beek (beleidsmedewerker gemeente Eemsum)
- de heer R. van den Burgh (teamleider programmabureau gemeente Delfzijl)
- de heer H. Hanssen (beleidsmedewerker Bouwen & Wonen Provincie Groningen)
- de heer L. Huis in 't Veld (senior beleidsmedewerker gemeente Groningen)
- mevrouw A. Lootsma (beleidsmedewerker Bouwen & Wonen Provincie Groningen)
- de heer G. Noordhoff (programmaleider Krimp & Leefbaarheid gemeente Marne)
- mevrouw M. Söllner (beleidsmedewerker Volkshuisvesting & RO gemeente Vlagtwedde)
- mevrouw W. Udding (programmamanager Interreg A en Grensoverschrijdende samenwerking Provincie Groningen)
- mevrouw H. van der Wal (beleidsmedewerker gemeente Groningen)
- de heer H. Wessels (beleidsmedewerker Afdeling Beleid en Realisatie gemeente Appingedam)

Bestuurlijk groepsinterview:

- mevrouw M. Besselink (gedeputeerde Provincie Groningen)
- de heer H. van Gelder (wethouder gemeente De Marne)
- de heer E. Groot (burgemeester gemeente Delfzijl)
- de heer S. Lok (wethouder gemeente Vlagtwedde)
- de heer J. van Mannekes (wethouder gemeente Pekela)
- mevrouw R. Pot (burgemeester gemeente Appingedam)
- de heer R. van der Schaaf (wethouder gemeente Groningen)
- de heer E. Zuidema (directeur Enno Zuidema Stedebouw)

Zeeland

- de heer J. Hageman (wethouder gemeente Hulst)
- de heer G. van Heukelom (gedeputeerde Provincie Zeeland)
- de heer C. Liefing (wethouder gemeente Terneuzen)
- de heer P. Ploegaert (wethouder gemeente Sluis)
- de heer G. Rabelink (burgemeester gemeente Schouwen-Duiveland)
- de heer R. de Ridder (directeur Stichting Clavis)
- de heer R. de Ruijter (senior beleidsadviseur gemeente Terneuzen)
- de heer E. de Ruijscher (voorzitter Bouwend Zeeland)

- de heer A. Schelfhout (lid Raad van Bestuur Zorgsaam Zeeuws-Vlaanderen)
- de heer H. Schuit (secretaris OnderwijsAutoriteit Zeeland)
- de heer B. Zanting (beleidsadviseur Provincie Zeeland)

Limburg

- de heer T. Bovens (commissaris van de Koning Provincie Limburg)
- mevrouw P. Dassen (burgemeester gemeente Beesel)
- de heer P. Depla (burgemeester gemeente Heerlen)
- de heer J. Mans (voormalig Topteam Krimp)
- de heer K. de Rooij (burgemeester gemeente Horst aan de Maas)
- de heer A. Scholten (burgemeester gemeente Venlo)

Verder is er geput uit eerder gehouden interviews met:

- de heer P. Dols (bestuurssecretaris Proteion)
- de heer R. Goffin (lid raad van bestuur Orbis)
- de heer W. Gruisen (manager regioregie CZ)
- de heer T. Hagelstein (programmamanager en secretaris dagelijks bestuur Keyport 2020)
- de heer P. Huijs (senior adviseur Wonen en Werken gemeente Venray)
- de heer J. Jegers (programmamanager Beleid en Ontwikkeling gemeente Maastricht / secretaris stuurgroep onderwijs EKV)
- mevrouw Y. Kelders (beleidsmedewerker Wmo gemeente Heerlen / secretaris platform zorg EKVL)
- de heer J. Kusters (voorzitter CvB ROC Leeuwenborgh / voorzitter stuurgroep onderwijs EKVL)
- de heer J. Leunissen (manager Strategie en Innovatie Woonwenz)
- mevrouw S. van Mensvoort (planoloog / stedenbouwkundige gemeente Weert)
- de heer J. Monsewije (voorzitter CvB Stichting voortgezet onderwijs Parkstad Limburg)
- de heer B. Nelissen (voorzitter CvB Innovo / voorzitter tafel PO stuurgroep onderwijs EKVL)
- de heer R. Postulart (directeur Development Company Greenport Venlo)
- mevrouw Y. Raaijmakers (directeur Stichting primair onderwijs Venray)
- de heer K. van Rosmalen (voorzitter CvB Zuyd Hogeschool / Bestuur LED)
- de heer P. Senster (senior beleidsmedewerker Wonen en Leefomgeving Provincie Limburg)
- mevrouw M. Severeijns (manager Strategie & Beleid ZO Wonen)
- de heer G. Smeets (directievoorzitter Rabobank Peel, Maas en Leudal)
- de heer H. Smeets (strategisch beleidsadviseur gemeente Venlo)
- de heer H. Smeets (voorzitter stuurgroep wonen Zuid-Limburg)

Rijk

- mevrouw A. van Boxtel (manager RijksAdvies RVOB)
- de heer R. Doorten (beleidsmedewerker ministerie SZW)
- mevrouw C. Flendrie (programmamanager Bevolkingsdaling en Ruimte ministerie I&M)
- mevrouw M. Hink (senior beleidsmedewerker Acute zorg en Ziekenhuiszorg ministerie VWS)
- de heer V. Neevel (senior beleidsadviseur ministerie VWS)
- de heer H. Tijn (directeur Directie Ruimtelijke Ontwikkeling ministerie van I&M)

Groepsinterview:

- de heer J. van Dam (senior beleidsadviseur ministerie BZK / programmteam bevolkingsdaling)
- mevrouw M. Galema (beleidsmedewerker ministerie BZK / regio Groningen programmteam bevolkingsdaling)
- mevrouw A. Gerbrandy (beleidscoördinator ministerie BZK / regio Zeeland programmteam bevolkingsdaling)
- de heer G. Janssen (beleidsmedewerker ministerie BZK / regio Limburg programmteam bevolkingsdaling)
- de heer W. Segers (programmleider ministerie BZK / programmteam bevolkingsdaling)

3. LITERATUURLIJST

Groningen

- (04-2013). Bod voor vormgeving Verhuurdersheffing van de G4 en Krimprovincies.
- Berdowski, Z., Berger, J., Eshuis, P. H. & Oploo, van M. (2011). De tering naar de nering: Financiële gevolgen van demografische krimp in het voortgezet onderwijs.
- Bestuurlijk overleg T3 (mei 2014). Conclusies Bestuurlijk overleg Krimp Groningen, Limburg en Zeeland.
- Bestuurlijk overleg MIRT (2014). Gebiedsagenda Noord-Nederland 2040
- Bijker, R. & Haartsen, T. (2011). More than Counter-urbanisation: Migration to Popular and Less-Popular Rural Areas in the Netherlands.
- Bijker, R., Haartsen, T. & Strijker D. (2014). Migration to Less-Popular Rural Areas in the Netherlands: Exploring the motivations.
- Bureau PAU & NWP-ARSU (2014). Intensivering van grensoverschrijdende samenwerking in de Eems-Dollard regio.
- Bureau EZ Eemdelta (2012), Economische Visie Eemdelta 2030.
- Companen (2011). Gemeente De Marne WLP 2011-2012: Toekomst voor kwaliteit en ruimte.
- Convenant Woon- en leefbaarheidsplan regio Eemdelta (2012).
- Convenant Woon- en leefbaarheidsplan De Marne (2014).
- Convenant Groningen op Koers. Bevolkingsontwikkeling Groningen-Rijk (2012).
- Dijkstal, H. en J. Mans (2009). Krimp als structureel probleem. Rapportage Topteam Krimp voor Groningen.
- FO Leefbaarheid (3-2012). Aandachtspunten bij de convenanten bevolkingsdaling
- Gemeente De Marne (2011). De Marne: blijvend de moeite waard integraal beleidskader krimp en leefbaarheid.
- GS van Groningen (2012). Brief aan Provinciale Staten over Actualisatie Provinciaal Actieplan Bevolkingsdaling.
- In voor Zorg! (2013). Van Regels naar mensen. Experiment Regelarme Instellingen in de langdurige zorg: de eerste ervaringen.
- KAW architecten en adviseurs (2014). Eindrapportage Vervolgonderzoek primair onderwijs Oost Groningen
- KAW architecten en adviseurs (2013). Regionaal Prestatiekader 2013-2018 Woningmarkt Oost-Groningen.
- KAW architecten en adviseurs (2013). RWLP Oost-Groningen Resultaten 2012-2013 Uitvoeringsprogramma 2013-2015.
- KAW architecten en adviseurs (2011). Inventarisatierapport voor het Regionaal Woon en Leefbaarheidsplan Oost-Groningen.
- KAW architecten en adviseurs (2011). RWLP Oost-Groningen.
- Krimpontbij 6 juni 2013. Placemat topkrimgebieden
- Koole (3-2012). Convenant Rijk-Regio: stand van zaken en planning.
- L&E en VCPO (2014). Toekomstscenario scholenspreiding Noord-Groningen.
- Nieuwsbrief ECRU, De aanpak van krimp met krappe budgetten (2013)
- Nieuwsbrieven Toekomst Basisscholen Noord Groningen. Nrs. 1 & 2 (2014)
- OECD (2013). Demographic change in the Netherlands: Strategies for labour markets in transition

- Platform31 (2013). Evaluatie Krimpexperimenten. Experimenteren met wonen, ruimte en voorzieningen.
- Programma Krimp & Leefbaarheid De Marne 2012-2021(2012).
- Programmabureau Zorg voor de Toekomst (2012). Zorg voor de Toekomst Noord- en Oost-Groningen.
- Projectgroep MKBA. Verslag 02-2013.
- Provincie Groningen (2014). Poster Groningen op koers.
- Provincie Groningen (11-2014). Reserve leefbaarheid krimpgebieden (subsidie)
- Provincie Groningen (3-2012). Notitie t.b.v. leden FO, Convenant-Rijk-Regio: stand van zaken en planning.
- Provincie Groningen (8-2012). Afdelingsnota RP, Convenant Krimp, "Groningen op koers".
- Provincie Groningen (1-2012). Notitie t.b.v. leden Stuurgroep Regionaal WLP Oost- Groningen, Voorbereiding convenant met Rijk.
- Provincie Groningen (11-2011). Notitie t.b.v. leden projectgroep Woon- en Leefbaarheidsplan, Voorbereiding convenant met Rijk.
- Provincie Groningen (11-2011). Notitie t.b.v. leden FO, Voorbereiding convenant Rijk.
- Provincie Groningen (9-2010). Uitnodiging: Kijk op krimp in Oost-Groningen: bijeenkomst aanpak bevolkingsdaling.
- Provincie Groningen et al. (2014). Experimenten particuliere woningvoorraad Groningen
- Saitua, R. & Koning, M. (2011). MKBA Herstructurering Eemsdelta; een maatschappelijke kosten-batenanalyse.
- Stichting Oldambt Verbindt (2014). Leidraad realisatie Breedband op het platteland.
- Startdocument Techniekpact Noord-Nederland 2013-2020
- Stuurgroep Plus (2014). Werkplan Uitvoering WLP Eemsdelta in 2014.
- Stuurgroep Wonen en Voorzieningen (2013). Werkplan voor de uitvoering van het WLP.
- Van Beekveld & Terpstra (2013). Toekomstscenario scholenspreiding Noord-Groningen.
- Van der Kolk Advies (2014). Invulling experimenteerzone stimulering bio-based economy Noord-Nederland door vermindering van belemmerende regeldruk
- VCPO Noord-Groningen. Jaarverslag 2013/2014.
- Werkgroep (11-2014). Projectplan Loket Leefbaarheid (concept).
- Woldendorp (2014). Masterplan transitieproces zorg en welzijn DEAL gemeenten Deel 3.

Zeeland

- Atlas voor gemeenten (2013), Atlas van kansen voor de Euregio Scheldemond
- Bestuurlijke Verslagen overleg in de kanaalzone
- Brief aan Minister voor Wonen en Rijksdienst d.d. 25 april 2013, Onderwerp: Bod voor vormgeving Verhuurderheffing van de G4 en Krimpprovincies
- de Volkskrant, nieuwsbericht d.d. 13 november 2014 'Vlaamse school trekt Zeeuwse juf'
- Convenant Koersvast voor Zeeland. Bevolkingsontwikkeling Zeeland-Rijk (2012)

- Dijkstal, H. en J. Mans (2009). Consequenties van demografische ontwikkelingen in Zeeland. Rapportage Topteam Krimp voor Zeeland.
- E'til (2014) Kernopgaven arbeidsmarktbeleid Zeeland 2014
- Economisch Instituut voor de Bouw (2013) MKBA Zeeuws- Vlaanderen
- Gemeente Hulst, Najaarsnota 2013
- Gemeente Schouwen-Duiveland, Talent voor de Toekomst. Visie lokaal onderwijsbeleid Schouwen-Duiveland 2013-2019
- Gemeente Schouwen-Duiveland (2012), Tij voor de Toekomst. Visie Schouwen-Duiveland 2011-2040
- Gemeente Schouwen-Duiveland (2012), Uitvoeringsprogramma Tij voor de Toekomst.
- Gemeente Schouwen-Duiveland (2013), Woonvisie 2013-2022
- Gemeente Sluis, Jaarstukken 2013
- Gemeente Sluis, Persbericht d.d. 10 februari 2012 'Voortgang in samenwerking tussen Zeeuws-Vlaamse gemeenten'
- Gemeente Tholen, nieuwsbericht d.d. 14-11-2014, Gevolgen gemeente Tholen sluiting Philip Morris
- Gemeenten Hulst, Terneuzen, Oostburg, brief d.d. 6 november 2012 aan Provinciale Staten van Zeeland, Onderwerp: Krimp en financiën
- Gemeenten Hulst, Terneuzen, Oostburg (2014), Woonvisie Regio Zeeuws-Vlaanderen 2020
- Groeneveld-Verdonk, J., Gemeente Terneuzen, e.a.. 2014. Grenzeloze kansen voor werk.
- Goeij, Hans de, en Versteegen, Frans (2013) Regioplan Goedleven 2013-2022
- Handvest Wonen Koersvast voor Zeeland. Regio Zeeuws-Vlaanderen (2012)
- Hospitality Consultants/ Scoop (2011) Nu 2021, Masterplan Voorzieningen Zeeuws-Vlaanderen
- HZ University of Applied Sciences, Jaarverslag 2013
- J. Meijaard (2014) 'De Slimme Kracht van Zeeland'
- KPMG (2011) De Zeeuwse Uitdaging
- KPMG (2013) 'Een nieuwe realiteit; onderzoek naar de effecten van krimpende leerlingenaantallen op het Zeeuwse primair onderwijs'
- Krimpontbijt 6 juni 2013 'Placemat Topkrimpgebieden'
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat (2010) Krimp en mobiliteit
- Moveo (2014) offerte Gespreksleiding Inspiratiebijeenkomsten demografische ontwikkelingen Zeeuws-Vlaanderen
- OAZ (2014) 'Vijf van vijf; plan van aanpak 5e pilotjaar 2014-2015'
- OECD (2013) Demographic change in the Netherlands: Strategies for labour markets in transition
- Offerte Verkenning SD en GO
- Omroep Zeeland, nieuwsbericht 14-11-2014, Imtech trekt zich terug uit Zeeland
- Participatiefonds/Vervangingsfonds 'Brochure Sectorplan PO; Samen aan de slag voor het onderwijs van morgen'
- Persbericht d.d. 26 augustus 2014 'Provinciebestuur benoemt zorgverkenner'
- Platform31, 2013. Evaluatie Krimpexperimenten. Experimenteren met wonen, ruimte en voorzieningen.
- Projectgroep i.s.m. Stec Groep (2014), Woonvisie regio Zeeuws-Vlaanderen 2020 (concept)
- Projectgroep MKBA Zeeuws Vlaanderen, verslag 10 juni 2013

- Projectgroep MKBA Zeeuws Vlaanderen, verslag 12 september 2012
- Projectgroep MKBA Zeeuws Vlaanderen, verslag 17 januari 2013
- Projectgroep MKBA Zeeuws Vlaanderen, verslag 22 augustus 2013
- Projectgroep MKBA Zeeuws Vlaanderen, verslag 26 april 2013
- Projectgroep MKBA Zeeuws Vlaanderen, verslag 28 februari 2013
- Projectgroep MKBA Zeeuws Vlaanderen, verslag 28 november 2012
- Projectgroep MKBA Zeeuws Vlaanderen, verslag 4 april 2013
- Provincie Zeeland (2011) Kiezen of verliezen
- Provincie Zeeland (2012) Economische agenda 2013-2015
- Provincie Zeeland (2012) Ontwerp Omgevingsplan Zeeland 2012-2018 Krachtig Zeeland
- Provincie Zeeland (2014) Nieuwe Wegen. Nota Leefbaarheid & Bevolking 2014-2018
- Provincie Zeeland (2014) Overzicht PIW projecten 2014
- Provincie Zeeland (2014) Provinciale Impuls Wonen.
- Provincie Zeeland (2014) Toekomstvisie Zeeland 2040
- Provincie Zeeland, Brief GS d.d. 11 maart 2014 met afschrift brieven aan gemeenten Sluis en Hulst over krimpgelden Provincie Zeeland
- Provincie Zeeland, Presentatie 11 september 2014 t.b.v. Kavelruilbureau 'Nieuwe wegen: Nota Leefbaarheid & Bevolking 2014-2017'
- Provincie Zeeland, Presentatie 11 september 2014 'Gemeenschappelijk Landbouwbeleid' t.b.v. Kavelruilbureau
- PZC, nieuwsbericht d.d. 18 november 2014 Kinderen in grensdorpen Zeeuws-Vlaanderen al met drie jaar naar school
- PZC, nieuwsbericht d.d. 12 november 2014 Philips sluit vestiging in Terneuzen
- PZC, nieuwsbericht d.d. 17 oktober 2014, ZorgSaam schrapt 288 voltijdse banen
- PZC, nieuwsbericht d.d. 4 oktober 2014, Kans op miljoenen subsidie voor zeesluis Terneuzen
- PZC, nieuwsbericht d.d. 18 november 2013, Met krimp moet je verstand omgaan
- Reformatorisch dagblad, nieuwsbericht d.d. 19-02-2013, Emigratie Belgen Zeeuws-Vlaanderen neemt spectaculaire vormen aan
- Rekenkamer Zeeland (2013) Krimp in beeld: het krimpbeleid van de provincie Zeeland (2007-2012)
- Research voor Beleid (2011) De tering naar de nering; Financiële gevolgen van demografische krimp in het voortgezet onderwijs
- Schrijfgroep Zeeuws-Vlaanderen (2013) 'Op weg! Op weg naar toekomstbestendige voorzieningen voor onderwijs en opvang t.b.v. 0-12 jarigen in Zeeuws-Vlaanderen'
- SCOOP (2014) Staat van Zeeland 2013 Zeeland in tijden van crisis
- SCP (2014) Burgermacht op eigen Kracht?
- Stuurgroep Leefbaarheid/Bevolkingsontwikkeling Zeeuws-Vlaanderen, verslag maandag 6 januari 2014
- Stuurgroep Leefbaarheid/Bevolkingsontwikkeling Zeeuws-Vlaanderen, verslag 29 augustus 2013
- Stuurgroep Leefbaarheid/Bevolkingsontwikkeling Zeeuws-Vlaanderen, verslag 16 mei 2013
- Stuurgroep Leefbaarheid/Bevolkingsontwikkeling Zeeuws-Vlaanderen, verslag 26 februari 2014

- Van Dorst (27 maart 2013) Presentatie: Opfrissen van de Zeeuws-Vlaamse woningmarkt
- Verslag Stuurgroep Leefbaarheid & Bevolking Zeeuws-Vlaanderen (8 september 2014)
- Website: Nieuwe sluis Terneuzen
- Werkservicepunt ZeeuwsVlaanderen (2014) Subsidieaanvraag Mobiliteitscentrum & “ontgrenzer” Euregio Scheldemond

Limburg

- Actiz, 2014, Memo scheiden wonen & zorg t.b.v. overdrachtdossier colleges gemeenten
- Adviescommissie Deetman, 2011, Ruimte voor waardevermeerdering. Eindrapportage Bevolkingskrimp Limburg
- Agendacommissie Zuid-Limburg, juli 2014, Voortgangsnotitie Domein Economie
- Agendacommissie Zuid-Limburg, juli 2014, Voortgangsnotitie Domein Onderwijs
- Agendacommissie Zuid-Limburg, juli 2014, Voortgangsnotitie Domein Zorg
- Agendacommissie Zuid-Limburg, juli 2014, Voortgangsnotitie Domein Wonen
- Agendacommissie Zuid-Limburg, dec. 2013, Voortgangsnotitie Domein Economie
- Agendacommissie Zuid-Limburg, dec. 2013, Voortgangsnotitie Domein Onderwijs
- Agendacommissie Zuid-Limburg, dec. 2013, Voortgangsnotitie Domein Zorg
- Agendacommissie Zuid-Limburg, dec. 2013, Voortgangsnotitie Domein Wonen
- Agendacommissie Zuid-Limburg, dec. 2013, Voortgangsnotitie Overall procesgang
- Analyses spreadsheet Zuid-Limburg 2014
- Anders Beter, 2013, Regioregie in de Westelijke Mijnstreek
- Anders Beter, Inventarisatie van ontwikkelingen en activiteiten
- Belangstelling voor studie aan HAS Venlo groeit, 2014
- Beleidskader huisvesting arbeidsmigranten Noord-Limburg (short-stay), 2013
- Beleidsplan 2014-2015 Alliantie Santé Maastricht-Heuvelland, 2014
- Beleidsplan Jeugdhulp 2014-2016
- Bestuursovereenkomst Samenwerking Midden-Limburg
- Blauwe Zorg, 2012, Regio-experiment voor duurzame zorg in Maastricht en Heuvelland
- Brightlands & Gemeente Maastricht, 2014, Structuurvisie Brightlands Maastricht Health Campus
- Buck Consultants International; Stadt- und Regionalplanung; Euregio, 2013, De euregio visie 2014-2020+ voor de euregio rijn-maas-noord
- Bureon & Roots Beleidsadvies, Economische agenda regio Venlo tot 2022
- Convenant Limburg-Rijk. Een Koers voor Limburg (2012).
- DaCapo College; SVO PL; LVO; Leeuwenborgh; Arcus, 2013, Herinrichting Technisch Beroepsonderwijs Zuid-Limburg
- Dijkstal, H. en J. Mans (2009). Krimp als structureel probleem. Rapportage Topteam Krimp voor Parkstad Limburg.
- Een stevige basis voor cultuureducatie in Noord-Limburg Beleidskader 2013-2016
- Eerste bio-based bedrijf naar oud PLEM-terrein Zevenellen Haalen, 2014
- Esther Giesberts, 2013, Impuls Aanpak jeugdwerkloosheid in de arbeidsmarktregio

- Gemeente Echt-Susteren; gemeente Roerdalen; gemeente Maasgouw; gemeente Roermond, 2014, Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 regio Midden-Limburg-Oost
- Gemeente Sittard-Geleen; gemeente Heerlen; gemeente Maastricht; provincie Limburg, Agenda en governance Zuid-Limburg
- Gemeente sluit huisvesting arbeidsmigranten, 2014
- Gemeente Venray, 2014, Programmabegroting 2015
- Gemeente Venray, 2014, Raadsinfobrief Regionale Structuurvisie Wonen
- Gemeenten zetten directeur Keyport 2020 op non-actief, 2014
- GOML, Raadsvoorstel Beëindigen Gebiedsontwikkeling Midden-Limburg en opstarten Samenwerking Midden-Limburg
- H. Smeets & M. Depondt-Olivers, 2014, Brief betreft reactie ontwerp POL
- ING Economisch Bureau, 2013, Visie op regio's in 2014
- Inspectie van het Onderwijs (2013) 'De staat van het onderwijs; onderwijsverslag 2011/2013'
- Investeren in Keyport 2020 loont!, 2014
- J.H. van Triest & P.J.J. van Osch, 2013, Masterplan Kennis- en Expertisecentrum Roermond
- Kader Transitiefonds Limburgse Woningmarkt, 2014
- Mijn zorg, 2013, Meer gezondheid tegen lagere kosten, beschrijving doelstellingen en randvoorwaarden 'Mijn zorg' Oostelijk Zuid Limburg
- Mijn zorg, Inventarisatie van ontwikkelingen en activiteiten
- Nadine van den Berg, 2014, Natuurkaart Limburg
- Nieuw onderzoekscentrum op Brightlands Greenport Campus Venlo, 2014
- Nieuwsbrief CDA Weert, 2013
- Nieuwsbrief Platform Zorg, augustus 2014
- Nieuwsbrief Platform Zorg, april 2014
- Nieuwsbrief Platform Zorg, mei 2013
- Notulen Agendacommissie Zuid-Limburg, juli 2014
- Notulen Agendacommissie Zuid-Limburg, december 2013
- Notulen Agendacommissie Zuid-Limburg, september 2013
- Notulen overleg voorzitters en secretarissen stuurgroepen, februari 2014
- Ontwerp POL 2014
- Ontwerpproject voor het hoofdrailnet 2015-2015, 2014
- Oostwestpoort, 2014, Gemeenschappelijk strategisch actieplan voor agrovoedingslogistiek
- Overzicht uitvoering Regionaal Bereikbaarheidsakkoord, 2007
- Parkstad Limburg, 2014, Transformatie opgave extramuralisatie Parkstad Limburg
- Parkstad Limburg Ontwikkelingsplan, 2013
- Peter Geerts & Geert Claessens, 2014, Structuurvisie Wonen, Zorg en Woonomgeving
- Platform zorg, 2014, Status update 'Blauwe Zorg'
- POM & Greenport Venlo, 2014, Strategisch actieplan voor agrologistiek
- Primair Passend Onderwijs Noord-Limburg, 2014, Ondersteuningsplan Primair Onderwijs
- Programmaplan Railinfrastructuur, Spoor- en Busvervoer, 2014
- Projectbureau Vrolijk, 2013, Nautische Programma van Eisen Maasplassen Limburg
- Provincie Limburg, 2014, Aken populair bij Limburgse studenten

- Provincie Limburg, 2013, Toeristische Trendrapportage Limburg 2012-2013
- Provincie Limburg; Parkstad Limburg; Ministerie BZK, 2013, Financiële arrangementen voor de demografische transitie van Zuid-Limburg
- Provincie Limburg, Presentatie Polfermolen revisited
- Provincie Limburg, Presentatie POL Visie Zuid-Limburg 3 april 2014
- Provincie Limburg, Uitvoeringsnotitie arbeidsmigratie: Eerste stand van zaken
- Provincie Limburg & Etil BV, 2014, Woonmonitor Limburg 2013
- Provincie neemt regie in Greenport Venlo, 2014
- Rabobank voorspelt groeiende afzet voor MKB, 2014
- Regio Noord-Limburg leert arbeidsmigranten Nederlandse taal, 2014
- Regionale werkgroep jeugdzorg, 2013, Beleidskader Jeugdzorg Noord-Limburg 2015-2018
- Rekenkamercommissie Heerlen, Onderzoek naar inventarisatie en selectie van exploitant van voormalig CBS complex te Heerlen, 2013
- Samenwerkingsarrangement Landsdeel Zuidoost & Platform Bèta Techniek 2014-2016
- Samenwerkingsprogramma hightechindustrie en agrofoodcomplex
- Samenwerkingsverband Noord-Limburg vo 51.1, 2013, Zorgplan schooljaar 2013-2014
- Samenwerkingsverband Passend Onderwijs, 2014
- Sectorplan Zorg Limburg 2e tranche
- Self-assessment update transformatiemonitor 2014
- Self-assessment update transformatiemonitor, thema zorg, 2014
- Stichting Onderwijs Midden-Limburg, 2014, Jaarverslaglegging 2013
- Strategische agenda Buurtaal en internationalisering in Limburg, 2014
- Techniekplan Limburg, opmaat naar uitvoering, 2014
- Transformatieopgave zorggeschikte woningen bijlagenboek, 2014
- Transformatieopgave zorggeschikte woningen kaartmateriaal, 2014
- Uitvoeringsprogramma GVVP, 2014
- Vergadering stuurgroep wonen, tabellen en managementsamenvatting, juni 2014
- Vergadering stuurgroep wonen: Betaalbaarheid in Zuid-Limburg, juni 2014
- Vergadering stuurgroep wonen: Duurzaamheid in Limburg, juni 2014
- Vergadering stuurgroep wonen: Stedelijke transformatie in Zuid Limburg, juni 2014
- Vergadering stuurgroep wonen: Transformatie-opgave a.g.v. extramuralisering in Zuid-Limburg, juni 2014
- Voortgangsrapportage Commissie Werken en Besturen, Venlo Greenpark, september 2014
- Zorg aanzet & Regioplus, Sectorplan Zorg Limburg
- Zuyd Hogeschool, 2014, Educatieve Agenda Limburg

Rijk

- Bestuurlijke Overleggen MIRT 2014, Uitkomsten november 2014
- Boer, W. de, Kort overzicht Stavaza gebiedsontwikkeling Oostflank Brunssum, 22 oktober 2014
- Eerste Kamer, vergaderjaar 2013-2014, Nota over de toestand van 's Rijks Financien, 33 750 F

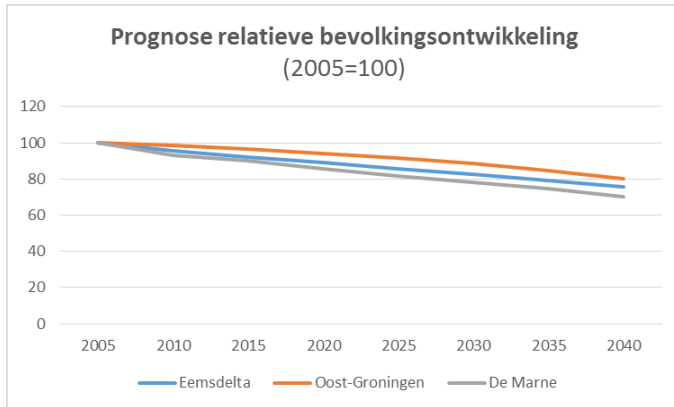
- Juridische Expertpool Planschade, Lijst adviezen JEP, versie 12 november 2014
- Ministerie BZK, Brief Voortgang en afronding projecten RVB, 25 november 2014
- Ministerie BZK, Brief aan Gedeputeerde Provincie Limburg over Voortgang en afronding projecten RVOB, 30 juni 2014
- Ministerie BZK, Brief aan gemeenten Noord en Oost Groningen over Afronding verkenning RVOB ,14 februari 2014
- Ministerie BZK, Kamerbrief Verzoek werkgroep economische Vitaliteit en arbeidsmarkt om aandacht voor economische Vitaliteit en arbeidsmarkt in krimpgebieden, 15 november 2013
- Ministerie BZK, Kamerbrief Leefbaarheid, 20 november 2013
- Ministerie BZK, Kamerbrief Motie Monasch en de Vries over glasvezelnetwerken in krimp- en plattelandsgebieden, 8 mei 2013
- Ministerie BZK, Kamerbrief Reactie op Initiatiefnota 'Regionale Verschillen: omgaan met krimp, 11 juli 2014
- Ministerie BZK, Schema Overzicht krimpprojecten RVOB, versie 27 oktober 2014
- Ministerie EZ, Kamerbrief Actieplan werkgroep versterking chemiecluster Eemsdelta, 17 maart 2014
- Ministerie EZ, Kamerbrief Voortgang Motie Monasch-de Vries over middelen aanleg breedband in krimp- en plattelandsgebieden, 8 juli 2014
- Ministerie SZW, Kabinetsreactie advies grensoverschrijdende arbeid, 13 juni 2014
- Ministerie VWS, Kamerbrief Curatieve Zorg in krimpregio's, 18 november 2014
- Public Result, 2014, Programmaplan Krimp
- Rijk, VNG, IPO, Interbestuurlijke voortgangsrapportage Bevolkingsdaling 2012
- Rijk, VNG, IPO, Krimpen met kwaliteit; Interbestuurlijk actieplan bevolkingsdaling, november 2009
- SER, 2011, Bevolkingskrimp Benoemen en Benutten;
- Sondermeijer, Julia, Pilots duurzame energie en krimpregio's, oktober 2014
- Team Midterm Review Bevolkingsdaling, Grenzen aan de krimp: toespitsing interbestuurlijk actieplan bevolkingsdaling noodzakelijk', oktober 2014
- Tweede kamer, vergaderjaar 2013-2014, Initiatiefnota van het lid Albert de Vries: 'Krimp biedt ruimte voor groei', 33 894, nr. 2
- Tweede kamer, vergaderjaar 2012-2013, Beleidsdoelstellingen op het gebied van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 32 620, nr. 85
- Tweede kamer, vergaderjaar 2009-2010, Stedenbeleid vanaf 2010, 31 757, nr. 17
- Van onderop! - Bottom-up initiatieven in krimpgebieden, oktober 2014

Outcome: kernindicatoren Groningen

Demografie

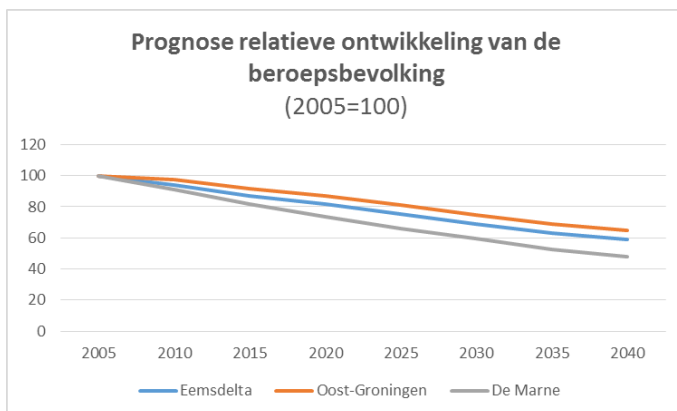
1.1 Prognose relatieve bevolkingsontwikkeling

Bron: Provincie Groningen, 2013

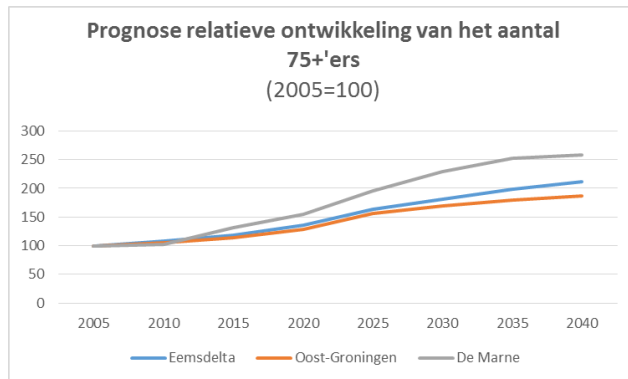
1.2 Prognose relatieve ontwikkeling van de potentiële beroepsbevolking

Bron: Provincie Groningen, 2013

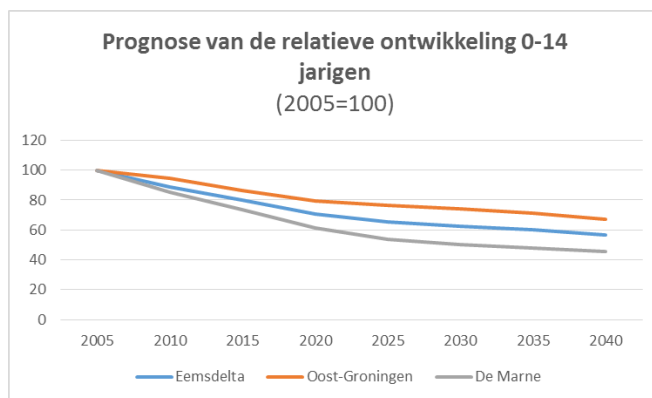
1.3 Prognose relatieve ontwikkeling van het aantal 75+'ers

Bron: Provincie Groningen, 2013

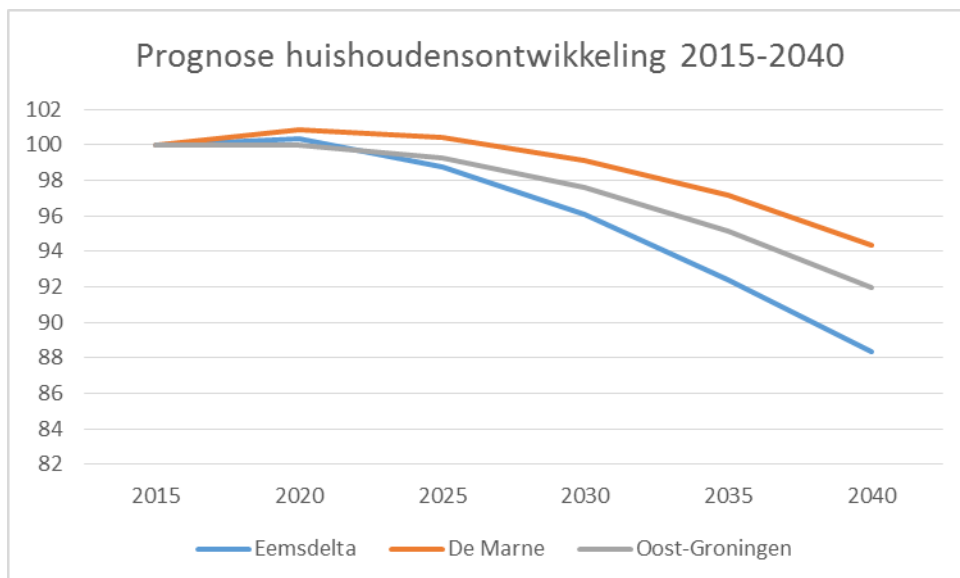
1.4 Prognose relatieve ontwikkeling van het aantal 0-14 jarigen

Bron: Provincie Groningen, 2013

1.5 Prognose relatieve ontwikkeling huishoudens

Bron: CBS

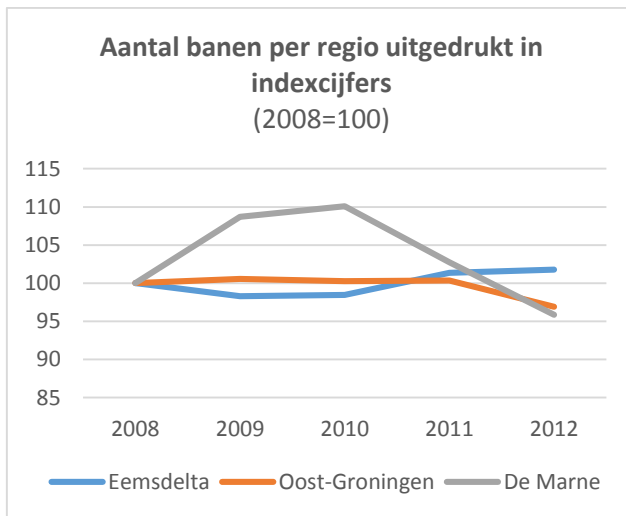

Economie

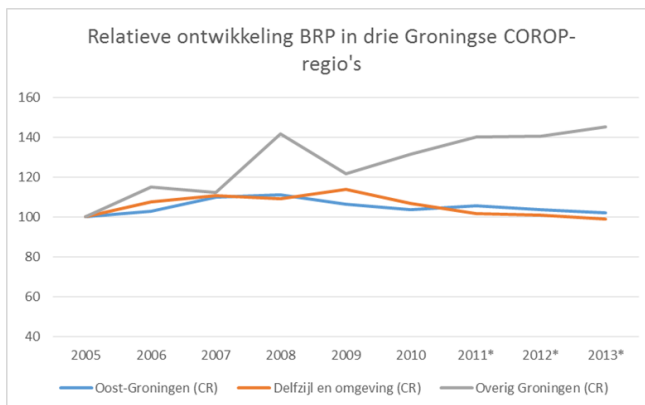
2.1 Aantal banen per regio uitgedrukt in indexcijfers

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

2.2 Relatieve ontwikkeling BRP in drie Groningse COROP-regio's (2005=100)

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

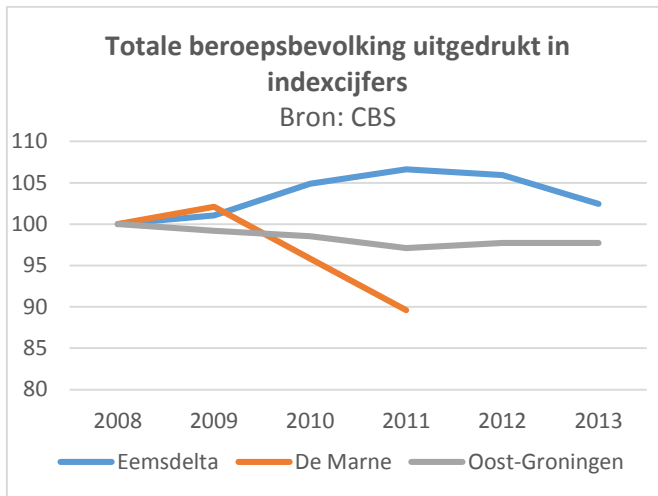

* Delfzijl en omgeving: Appingedam, Delfzijl, Loppersum

Overig Groningen: Bedum, Ten Boer, Eemmond, Groningen, Grootegast, Haren, Hoogezand-Sappemeer, Leek, De Marne, Marum, Slochteren, Winsum, Zuidhorn

2.3 Relatieve ontwikkeling beroepsbevolking 2008-2013

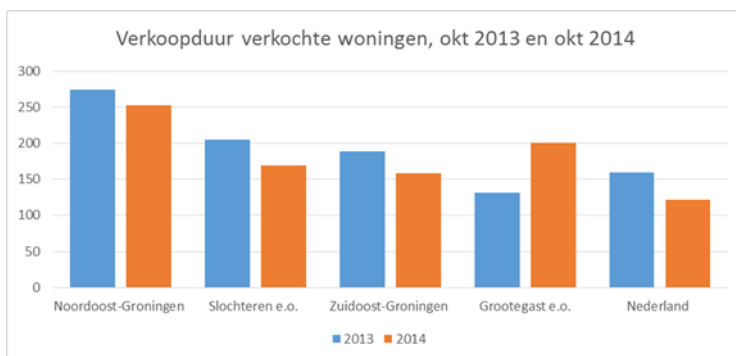
Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Wonen

3.1 Verkoopduur verkochte woningen, oktober 2013 en oktober 2014

Bron: Nederlandse Vereniging van Makelaars

* Noordoost Groningen: Bellingwedde, Scheemda, Winschoten, Pekela, Reiderland

Slochteren e.o.: Appingedam, Bedum, TenBoer, Delfzijl, Hoogezand-Sappemeer, Loppersum, Slochteren, Veendam, Mentorwolde

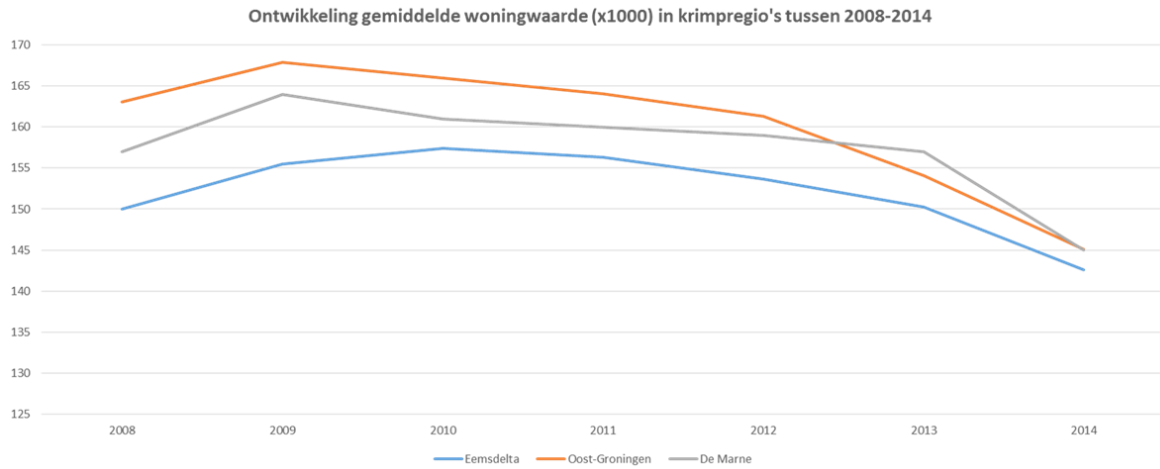
Zuidoost Groningen: Stadskanaal, Vlagtwedde, Aa en Hunze, Borger-Odoorn

Grootegast e.o.: Grootegast, Leek, Marum, Winsum, Zuidhorn, Eemmond, De Marne, Noorderveld

(NB: voor Grootegast e.o. gegevens slechts voor twee woningtypen bekend, dit kan een vertekend beeld opleveren)

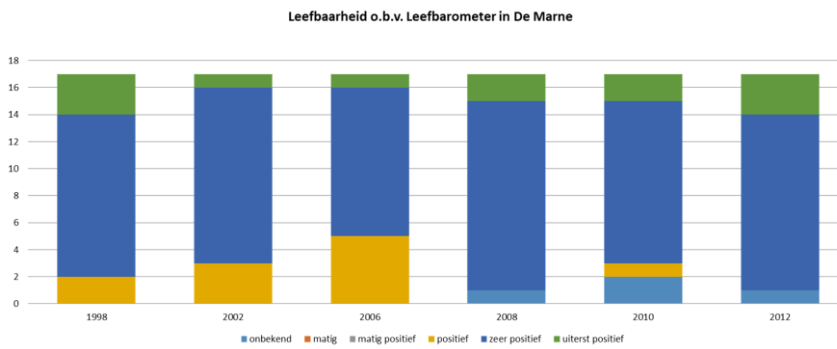
3.2 Ontwikkeling gemiddelde woningwaarde (x1000) in krimpregio's tussen 2008-2014

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

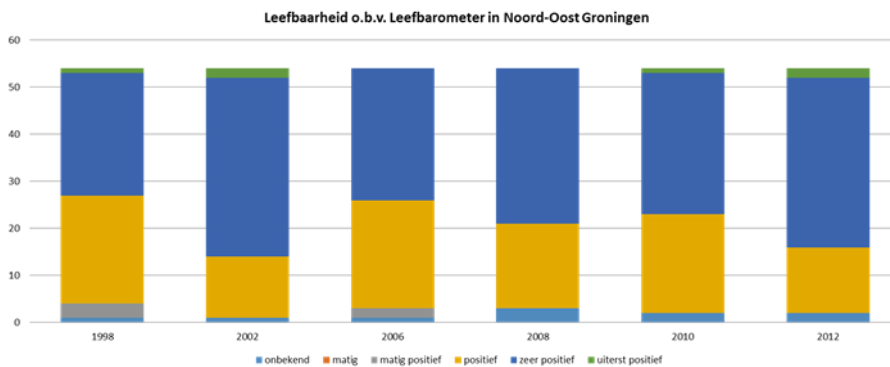
3.3 Aantal postcodegebieden met positieve en/of matige leefbaarheid in De Marne

Bron: Leefbaarometer

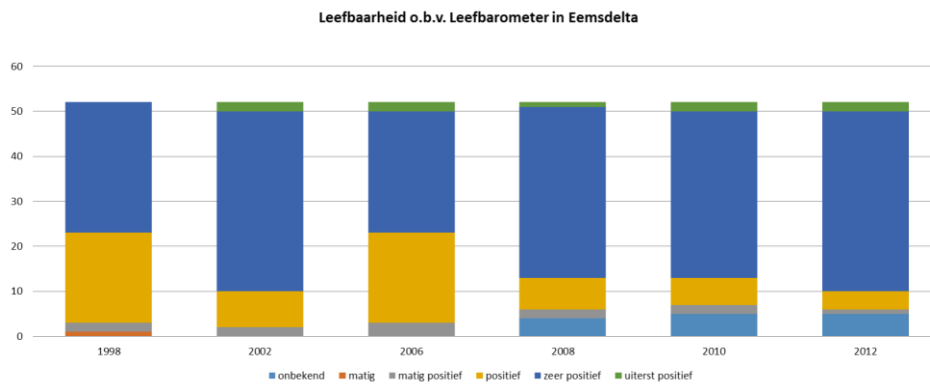
3.4 Aantal postcodegebieden met positieve en/of matige leefbaarheid in Noordoost Groningen

Bron: Leefbaarometer

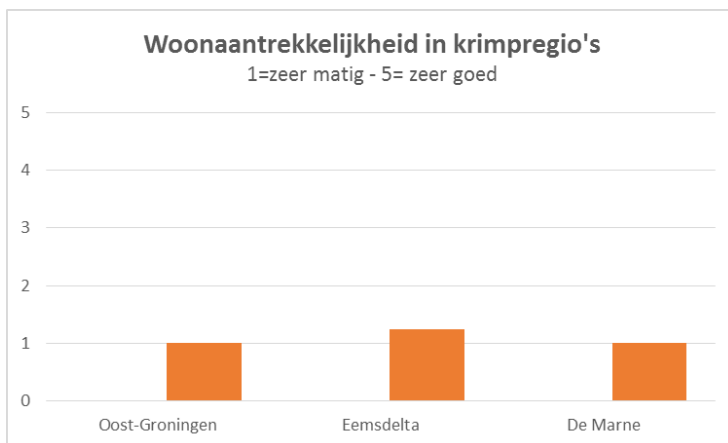

* Noordoost Groningen: Bellingwedde, Scheemda, Winschoten, Pekela, Reiderland

3.5 Aantal postcodegebieden met positieve en/of matige leefbaarheid in Eemsdelta Bron: Leefbaarometer

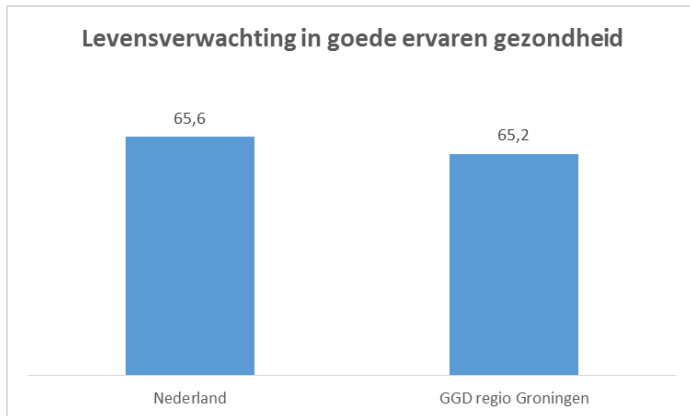
3.6 Woon aantrekkelijkheid in de krimpregio's Bron: Elsevier

Zorg

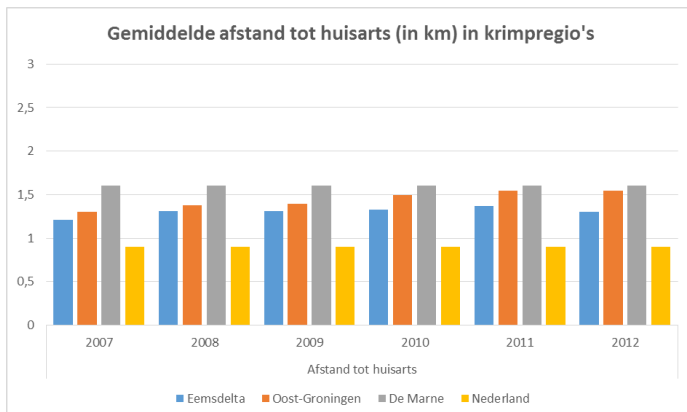
4.1 Levensverwachting in goede ervaren gezondheid

Bron: Zorgatlas, 2012

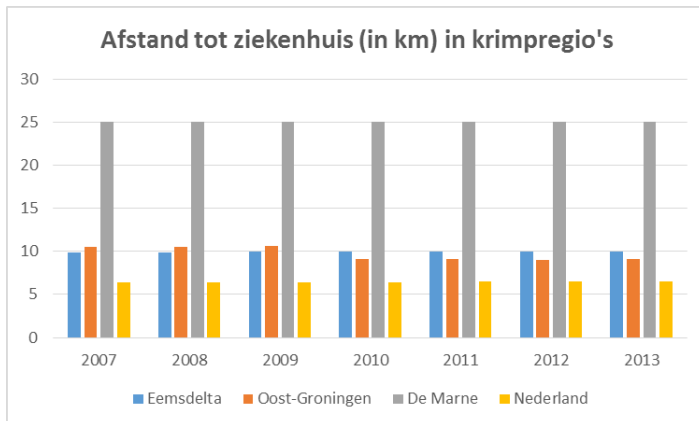
4.2 Gemiddelde afstand tot huisarts (in km) in krimpregio's

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

4.3 Gemiddelde afstand tot ziekenhuis (in km) in krimpregio's

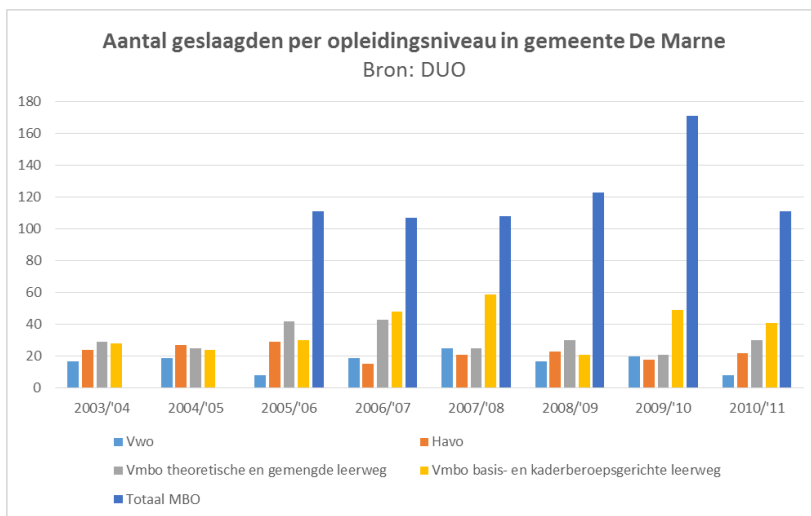
Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Onderwijs

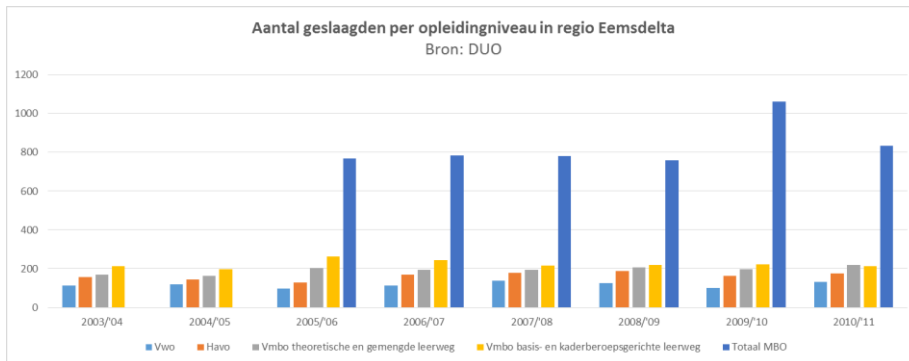
5.1 Aantal geslaagden per opleidingsniveau in de regio De Marne

Bron: DUO

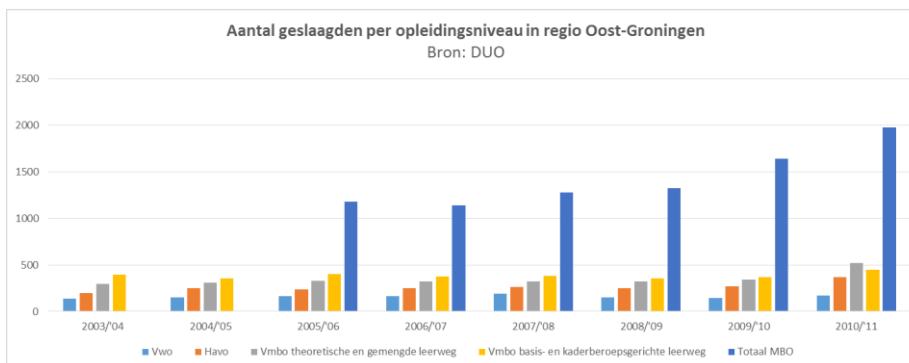
5.2 Aantal geslaagden per opleidingsniveau in de regio Eemsdelta

Bron: DUO

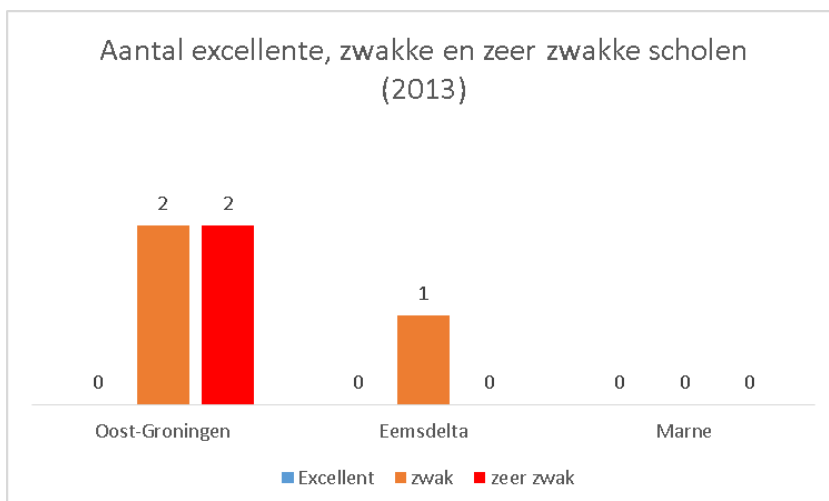
5.3 Aantal geslaagden per opleidingsniveau in de regio Oost-Groningen

Bron: DUO

5.4 Aantal excellente, zwakke en zeer zwakke scholen

Bron: Onderwijsinspectie, 2013

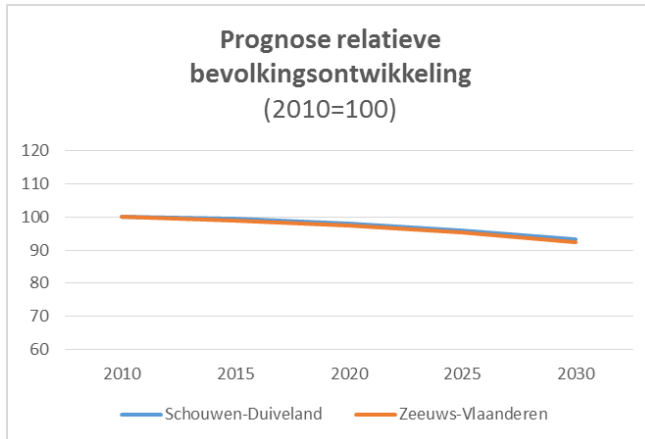

Outcome: kernindicatoren Zeeland

Demografie

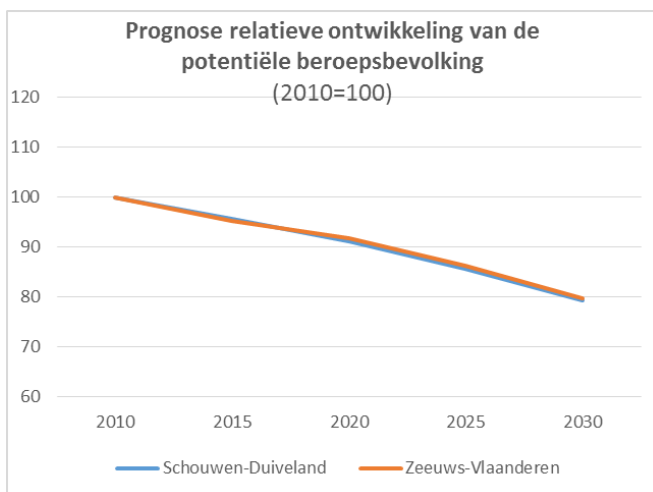
1.1 Prognose relatieve bevolkingsontwikkeling

Bron: Provincie Zeeland, 2014

1.2 Prognose relatieve ontwikkeling van de potentiële beroepsbevolking

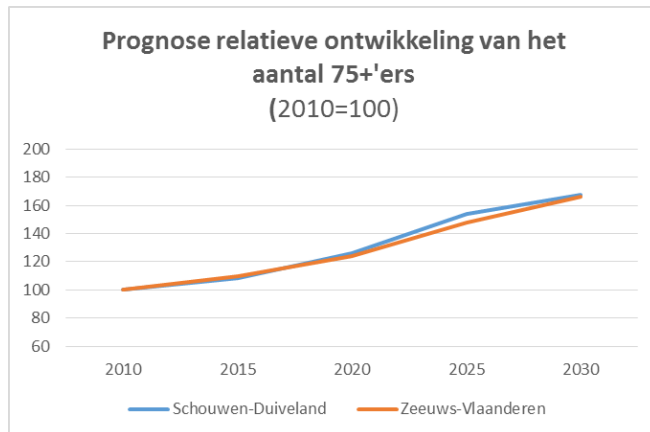
Bron: Provincie Zeeland, 2014

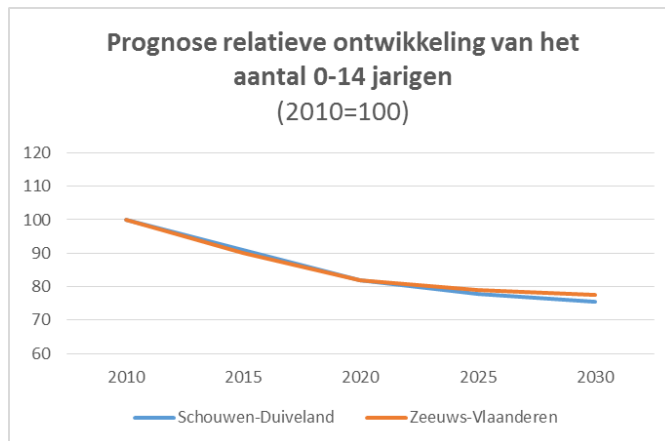
1.3 Prognose relatieve ontwikkeling van het aantal 75+'ers

Bron: Provincie Zeeland, 2014

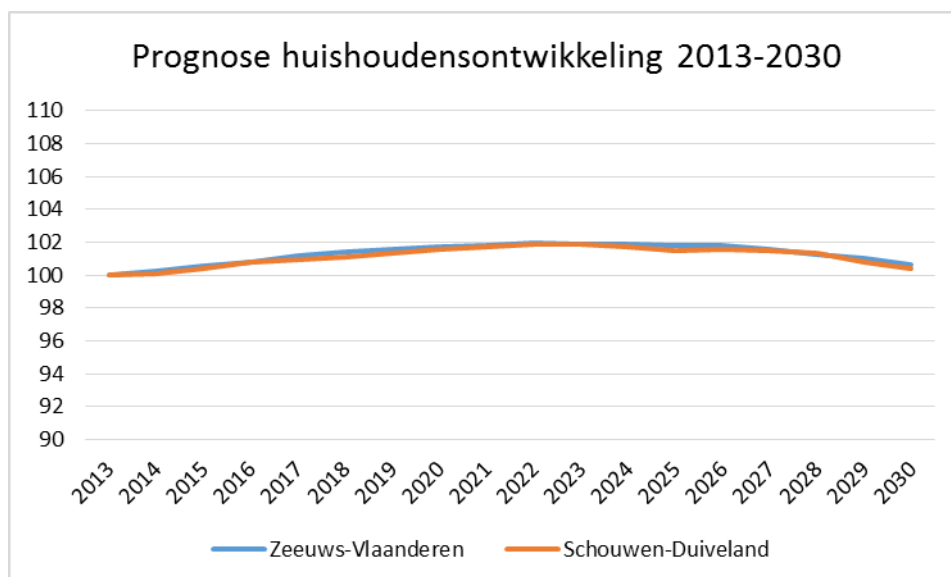
1.4 Prognose relatieve ontwikkeling van het aantal 0-14 jarigen

Bron: Provincie Zeeland, 2014

1.5 Prognose relatieve ontwikkeling van het aantal huishoudens

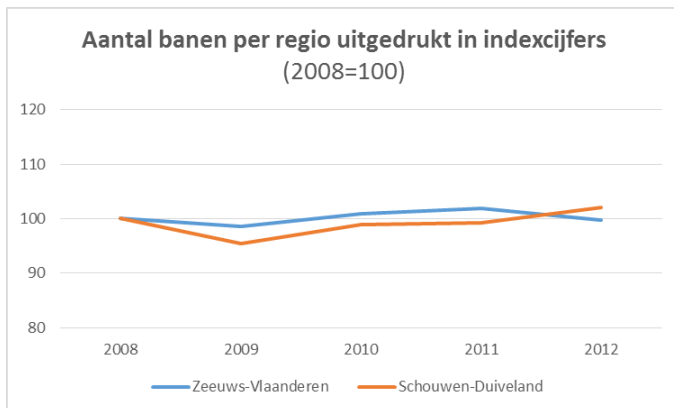
Bron: Provincie Zeeland, 2014

Economie

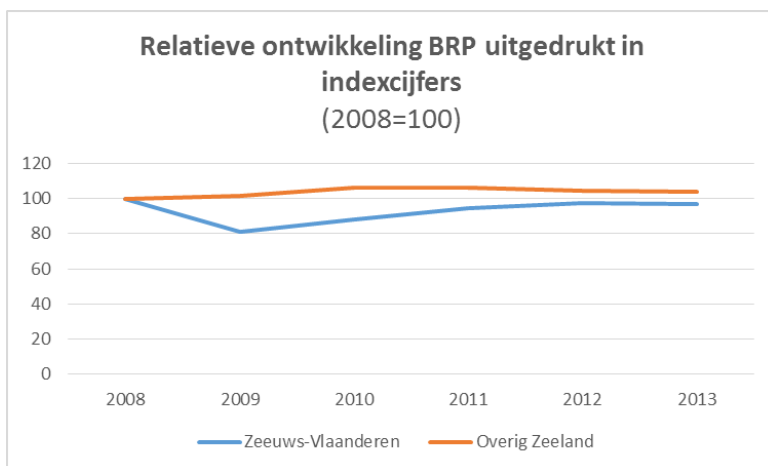
2.1 Aantal banen per regio uitgedrukt in indexcijfers

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

2.2 Relatieve ontwikkeling BRP in twee Zeeuwse COROP-regio's

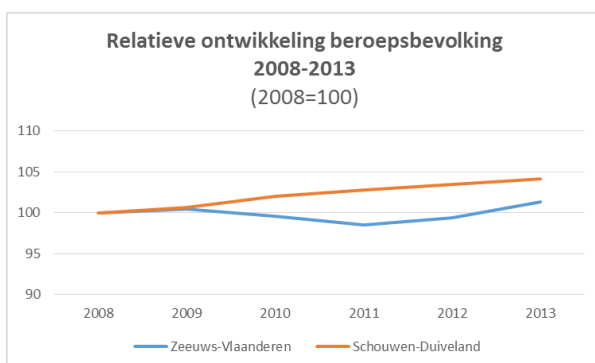
Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

* Overig Zeeland: Borsele, Goes, Kapelle, Middelburg, Noord-Beveland, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland, Tholen, Veere, Vlissingen

2.3 Relatieve ontwikkeling beroepsbevolking 2008-2013

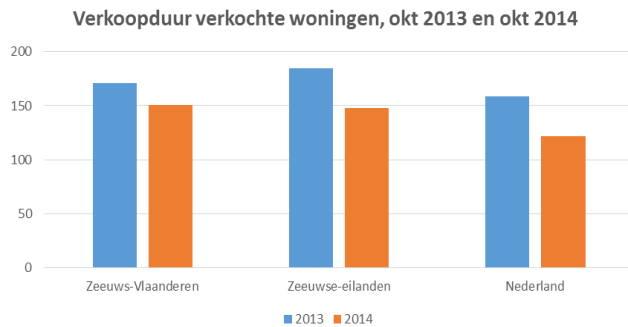
Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Wonen

3.1 Verkoopduur verkochte woningen, oktober 2013 en oktober 2014

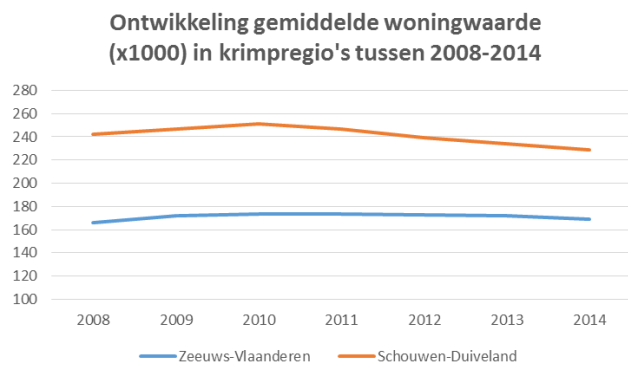
Bron: Nederlandse Vereniging van Makelaars

* Zeeuwse eilanden: Borsele, Goes, Kapelle, Middelburg, Noord-Beveland, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland, Veere, Vlissingen

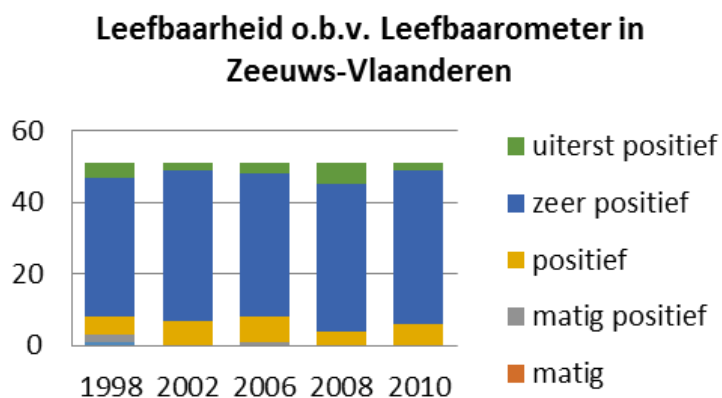
3.2 Ontwikkeling gemiddelde woningwaarde (x1000) in krimpregio's tussen 2008-2014

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

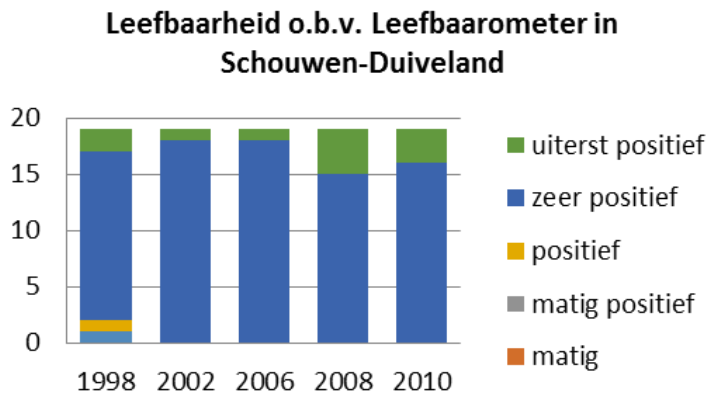
3.3 Aantal postcodegebieden met positieve en/of matige leefbaarheid in Zeeuws-Vlaanderen

Bron: Leefbaarometer

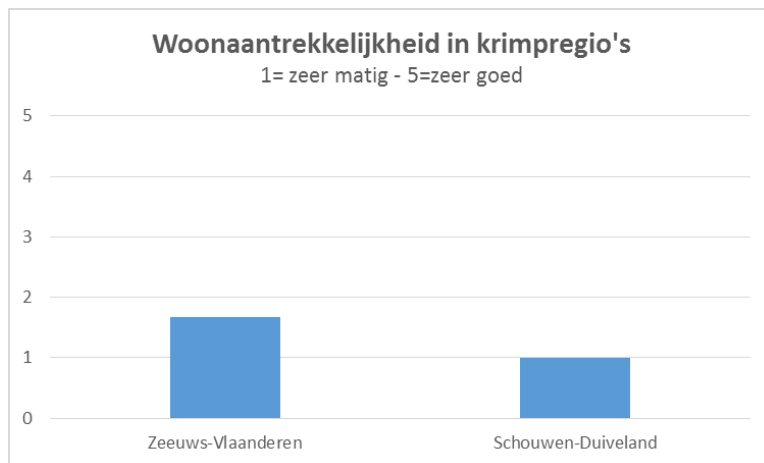
3.4 Aantal postcodegebieden met positieve en/of matige leefbaarheid in Schouwen-Duiveland

Bron: Leefbaarometer

3.5 Woon aantrekkelijkheid in de krimpregio's

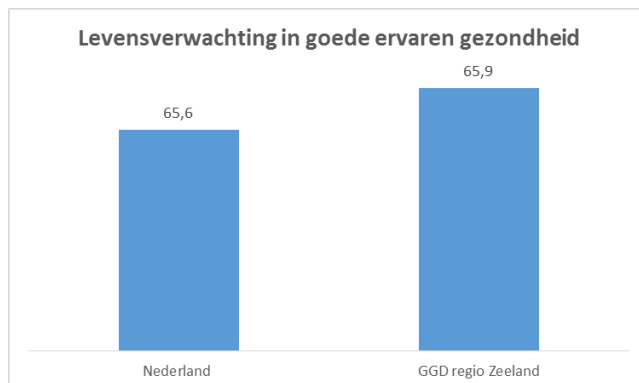
Bron: Elsevier

Zorg

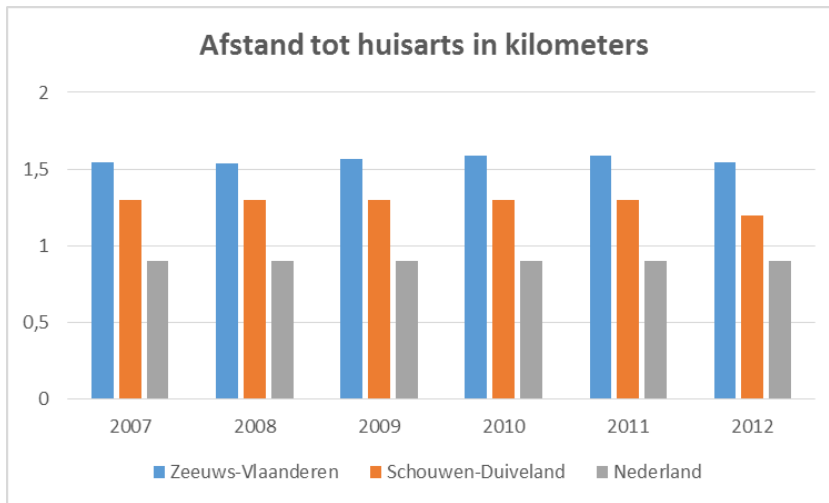
4.1 Levensverwachting in goede ervaren gezondheid

Bron: Zorgatlas, 2012

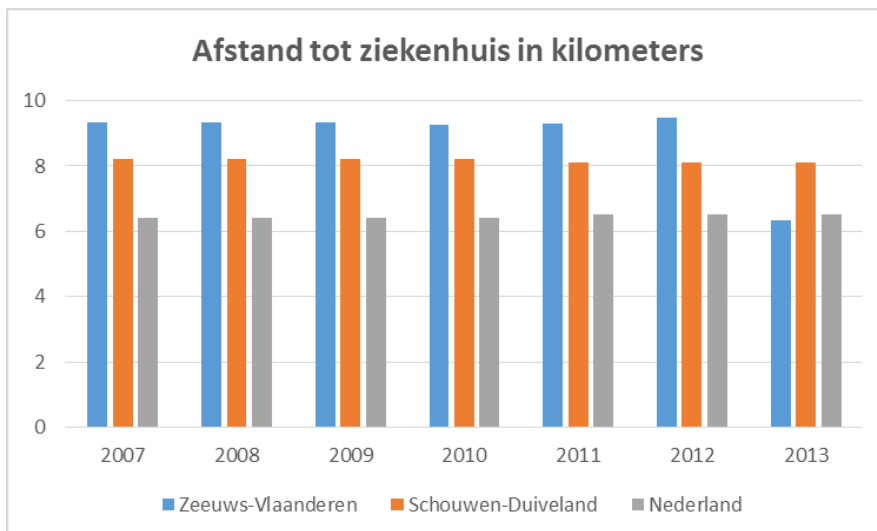
4.2 Gemiddelde afstand tot huisarts (in km) in krimpregio's

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

4.3 Gemiddelde afstand tot ziekenhuis (in km) in krimpregio's

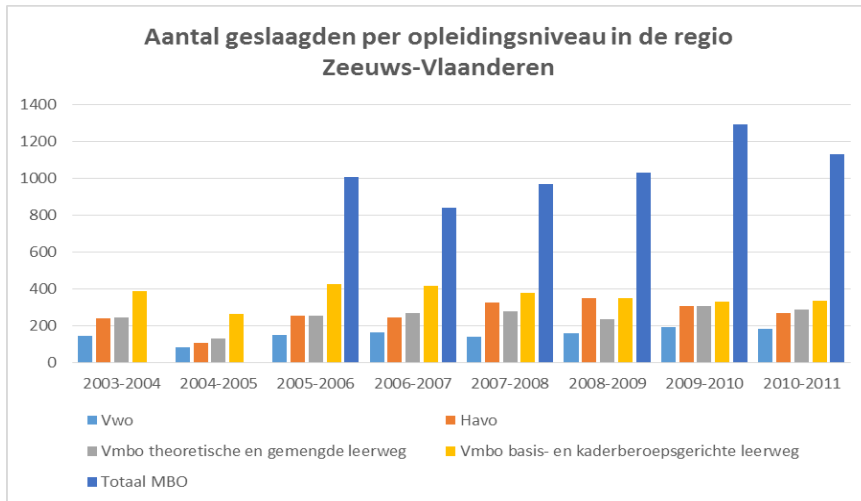
Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Onderwijs

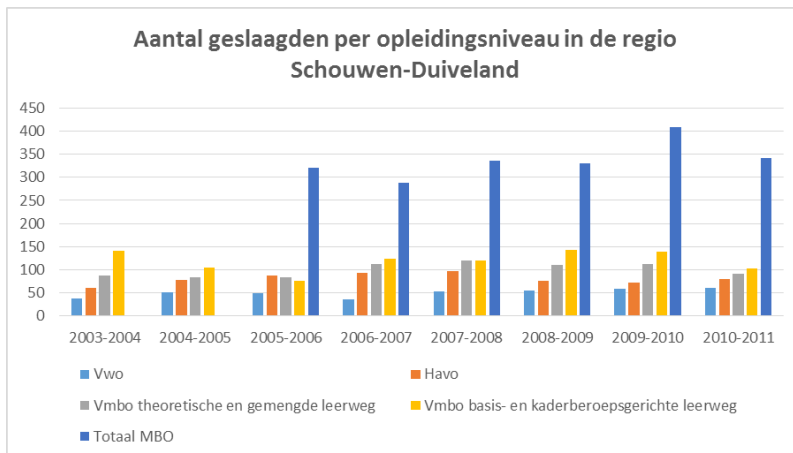
5.1 Aantal geslaagden per opleidingsniveau in de regio Zeeuws-Vlaanderen

Bron: DUO

5.2 Aantal geslaagden per opleidingsniveau in de regio Schouwen-Duiveland

Bron: DUO

5.3: aantal zwakke, zeer zwakke en excellente scholen in Zeeuws-Vlaanderen en Schouwen-Duiveland

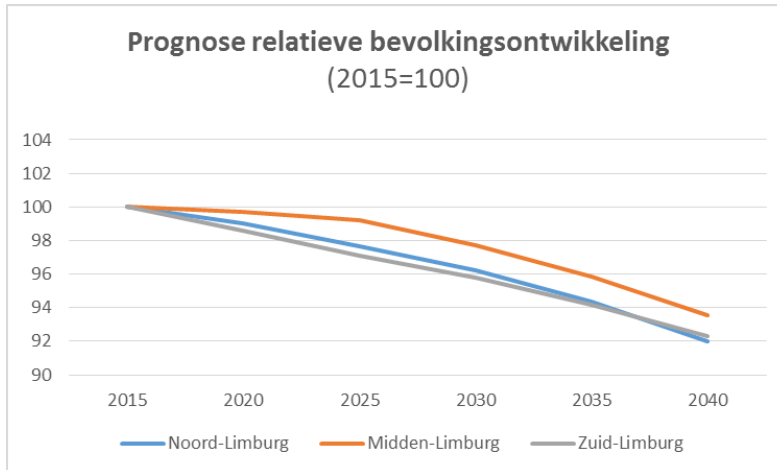
Er zijn geen zwakke, zeer zwakke of excellente scholen.

Outcome: kernindicatoren Limburg

Demografie

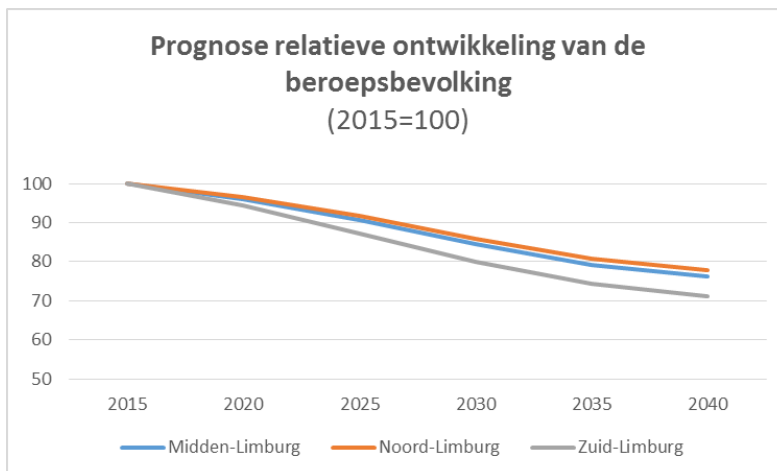
1.1 Prognose relatieve bevolkingsontwikkeling

Bron: E'til, 2014

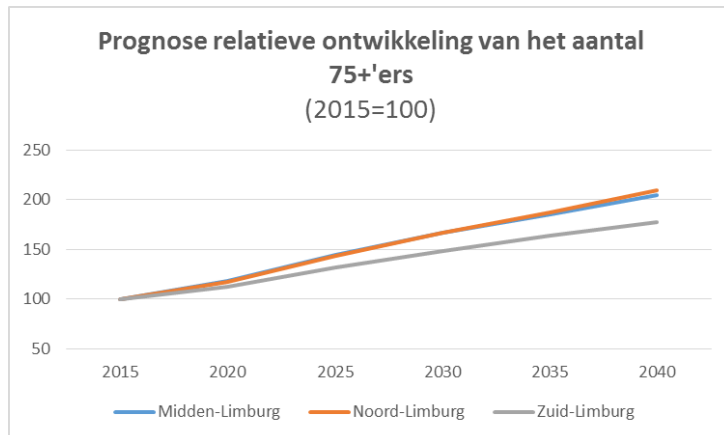
1.2 Prognose relatieve ontwikkeling van de potentiële beroepsbevolking

Bron: E'til, 2014

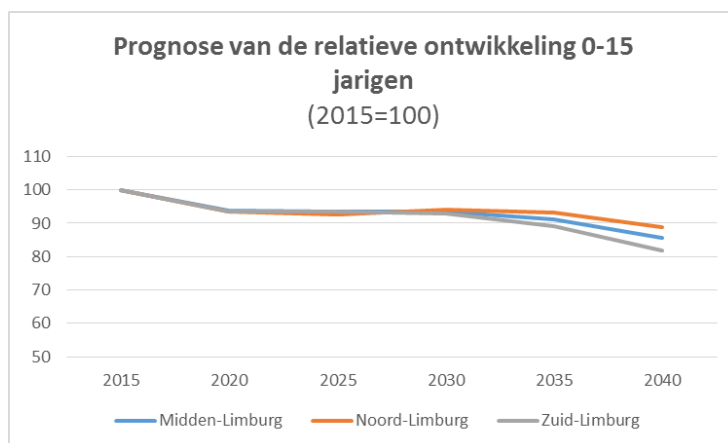
1.3 Prognose relatieve ontwikkeling van het aantal 75+'ers

Bron: E'til, 2014

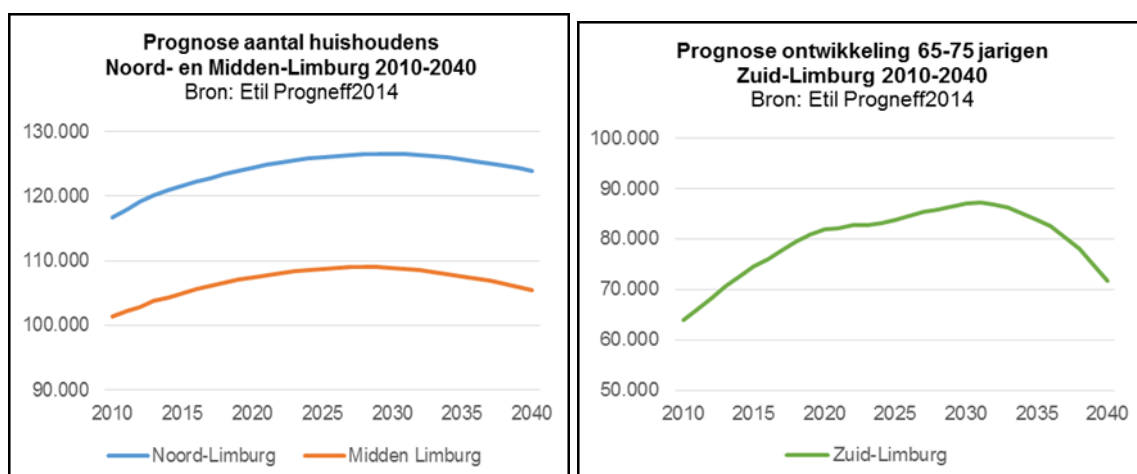
1.4 Prognose relatieve ontwikkeling van het aantal 0-15 jarigen

Bron: E'til, 2014

1.5 Prognose relatieve ontwikkeling aantal huishoudens

Bron: E'til (2014)

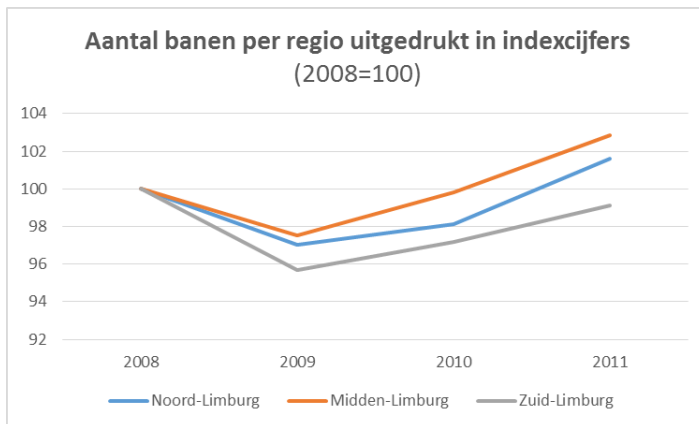

Economie

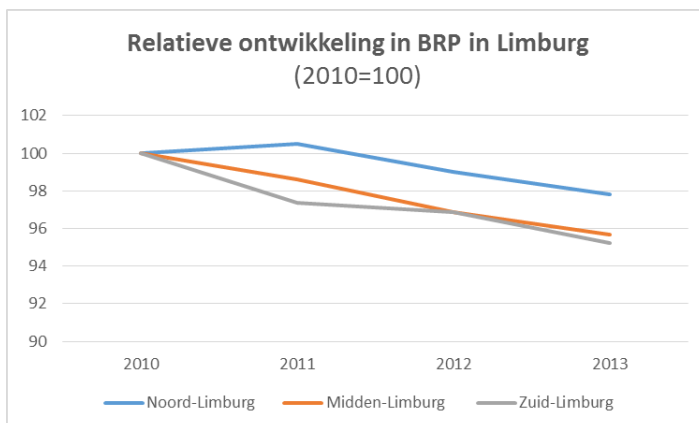
2.1 Aantal banen per regio uitgedrukt in indexcijfers

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

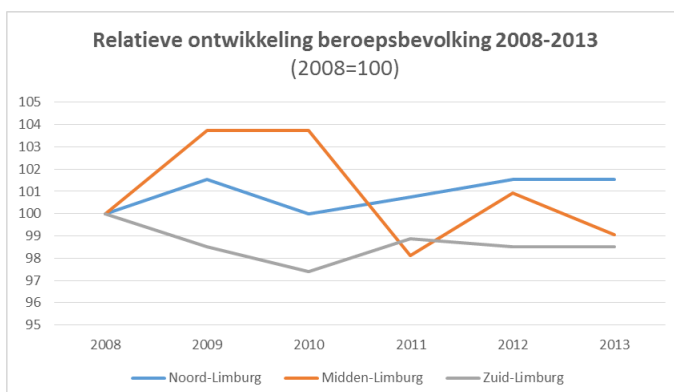
2.2 Relatieve ontwikkeling BRP in Limburg

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

2.3 Relatieve ontwikkeling beroepsbevolking 2008-2013

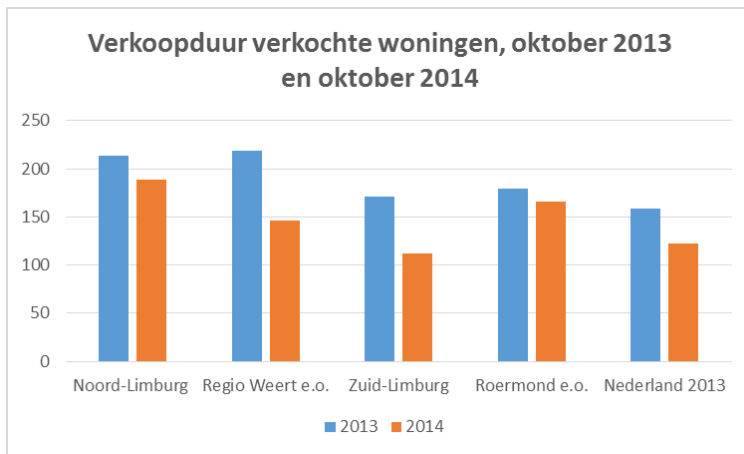
Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Wonen

3.1 Verkoopduur verkochte woningen, oktober 2013 en oktober 2014

Bron: Nederlandse Vereniging van Makelaars

* Noord-Limburg: Arcen en Velden, Beesel, Helden, Kessel, Maasbree, Meijel, Sevenum, Venlo, Venray, Meerlo-Wanssum, Horst aan de Maas

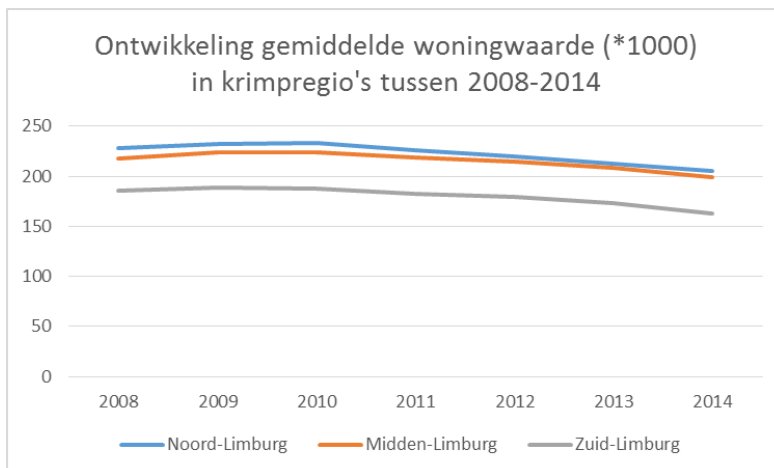
Weert e.o.: Haelen, Heythuysen, Hunsel, Nederweert, Thron, Weert, Roggel en Neer, Heel

Zuid-Limburg: Onderbanken, Landgraaf, Beek, Brunssum, Eijsden, Heerlen, Kerkrade, Maastricht, Margaten, Meerssen, Nuth, Schinnen, Simpelveld, Stein, Vaals, Voerendaal, Valkenburg aan de Geul, Echt-Susteren, Gulpen-Wittern en Sittard-Geleen

Roermond: Maasbracht, Roermond, Swalmen, Roerdalen, Ambt Montfoort en Echt-Susteren

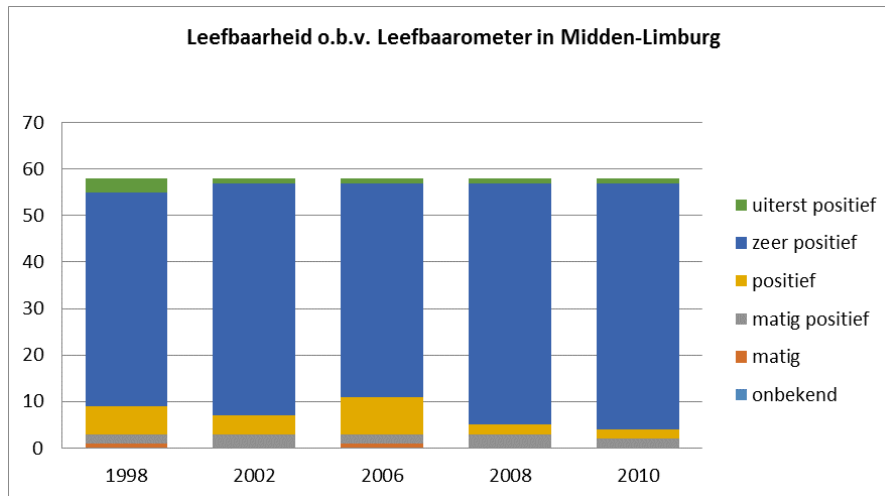
3.2 Ontwikkeling gemiddelde woningwaarde (x1000) in krimpregio's tussen 2008-2014

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

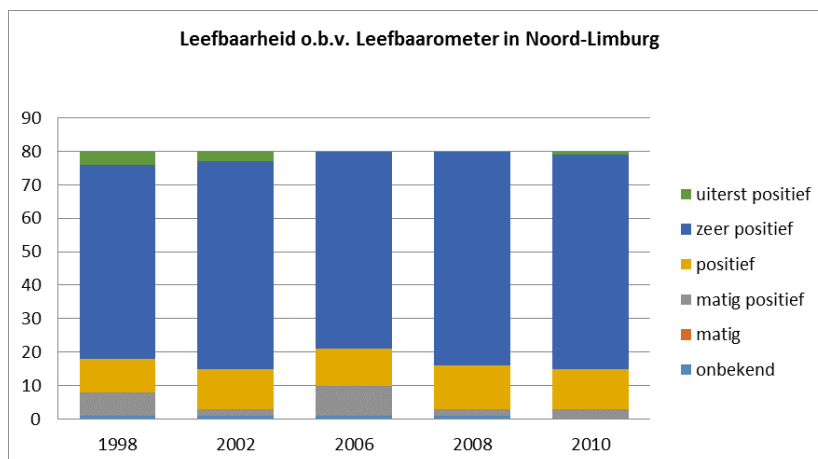
3.3 Aantal postcodegebieden met positieve en/of matige leefbaarheid in Midden-Limburg

Bron: Leefbaarometer

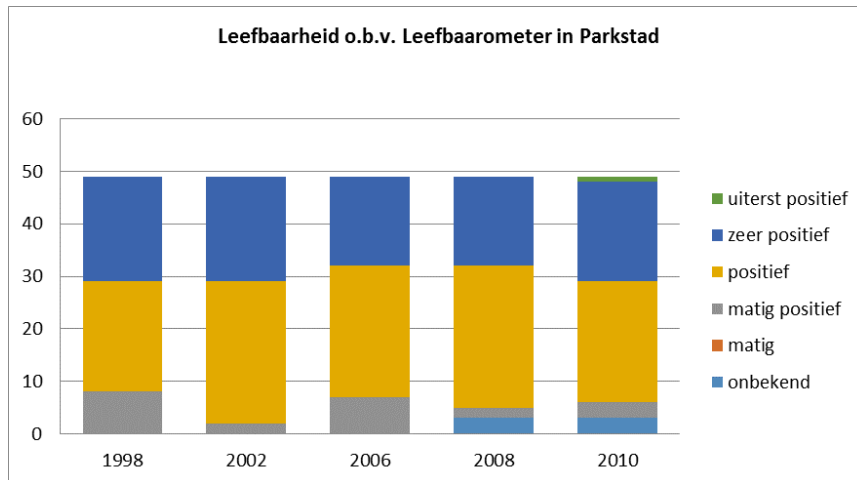
3.4 Aantal postcodegebieden met positieve en/of matige leefbaarheid in Noord-Limburg

Bron: Leefbaarometer

3.5 Aantal postcodegebieden met positieve en/of matige leefbaarheid in Parkstad

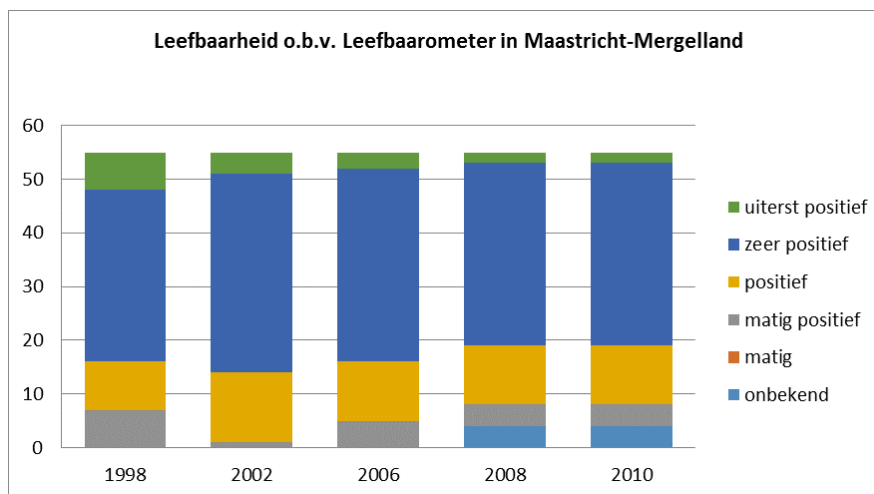
Bron: Leefbaarometer

* Parkstad: Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Nuth, Landgraaf, Onderbanken, Simpelveld, Voerendaal

3.6 Aantal postcodegebieden met positieve en/of matige leefbaarheid in Maastricht-Mergelland

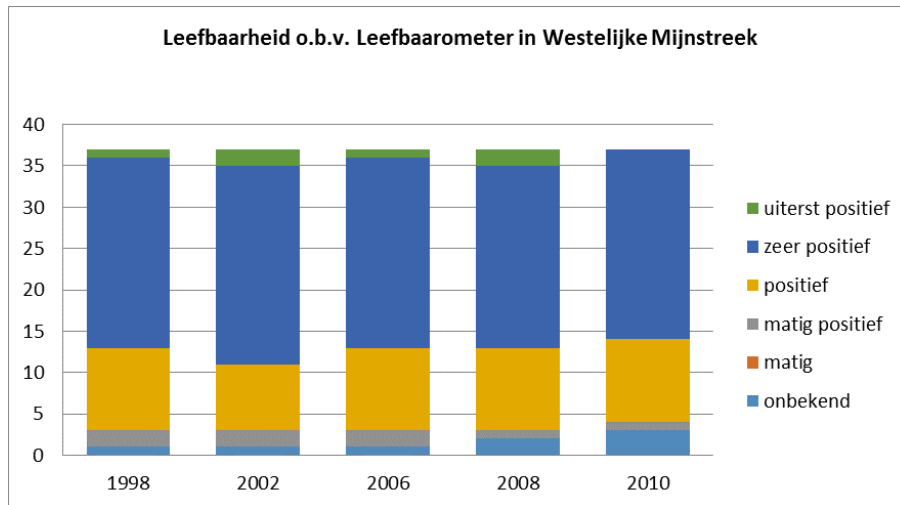
Bron: Leefbaarometer

* Maastricht-Mergelland: Meerssen, Valkenburg a/d Geul, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Vaals, Maastricht

3.7 Aantal postcodegebieden met positieve en/of matige leefbaarheid in Westelijke Mijnstreek

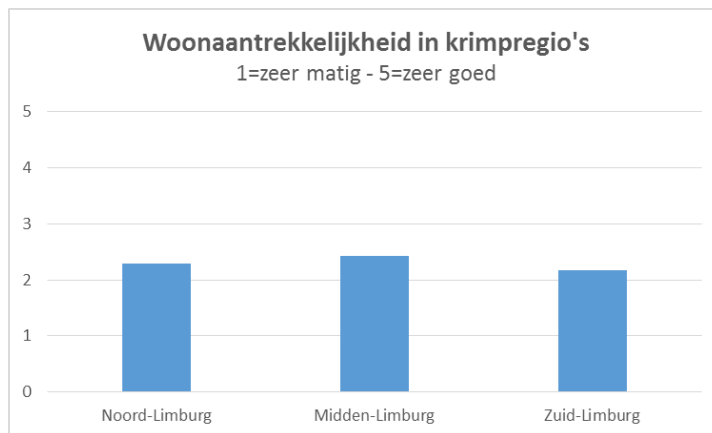
Bron: Leefbaarometer

* Westelijke Mijnstreek: Sittard-Geleen, Stein, Beek, Schinen

3.8 Woon aantrekkelijkheid in de krimpregio's

Bron: Elsevier

* Noord-Limburg: Peel en Maas, Venlo, Horst aan de Maas, Venray, Bergen, Gennep, Mook en Middelaar

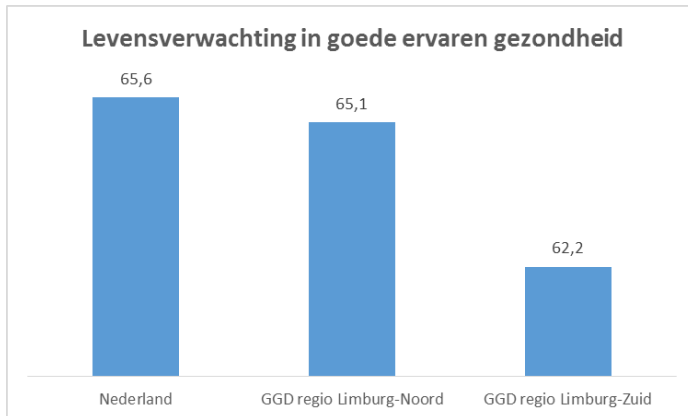
Midden-Limburg: Weert, Nederweert, Echt-Susteren, Maasgouw, Roerdalen, Roermond, Leudal

Zuid-Limburg: Sittard-Geleen, Stein, Onderbanken, Schinnen, Beek, Brunssum, Landgraaf, Heerlen, Kerkrade, Meerssen, Nuth, Voerendaal, Maastricht, Valkenburg a/d Geul, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Simpelveld, Vaals

Zorg

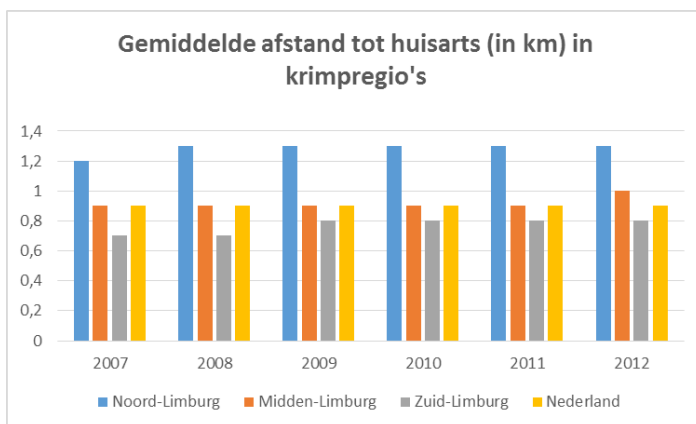
4.1 Levensverwachting in goede ervaren gezondheid

Bron: Zorgatlas, 2012

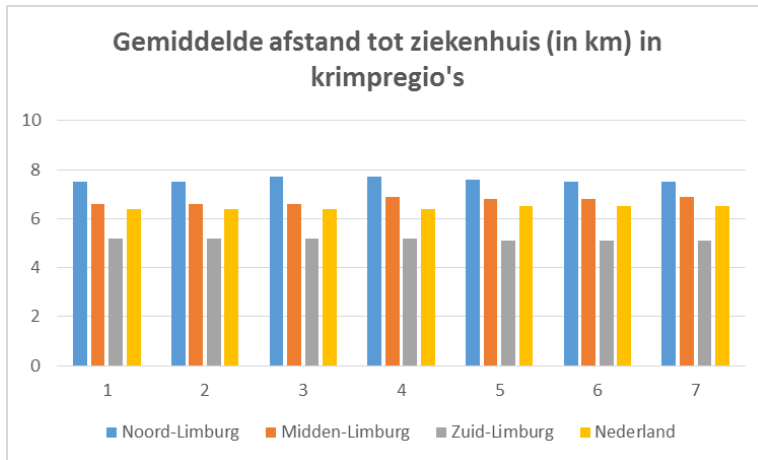
4.2 Gemiddelde afstand tot huisarts (in km) in krimpregio's

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

4.3 Gemiddelde afstand tot ziekenhuis (in km) in krimpregio's

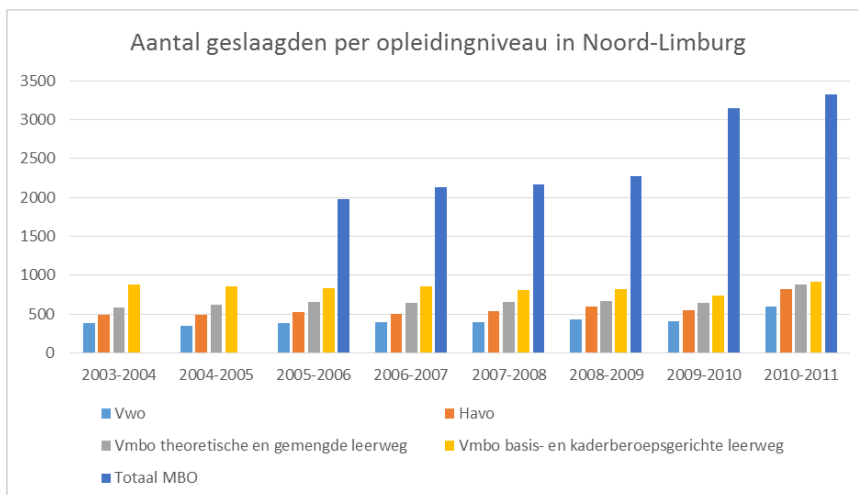
Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Onderwijs

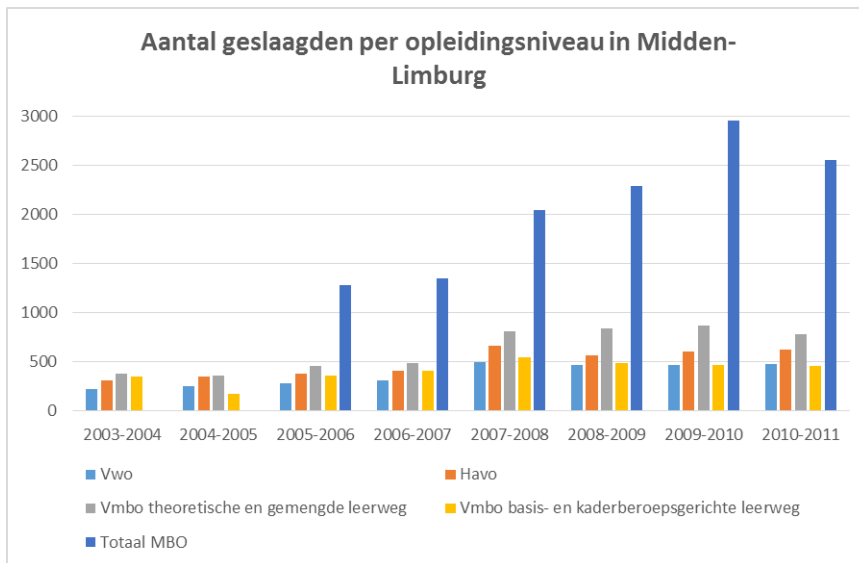
5.1 Aantal geslaagden per opleidingsniveau in Noord-Limburg

Bron: DUO

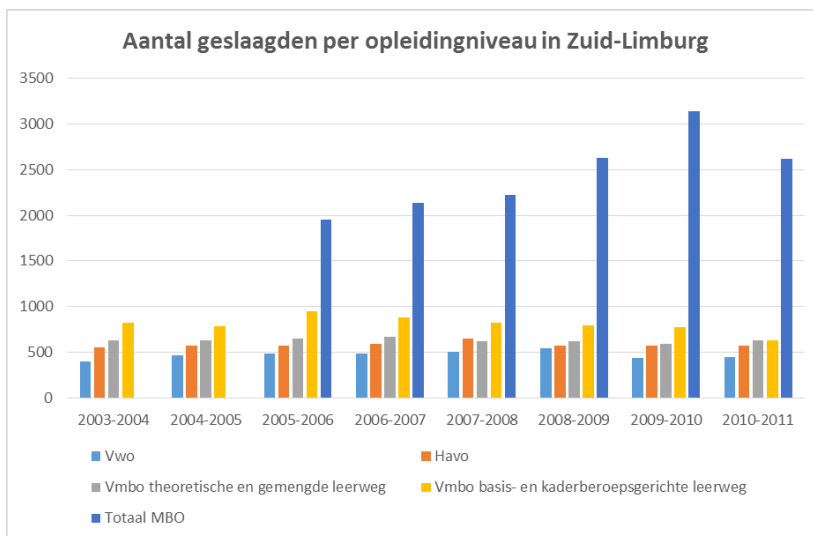
5.2 Aantal geslaagden per opleidingsniveau in Midden-Limburg

Bron: DUO

5.3 Aantal geslaagden per opleidingsniveau in Zuid-Limburg

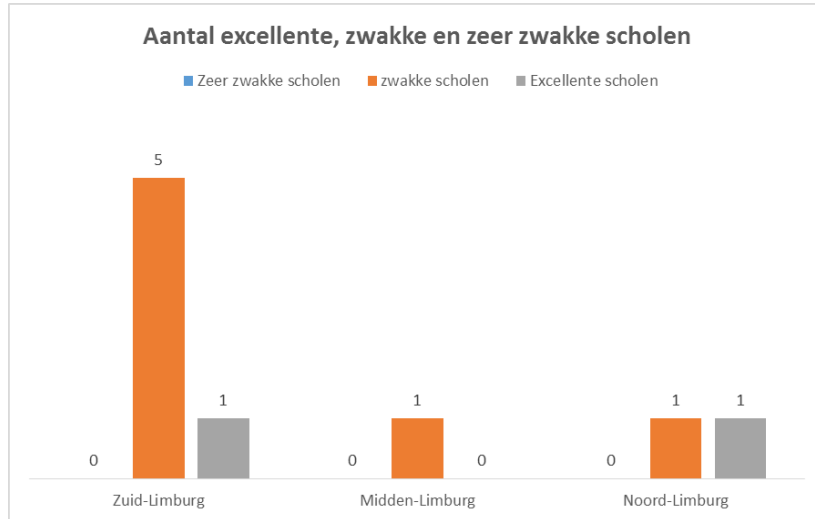
Bron: DUO

5.4 Aantal excellente, zwakke en zeer zwakke scholen

Bron: Onderwijsinspectie, 2013

STOPLICHTEN GRONINGEN OP KOERS

1. ALGEMEEN

Convenant Groningen op Koers

In het convenant is een aantal algemene (proces)afspraken opgenomen. De voortgang van deze maatregelen wordt als volgt beoordeeld:

1.	Opstellen woon- en leefbaarheidsplan per regio	
<p><i>Toelichting</i> De in het convenant gemaakte afspraken tussen Rijk, Provincie Groningen, de regio's Eemsdelta en Oost-Groningen, de gemeente De Marne en de gemeente Groningen worden uitgewerkt in de opstelling en uitvoering van de woon- en leefbaarheidsplannen per regio.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor elke regio is een woon- en leefbaarheidsplan opgesteld en functioneert als ruggengraat voor de opgaven in de regio's. Het opstellen van de plannen is goed verlopen en het proces om tot de plannen te komen hebben de regio's vaak al verder gebracht in de samenwerking. • WLP de Marne is opgeleverd in 2011; gevolgd door het uitvoeringsplan in augustus 2013. Op 14 maart 2014 zijn de afspraken in een convenant vastgelegd. • WLP Eemsdelta is opgesteld in samenwerking met 35 partijen en opgeleverd in maart 2013, gevolgd door uitvoeringsplannen in de zomer van 2013. De voortgangsrapportage van het najaar 2014 laat zien dat de regionale projecten rond wonen en leefbaarheid voor een groot deel niet goed op gang komen, dat de projecten rond voorzieningen veelal goed lopen en dat de projecten op het thema sociale cohesie, maatschappelijke voorzieningen, welzijn en zorg over het algemeen goed op gang zijn gekomen. Tot slot blijven de projecten rond bereikbaarheid en infrastructuur nog achter. • WLP Oost-Groningen is opgeleverd in augustus 2013. • De ambities van de WLP's zijn gefocust op 2020. 		
2.	Opstellen handboek subsidies	
<p><i>Toelichting</i> Na het vaststellen van de subsidiecriteria op Europees niveau, zal het Rijk de mogelijkheden tot het indienen van projecten in gebieden met bevolkingsdaling ontsluiten door middel van een 'handboek' subsidies. De Provincie ondersteunt de regio's bij het in beeld brengen van de mogelijkheden en het indienen van projecten bij Europese fondsen.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Provincie en Rijk hebben besloten om het handboek niet op te stellen, omdat er via andere kanalen als Samenwerkingsverband Noord-Nederland en CMO Groningen voldoende informatie beschikbaar is. 		
3.	Krimregio Groningen als proeftuin voor burgerparticipatie	
<p><i>Toelichting</i></p>		

	<p>Omgaan met de gevolgen van demografische veranderingen betekent ook ruimte bieden aan creativiteit, burgerinitiatieven en ondernemerschap. Rijk en Provincie zien de krimpregio Groningen als proeftuin voor burgerparticipatie. Andere regio's die te maken krijgen met demografische veranderingen kunnen hier lering uit trekken.</p>
	<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Groningen wordt als proeftuin gezien door het ministerie Binnenlandse Zaken, maar dit heeft geen officiële status. Er zijn verschillende experimentrondes gestart sinds het convenant. • De eerste ronde van experimenten is afgerond in maart 2013 (Bomenbuurt Winschoten, nieuwe planningsmethodiek Eemsdelta), de nieuwe ronde is gestart met vier experimenten in Kloosterburen (Sint Jan burgerinitiatief, zorg), GoudOud in Warffum, in Winschoten (leefbaar centrum) en Lauwersoog (Lauwersoog met zorg). In totaal zijn 10 experimenten gestart. • Experimenten vinden plaats onder leiding van Platform 31, die ook voor kennisdeling zorgt.

2. WONEN EN LEEFBAARHEID

Convenant Groningen op Koers

De voortgang van de maatregelen uit het convenant wordt als volgt beoordeeld:

1.	Onderzoek mogelijkheden experimenten bij uitvoering woon- en leefbaarheidsplannen	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>De Provincie zal onderzoeken, samen met anderen als de Vereniging Groninger Dorpen (VGD) en de Vereniging Groninger Gemeenten (VGG), waar burgerinitiatieven en experimenten op het terrein van wonen, voorzieningen en economische vitaliteit opgestart en ondersteund kunnen worden tijdens de uitvoeringsfase van de Woon- en Leefbaarheidsplannen. Het Rijk zal hierbij ondersteuning verlenen.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het experiment 'nieuwe planningsmethodiek' is aangevraagd door de projectleider van het Woon- en Leefbaarheidsplan Eemsdelta. Het heeft onder andere geleid tot de zgn. 'Eemsdeltaladder' en bijbehorende publicatie met omschrijving van de methodiek. Het biedt een methode om duurzaam om te gaan met leegstaand of leegkomend vastgoed. Het experiment heeft inzicht geboden in het krimpvraagstuk en zijn gevolgen. Het experiment is afgerond eind 2012. • In Eemsdelta lopen 7 pilotprojecten in het kader van het WLP, actie 'experiment sociale cohesie dorpen en buurten'. Daarnaast lopen er enkele pilotprojecten in opdracht van gemeenten. • Het woon- en leefbaarheidsplan Oost-Groningen geeft aan dat experimenten worden beoogd voor vrijwilligersbeheer bij grotere accommodaties (cultuur), experimenten met dorpszorgcoöperaties (zorg) en de experimentregeling 'doe het zelf' (nieuw burgerschap). • Het experiment 'zorgarrangementen' zal van start gaan in de Marne i.s.m. de gemeente Dongeradeel (Noordoost-Fryslân) waarbij het gaat om het aanbieden van zorgarrangementen nabij het Lauwersmeer. • In het voorjaar van 2014 zijn nieuwe experimenten gestart: wijkbedrijf in Delfzijl, Nieuwolda Energiedorp (Eemsdelta) en Winschoten Burgerparticipatie (Oost-Groningen) 		
2.	Inzet provinciale reserve leefbaarheid, ISV en stimuleren inzet andere bestaande financiële middelen bij opstellen woon- en leefbaarheidsplannen.	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>De Provincie zet t.b.v. het opstellen en uitvoeren van de Woon- en Leefbaarheidsplannen de Provinciale reserve Leefbaarheid en het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) in. De Provincie bevordert dat zichzelf, gemeenten en andere regionale partijen (maatschappelijk middenveld) bestaande middelen (b.v. Leader, Waddenfonds, Loket Levende Dorpen en Interreg) inzetten t.b.v. de doelen van dit convenant.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De provinciale reserve leefbaarheid in krimpgebieden is ingezet, van 2011 tot 2020 wordt jaarlijks € 3 mln beschikbaar gesteld voor het voorbereiden en uitvoeren van acties, maatregelen, projecten en experimenten. Het geld wordt besteed aan de ontwikkeling en uitvoering van woon- en leefbaarheidsplannen 		

	<p>(elk € 1 mln voor O-Groningen en Eemsdelta, € 300.000 voor De Marne) en innovatieve projecten van bewonersgroepen (jaarlijks € 500.000). Tot slot is jaarlijks € 200.000 beschikbaar voor de uitvoering van het provinciaal actieplan bevolkingsdaling.</p> <ul style="list-style-type: none"> • In het woon- en leefbaarheidsplan de Marne wordt aangegeven dat mogelijkheden voor financiële ondersteuning door provincie, Rijk en Europa worden onderzocht. Rijk en provincie hebben hier meerdere gesprekken over gevoerd na het afsluiten van het convenant. • Vóór het opstellen van het convenant is reeds besloten dat het ISV in zijn volledigheid naar krimpgebieden zou gaan. 	
3.	Ondersteuning door het Rijk met dialoogtafels en deskundigheid	
	<p><i>Toelichting</i></p> <p>Het Rijk ondersteunt de partijen in de regio met het inzetten van dialoogtafels en (onafhankelijke) deskundigheid waar nodig om te komen tot een heldere uitvoeringsagenda in de regio's en het maken van afspraken daarover. Zij zet specifieke deskundigheid in waar gewenst en mogelijk voor het opstellen van de Woon- en Leefbaarheidsplannen door deelname aan stuurgroepen, projectgroepen en begeleidingscommissies en voor het realiseren van de uitvoering daarvan.</p>	
	<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In de regio's De Marne, Oost-Groningen en Eemsdelta hebben geen dialoogtafels bevolkingskrimp plaatsgevonden, omdat partijen in de regio's al veelvuldig waren geconsulteerd. De financiële middelen zijn ingezet t.b.v. de aanpak van de particuliere woningvoorraad. Wel zijn in Oost-Groningen en Eemsdelta een aantal thematische 'Toogdagen' georganiseerd door de regio, waarvan de laatste op 31 januari 2014 heeft plaatsgevonden. • Voor Eemsdelta en De Marne zijn uitvoeringsagenda's opgesteld aan de hand van de WLP's. Bij de totstandkoming hiervan is het Rijk betrokken. 	
4.	Inzet Ministeries I&M en BZK voor verbetering financiële haalbaarheid woon- en leefbaarheidsplan Eemsdelta	
	<p><i>Toelichting</i></p> <p>IenM en BZK onderzoeken met de Provincie en de regio Eemsdelta of de financiële haalbaarheid van het Woon- en Leefbaarheidsplan Eemsdelta kan worden verbeterd en welke lessen hieruit kunnen worden getrokken voor andere krimpgebieden. Op basis van een 'quick scan' worden de voor de regio Eemsdelta kansrijke opties / instrumenten geïnventariseerd waarna selectie voor uitwerking en experimentele toepassing kan plaatsvinden.</p>	
	<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In opdracht van het Ministerie I&M en BZK heeft Ecorys onderzoek verricht naar financieringsarrangementen voor de regio Eemsdelta. Voorstellen waren o.a. grootschalige verduurzaming bestaande voorraad, het opzetten van een regio- / transitiefonds, opzetten van 'kredietunies', Eemsdelta-wet, een regionale 'bad bank' en het toepassen van trekkingsrechten bij sloop van de particuliere voorraad. Het rapport heeft bijgedragen aan het urgentiebesef rond de particuliere voorraad en het opzetten van het experimentenjaar 2014. Bedoeling was dat er in juni 2014 een congres zou worden georganiseerd. Dit is niet gebeurd, maar er is wel op verschillende manieren kennis gedeeld. Het onderzoek is bijna afgerond. • Het RVOB heeft meegedraaid in de projectgroep. 	

5.	Onderzoek toepassing brede MKBA voor De Marne en mogelijke financiële ondersteuning door Rijk en provincie	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>Onderzoek of het toepassen van een brede MKBA een goede ondersteuning kan bieden bij het prioriteren en faseren van de concrete maatregelen die voortkomen uit het Woon- en Leefbaarheidplan in de Marne. Rijk en Provincie bieden, bij een positieve uitkomst van het onderzoek, financiële ondersteuning bij de opstelling van deze MKBA. De acties die hier uit voortvloeien zijn niet voor rekening van het Rijk.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Er is geen brede MKBA uitgevoerd voor De Marne omdat de gemeente de financiële middelen liever in wilde zetten op meer actiegerichte trajecten. 		

3. SAMENWERKING GROEI EN KRIMP

Convenant Groningen op Koers

De voortgang van de maatregelen uit het convenant wordt als volgt beoordeeld:

1.	Bovenregionale samenwerking gemeente Groningen, regio Groningen-Assen, krimpregio's en provincie Groningen	
<p><i>Toelichting</i> Bovengenoemde partijen geven aan de verbinding met elkaar te zoeken. Ze bevorderen actief de samenwerking rond de thema's wonen, arbeidsmarkt en regionale economie en onderwijs en zorg en betrekken daarbij relevante partijen zoals bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en ziekenhuizen. De relatie met bereikbaarheid, internationalisering en grensoverschrijdende samenwerking wordt gezocht.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Via het Meerjarenplan Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT Noord-Nederland) worden afspraken gemaakt tussen groei- en krimpregio over infrastructurele verbindingen en vervoer. • De gemeente Groningen heeft ambtelijke ondersteuning geboden t.b.v. de centrumplannen van Delfzijl en Winschoten. • De Noordelijke provincies stemmen de aanpak van opleiding en werkgelegenheid af in het kader van o.a. het Techniekpact. 		
2.	Opnemen van thema Verbinding groei- en krimpregio's in Ruimtelijk Economische Visie Noord-Nederland	
<p><i>Toelichting</i> De drie Noordelijke provines stellen een Ruimtelijke Economische Visie Noord-Nederland op. Provincie en gemeente Groningen zetten zich in om het thema 'verbinding groei- en krimpregio's' hierin op te nemen.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Eén van de hoofdstrategieën in de Gebiedsagenda Noord-Nederland 2040 is de balans tussen krimp en groei. In dit kader wordt ingezet op het verbinden van het voorzieningenniveau tussen stad en land. Een goede en betaalbare bereikbaarheid van voorzieningen in de steden is hierbij essentieel. Krimpgebieden krijgen daarnaast een impuls via de transformatie van vastgoed en gebruik van de Noorderruimte voor experimenten, b.v. door ruimte te bieden voor regionale verschillen in wet- en regelgeving. 		
3.	<p>Gezamenlijke aanpak van corporatieve voorraad:</p> <p>Gezamenlijke aanpak van particuliere voorraad:</p>	
<p><i>Toelichting</i> Regionale partijen gaan gezamenlijk op zoek naar de mogelijkheden voor aanpak van zowel de corporatieve als de particuliere woningvoorraad, inclusief de openbare ruimte. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de opgebouwde kennis vanuit de wijkvernieuwing, de krachtwijkenaanpak en bestaande experimenten.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p>		

	<ul style="list-style-type: none"> • Zie ook wonen en ruimte, punt 3. • Onbekend is wat de inzet van de groeigebieden (gemeente Groningen) hierbij is. • De G4 en corporaties in krimpregio's hebben een gezamenlijke brief aan Minister Blok gezonden over de verhuurdersheffing, die relatief zwaarder weegt op de begroting van corporaties in zowel de grote steden als de krimpregio's. • Voor de particuliere voorraad zijn veel experimenten, maar nog geen aanpak. Zie hiervoor ook wonen en ruimte, punt 3 	
4.	Taakherschikking en concentratie ziekenhuizen en afstemming van 1 ^e en 2 ^e lijnszorg	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>Nadere afspraken rond de zorg tussen groei- en krimpregio's sluiten aan op lopende ontwikkelingen binnen het zorglandschap van Noord-Nederland. Er wordt op dit moment hard gewerkt aan zowel taakherschikking als concentratie onder het motto "spreiding van zorg waar het kan en concentratie van zorg waar het moet". Uitgangspunt is dat een versterking van de relatie tussen de eerstelijns en de sector verpleging en verzorging zal leiden tot zorg van kwalitatief voldoende hoog niveau, met voor alle inwoners de juiste zorg, op het juiste moment, op de juiste plaats.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De Ommelander Ziekenhuis Groep is een fusie-organisatie van het ziekenhuis in Winschoten en Delfzijl en bouwt in Scheemda (gemeente Winschoten) een nieuw ziekenhuis dat vanaf eind 2015 in gebruik zal worden genomen. De twee huidige locaties sluiten daarmee. De ziekenhuisgroep heeft daarnaast in juli 2014 met het Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG) een overeenkomst getekend om de ziekenhuisgroep als zelfstandige BV bij het UMCG onder te brengen. • Ambitie van de OZG is verder het ontwikkelen van een goed systeem van 1,5^e lijnszorg. Welke activiteiten daarvoor reeds zijn ondernomen, is niet bekend. • In Noord-Nederland is Stichting Healthy Ageing Network Northern (HANN) opgericht. Hierin worden krachten rond de ontwikkeling van kennis, opleidingen en bedrijvigheid op het gebied van gezond ouder worden, gebundeld. Noord-Nederland werkt intensief samen met onderzoeksclusters in Noordoost Europa. Zo ontstaat een sterk internationaal netwerk. Belangrijke deelnemers uit Regio Groningen-Assen zijn: het bedrijfsleven als Mediplis & BioMedCity Groningen, RUG, Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG) en de Hanzehogeschool. 		
5.	Ondersteuning van het Rijk bij de samenwerking tussen groei- en krimpggebieden.	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>Deze actie bestaat uit een aantal deelacties:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het Rijk zal actief deelnemen binnen de gezamenlijke zoektocht naar mogelijkheden en instrumenten voor aanpak van de corporatieve en particuliere woningvoorraad, inclusief de woonomgeving; zonder inzet van extra financiële middelen door het Rijk. • Het Rijk zal Participatie in het bovenregionale en internationale traject van versterking van de relatie onderwijs en arbeidsmarkt. Een belangrijke rol is weggelegd voor de bereikbaarheid (grensoverschrijdend OV, weg- en waterverbindingen, incl. havens) 		

	<ul style="list-style-type: none"> • Rijk zal indien nodig, procesbegeleiding verzorgen rondom de taakherschikking en concentratie van zorgvoorzieningen (ziekenhuizen) en de afstemming met de eerste lijn. • Het inzetten van dialogotafels waar dit de samenwerking tussen groei en krimpregio's kan versterken.
	<p><i>Resultaat</i></p> <p>Voortgang per deelactie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het Rijk heeft met procesgeld vanuit het convenant experimenten rond de particuliere voorraad gefinancierd. De aanpak van de corporatieve woningvoorraad heeft vormgekregen in de ontheffing van de verhuurdersheffing, nadat de drie regio's dit intensief onder de aandacht van het Rijk hebben gebracht. • Vanuit het MIRT en het ministerie van I&M is er extra geld beschikbaar gesteld voor onder andere onderzoek naar het verbeteren van de verbinding met Duitsland. • Van het aanbod van de dialogotafels is geen gebruik gemaakt.

4. GRENDOERSCHRIJDENDE SAMENWERKING

Convenant Groningen op Koers

De voortgang van de maatregelen uit het convenant wordt als volgt beoordeeld:

1.	Intensivering Grensoverschrijdende Samenwerking door Rijk en Provincie	
<i>Toelichting</i> Deze actie bestaat uit een aantal deelacties: <ul style="list-style-type: none"> • Inzet provincie om het thema demografische veranderingen een plaats te geven in bestaande en toekomstige Europese programma's • Ontwikkelen projecten en netwerkactiviteiten in EDR/InterregA verband door provincie met Duitse partners: betrokkenheid Duitse partners in de Conferentie '100% Ondernemend', 10 september 2012 en gezamenlijk project rond de digitale ontsluiting van rurale gebieden. • Het Rijk onderzoekt mogelijkheid van het opheffen van eventuele knelpunten in wet- en regelgeving en sluit daarbij aan bij de aanpak van de Taskforce Grensoverschrijdende Samenwerking (GROS) en bij reeds gemaakte afspraken		
<i>Resultaat</i> <ul style="list-style-type: none"> • Uit een voortgangsrapportage uit 2012 van het 'Provinciaal Actieplan' is gebleken dat de provincie zich al inspant om het thema demografische veranderingen een plaats te geven in bestaande en toekomstige Europese programma's, zoals EFRO, de Europese Digitale Agenda en Interreg. Het is niet duidelijk of de inspanningen vanuit Groningen tot successen geleid hebben. • Duitse partners (welke precies is onbekend) hebben de Conferentie '100% Ondernemend' op 10 september 2012 bezocht. Ook is er een gezamenlijk project rond de digitale ontsluiting van rurale gebieden gestart. Het is niet duidelijk wat de voortgang van dit project is. • Het Rijk heeft veel acties op dit terrein lopen. Uit een brief van 11 juni 2014 van minister Asscher blijkt bijvoorbeeld dat het ministerie van OCW samen met zeven andere ministeries bezig is met het omzetten van de herziene richtlijn voor internationale diploma herkenning in de wet- en regelgeving. Uit deze actie is af te leiden dat het Rijk de mogelijkheden onderzoekt om eventuele knelpunten op te heffen.		
2.	Ontwikkelen Atlas van Grensoverschrijdende kansen	
<i>Toelichting</i> Ontwikkeling door het ministerie van BZK van een "Atlas van grensoverschrijdende kansen" voor de regio Groningen en aangrenzende regio's in Duitsland voor de terreinen wonen, voorzieningen en economie. Op basis van deze kansenaslas kan door Rijk en Provincie gezamenlijk een conferentie worden georganiseerd met als doel het versterken van de verbindingen over grenzen heen.		
<i>Resultaat</i> <ul style="list-style-type: none"> • In 2013 is de 'Atlas van kansen voor Oost-Groningen en Kreis Leer gepubliceerd. Deze atlas is opgesteld voor de terreinen van wonen, voorzieningen en economie (werken). Het laat zien dat het opheffen van grensbarrières tot 120.000 nieuwe banen binnen acceptabele reistijd zou opleveren voor inwoners van de Nederlandse grensregio's, ook kan de werkloosheid afnemen. Vanwege het landelijke karakter van Kreis-Leer en de Groningse regio's, zijn de effecten echter		

	<p>minder groot dan in meer stedelijke grensregio's. Uiteraard zal wel het aantal winkel- en culturele voorzieningen binnen 'handbereik' in beide regio's toenemen als de grensbarrières volledig worden opgeheven.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De 'Atlas van kansen voor Oost-Groningen en Kreis Leer' is gepresenteerd op de Promotiedagen voor het Bedrijfsleven van Noord-Nederland. De Promotiedagen vonden plaats op 4 en 5 november '14.
--	---

5. WONEN EN RUIMTE

Convenant Groningen op Koers

De voortgang van de maatregelen uit het convenant wordt als volgt beoordeeld:

1.	Erkenning van partijen dat wonen en kwaliteit van (openbare) ruimte belangrijke voorwaarden zijn voor leefbaarheid	
<p><i>Toelichting</i> Alle partijen zullen moeten erkennen dat wonen en ruimte een belangrijke pijler is voor de leefbaarheid en dat het belangrijk is dat de woningvoorraad kwalitatief en kwantitatief in balans blijft met de woningbehoefte. Het gaat hierbij om herstructurering, verbetering en verduurzaming van de bestaande voorraad, in zowel de huur- als de koopsector. Ook erkennen partijen dat de kwaliteit van de (openbare) ruimte een voorwaarde is voor leefbaarheid.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Gegeven de verschillende in de WLP's geformuleerde acties kan gezegd worden dat de kwaliteit van de woningvoorraad en de openbare ruimte als belangrijke voorwaarde wordt erkend. 		
2.	Noemen van krimp als regionale opgave in MIRT Gebiedsagenda	
<p><i>Toelichting</i> Bij de actualisatie van de MIRT Gebiedsagenda wordt krimp in de door de drie noordelijke provincies op te stellen gebiedsagenda als regionale opgave benoemd, als het gaat om b.v. wonen, ruimtelijke kwaliteit, voorzieningen en leefbaarheid.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Krimp wordt als belangrijke opgave genoemd in de Gebiedsagenda Noord-Nederland 2040. Noord-Nederland wordt gezien als een 'living lab' regio, proeftuin voor toepassing van nieuwe producten, concepten en diensten. In de gebiedsagenda wordt een aantal strategieën verwoord waarop wordt ingezet. In het kader van krimp zijn dat het realiseren van een vitale arbeidsmarkt die aansluit bij de vraag en bij de nieuwe demografische werkelijkheid, de balans tussen krimp en groei (verbinden voorzieningenniveau stad en land). De strategieën zijn uitgewerkt in een aantal korte termijn, middellange termijn en lange termijnacties. 		
3.	In beeld brengen en aanpakken van particuliere woningvoorraad door regio's, Rijk, banken, corporaties	
<p><i>Toelichting</i> De drie krimpregio's brengen problematiek van het goedkope koopsegment in beeld en betrekken daar ook andere partijen bij (banken, corporaties). Het Rijk onderzoekt knelpunten rond de aanpak van de particuliere woningvoorraad (bestaande regelgeving en de verdeelsystematiek van bestaande bekostigingssystemen) en lost deze zo mogelijk op. Rijk en Provincie bevorderen de bredere toepasbaarheid van de lessen uit de experimenten.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De drie regio's werken samen met de provincie aan 'Gronings Gereedschap' voor de krimpsloop en woningverbetering in de particuliere woningvoorraad. Doel is in 2014 tien pilots te starten in de drie krimpregio's. Inmiddels zijn er acht experimenten geformuleerd en deels opgestart: samenvoegen in Delfzijl; Transformatie in de Marne; functieverandering, opplussen en ruilverkaveling in 		

	<p>Ulrum (deel & Ulrum); slim wonen in Pekela; waardebehoud onroerend goed; nieuw voor oud in Musselkanaal, verminderen woningvoorraad 't Zandt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Met de experimenten moet zicht ontstaan op een bruikbare set Gronings Gereedschap, een basis ontstaan over afspraken voor een investeringsfonds en een grote coalitie van betrokken partijen ontstaan, mede door bewustwording. • De middelen zoals ingezet voor de experimenten, waren deels oorspronkelijk bedoeld voor enkele MKBA's. • In het woon- en leefbaarheidsplan van de DEAL-gemeenten (Eemsdelta) en van Oost-Groningen is verbetering en deels sloop van de particuliere woningvoorraad als belangrijke opgave onderscheiden. • In het kader van het WLP Oost-Groningen is een instrumentarium ontwikkeld voor de beperking van ontwaarding van particulier bezit (inventarisatiemethodiek verpauperde panden, aanpak rotte kiezen); voor de stimulering van particulieren tot verbetering van de eigen woning (verstrekking goedkope leningen revolverend fonds, communicatie), in het kader van het project Waardebehoud Onroerend Goed (WOG). • In het kader van het WLP Eemsdelta bestaat het plan om een fonds voor aankoop en renovatie van 40 rotte kiezen en andere slechte woningen op te richten. Het gewenste startkapitaal is nog niet rond. • Algemeen beeld is dat de opgave helder is, maar de uitvoering slechts in een paar gemeenten van de grond is gekomen. 	
4.	<p>Overaanbod aan plancapaciteit voor woningbouw terugdringen</p>	
	<p><i>Toelichting</i> Bijstellen overaanbod plancapaciteit voor woningbouw danwel faseren in de tijd. Voor evt planschade kan de JEP (Juridische Expertpool Planschade) door het Rijk worden ingezet.</p>	
	<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In de lokale prestatieafspraken <i>Oost-Groningen</i> is aangegeven dat er wordt toegewerkt naar een gelijkblijvend woningaantal in 2018 (saldo 0). • Voor de herstructureringsopgave in <i>Eemsdelta</i> is voorafgaand aan het convenant reeds een MKBA opgesteld. Destijds (2011) is geadviseerd beter bij de woningvraag aan te sluiten in de nieuw te bouwen woningen en nieuwbouw sober in te vullen, om toekomstige sloopkosten te beperken. Onduidelijk is hoe vervolg is gegeven aan de resultaten van de MKBA. In het WLP van Eemsdelta is de opgave tot 2021 berekend. • In het programma Krimp & Leefbaarheid van <i>De Marne</i> is de afbouw van de plancapaciteit opgenomen als één van de programmapunten, uitvoering uiterlijk 2013. • De JEP is ingezet in De Marne en Stadskanaal (2012). • Gemeenten hebben intenties uitgesproken voor het saneren van het overaanbod plancapaciteit, maar dit heeft nog niet overal plaatsgevonden. 	
5.	<p>Lokale prestatieafspraken door corporaties over opgaves zoals neergelegd in Woon- en Leefbaarheidsplannen</p> <p>Eemsdelta en De Marne:</p> <p>Oost-Groningen:</p>	

		
	<p><i>Toelichting</i> Het maken van harde afspraken over de opgave van de corporaties in de Woon- en Leefbaarheidplannen met een doorvertaling naar lokale prestatieafspraken. Daarbij moet ruimte zijn voor matchingovereenkomsten met andere corporaties. Evt. financiële steun door Centraal Fonds Volkshuisvesting.</p>	
	<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In het document 'Regionaal prestatiekader 2013-2018' zijn kaders voor regionale afspraken geschetst, corporaties en zorgpartijen rond de woningmarkt in Oost-Groningen vastgelegd. Het gaat om kwalitatieve afspraken over opvang van gevolgen van het scheiden van wonen en zorg; passendheid van de sociale huurwoningvoorraad; duurzaamheid en woonlasten; verkoop van sociale huurwoningen; participatie en leefbaarheid. Daarnaast staan er een aantal kwantitatieve afspraken in rond krimp van de particuliere voorraad, verdunningsopgave en regionale afstemming. Streven voor dat laatste aspect is een gelijkblijvend woningaantal in 2018. Hierin is ook opgenomen dat er een woningmarktmonitor voor Oost-Groningen wordt opgesteld, waarin op de bovenstaande afspraken wordt gemonitord. • Voor Eemsdelta en De Marne zijn lokale prestatieafspraken vastgelegd. • Het Rijk ondersteunt de provincie bij de uitwerking naar lokale prestatieafspraken en zet zo nodig het Centraal Fonds Volkshuisvesting in. Voor de Provincie heeft het Rijk een Masterclass corporaties georganiseerd samen met CFV. 	
6.	Verbetering van PRIMOS-model	
	<p><i>Toelichting</i> Aanpassing PRIMOS-model, omdat dit deels is gebaseerd op woningbouwplannen. Rijk, Provincie en ABFresearch verbeteren daarom dit model voor krimpgebieden..</p>	
	<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De afgelopen jaren is door ABF Research het PRIMOS model jaarlijks bijgesteld op basis van trends en nieuw beschikbare gegevens. Dat betekent dat de teruggebrachte plancapaciteit in de krimpregio's ook is meegenomen in de nieuwe prognoses. • De regio is tevreden met deze aanpassing. 	
7.	Verkenning van inzet RVOB	
	<p><i>Toelichting</i> RVOB verkent in opdracht van Minister BZK hoe zij kan bijdragen aan de aanpak van gevolgen van bevolkingsdaling, door in kaart brengen Rijksvastgoedposities in de regio's. Op basis hiervan kunnen nadere afspraken worden gemaakt. Lessen van RVOB-pilots in andere regio's worden gedeeld.</p>	
	<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • RVOB heeft gesprekken gevoerd met bestuurders in Noord- en Oost-Groningen over de mogelijkheden voor het leveren van een bijdrage in de regionale planontwikkeling in deze twee regio's. De pilots van het RVOB worden uitgevoerd in andere krimp- en anticipeerregio's (Limburg en Achterhoek). 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Het Rijk en de Regio gaan gezamenlijk onderzoeken in hoeverre het mogelijk is rijksvastgoed en vastgoed van gemeenten en provincies aan te wenden voor het realiseren van beleidsdoelstellingen. Dit onderzoek zou in het voorjaar 2014 van start gaan en zal worden gecoördineerd door de provincie Groningen. De inzet van de RVOB is in goed overleg met de provincie beperkt geweest, o.a. vanwege het beperkte bezit van de RVOB in de provincie en. 		
8.	<table border="1" data-bbox="459 412 1394 524"> <tr> <td data-bbox="459 412 1166 524">Verkenning van gezamenlijke aanpak herbestedingsproblematiek drie noordelijke provincies en RCE.</td> <td data-bbox="1166 412 1394 524"> </td> </tr> </table> <p data-bbox="459 524 1394 786"><i>Toelichting</i> Inventarisatie herbesteding van monumentale panden door Rijksdienst Cultureel Erfgoed en investeringen in kennis over herbesteding van monumentale panden door het Ministerie van I&M, o.a. via pilots. De drie noordelijke Provincies verkennen of er een gezamenlijke aanpak van de herbestedingsproblematiek van de grond kan komen. Provincie subsidieert verschillende herbestedingsprojecten en instellingen die zich daarmee bezig houden.</p> <p data-bbox="459 786 1394 1234"><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De drie Noordelijke provincies hebben het Kenniscentrum Herbesteding Noord op laten zetten naar aanleiding van de Rijksvisie Ruimte en Erfgoed. Van 2013 tot 2016 wordt hierin samengewerkt met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (onderdeel van OCW). Het kenniscentrum ondersteunt gemeenten actief in hun sleutelrol in het herbestedingsproces, waarbij de prioriteit wordt gegeven aan herbesteding in krimpgemeenten. • Via www.herbestedingnoord.nl kunnen geïnteresseerden zich aanmelden voor panden die in aanmerking komen voor herbesteding. Subsidieregelingen via gemeenten, provincies en Rijk zijn inzichtelijk gemaakt en gelden voor (een deel van) de panden. Via deze weg zijn in de provincies reeds 30 panden herbestedend en worden nog eens 18 panden aangeboden. 	Verkenning van gezamenlijke aanpak herbestedingsproblematiek drie noordelijke provincies en RCE.	
Verkenning van gezamenlijke aanpak herbestedingsproblematiek drie noordelijke provincies en RCE.			

6. VOORZIENINGEN

Convenant Groningen op Koers

De voortgang van de maatregelen uit het convenant wordt als volgt beoordeeld:

1.	Inzet t.b.v. nieuwe (ruimtelijk) balans tussen bevolkingsomvang en spreiding van voorzieningen en een flexibele inzet van het maatschappelijk vastgoed.	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>Provincie en de regio's zetten zich in om tot een een nieuwe (ruimtelijke) balans tussen bevolkingsomvang en spreiding van voorzieningen voor bijvoorbeeld onderwijs, zorg, cultuur en sport en stimuleren te komen; faciliteren maatschappelijke organisaties daarbij om de juiste keuzes te maken en zij committeren zich aan een flexibele inzet van maatschappelijk vastgoed.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Provincie Groningen en Ministerie BZK stellen een dossier 'knellende regelgeving' op, o.a. met betrekking tot dit onderwerp. Het dossier is nog niet afgerond. In het WLP De Marne is opgenomen dat er wordt geïnvesteerd in ontmoetingspunten, behoud van het huidig OV-aanbod en ontwikkeling van een monitor sportvoorzieningengebruik. • Het WLP Oost-Groningen geeft aan dat het opstellen van een regionaal cultuurplan en het opstarten van experimenten rond vrijwilligersbeheer bij grotere accommodaties specifieke actiepunten zijn. De inventarisatie van cultuurbeleid bij de verschillende gemeenten heeft inmiddels plaatsgevonden, maar voorlopig zullen de partijen in de regio niet tot een regionale afstemming van cultuurbeleid komen, zo heeft een overleg tussen wethouders cultuur en theaters duidelijk gemaakt. Voor vrijwilligersbeheer bij grotere accommodaties zijn experimenten opgestart. • Op gebied van winkelvoorzieningen, onder andere in Delfzijl worden, stappen gezet, waarbij ook Rijks-, provincie- en gemeentegeld wordt ingezet. • Andere issues rond voorzieningen worden benoemd, maar geen acties aan verbonden. • Het Huis voor de Sport Groningen heeft een onderzoek uitgevoerd naar de instandhouding en / of samenwerking tussen zwembaden in de regio Oost-Groningen. 		
2.	Bredere toepassing concept 'geïntegreerde kindvoorziening en schoolschap' met ondersteuning Rijk en Provincie.	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>Organisaties voor kinderopvang, peuterspeelzaalwerk en basisonderwijs staan door demografische veranderingen onder druk. De Provincie zal zich met gemeenten op basis van positieve evaluatieresultaten inzetten op het op bredere schaal toepassen van het concept geïntegreerde kindvoorziening en schoolschap (voorheen een pilot). Het Rijk ondersteunt hierbij op niet-financiële wijze (aanpassing regelgeving waar nodig). De Provincie ondersteunt de bestuurlijke krachtenbundeling en ondersteunt het Kenniscentrum ter bevordering van de geïntegreerde kindvoorzieningen.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Provincie Groningen en Ministerie BZK zijn een dossier 'knellende regelgeving', o.a. met betrekking tot dit onderwerp, gestart. 		

	<ul style="list-style-type: none"> • Een geïntegreerde kindvoorziening biedt onderdak aan een school, een peuterspeelzaal en een kinderopvang en is specifiek bedoeld voor kleine dorpskernen. Een aantal schoolbesturen en organisaties voor kinderopvang werkt samen om de eerste geïntegreerde kindvoorziening in 2015 te openen. • De gemeenten Delfzijl, Appingedam en Loppersum hebben het plan de komende 10 jaar te komen tot 13 integrale kindvoorzieningen. De eerste 3 zijn al gerealiseerd, voor 2014 stonden er nog 4 op de planning. Tussen 2015 en 2020 volgt de rest. 	
3.	<p>Vergaande samenwerking onderwijs en bedrijfsleven</p> <p><i>Toelichting</i> Het Rijk beziet of de experimenteerwet ruimte kan bieden voor experimenten als het gaat om samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven, o.a. op gebied van doorlopende leerlijnen. Zo kan het onderwijs beter aansluiten bij de regionale economie en arbeidsmarkt. De experimenten kunnen ook input zijn voor evt permanente wetswijzigingen.</p> <p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Provincie Groningen en Ministerie BZK zijn een dossier 'knellende regelgeving', o.a. met betrekking tot dit onderwerp, gestart. • Het landelijke project 'Toptechniek in Bedrijf' van het Platform BètaTechniek is actief in Eemsdelta, met het samenwerkingsverband 'Centrum voor innovatief vakmanschap Energie – Eemsdelta', doel is het een toonaangevend technisch opleidingscentrum te laten zijn met de focus op fossiele energie en windenergie. Het is een samenwerkingsverband tussen onderwijsinstelling Noorderpoort en Stichting support AOT (een initiatief van het technisch bedrijfsleven in de regio). Niet bekend is in hoeverre hierbij tegen knellende regelgeving wordt / is aangelopen. 	
4.	<p>Inzet deskundigheid Rijk voor knelpunten in de regelgeving bij door gemeenten ontwikkelde (grensoverschrijdende) initiatieven rond onderwijs en bevolkingsdaling</p> <p><i>Toelichting</i> Indien gemeenten (grensoverschrijdende) initiatieven ontwikkelen rond onderwijs en bevolkingsdaling en hierbij knelpunten in de regelgeving tegenkomen, zal het Rijk samen met de Provincie oplossingen zoeken door na te gaan in hoeverre deze initiatieven binnen de bestaande regelgeving mogelijk zijn dan wel binnen de nieuwe experimenteerruimte kunnen worden opgepakt.</p> <p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Provincie Groningen en Ministerie BZK zijn een dossier 'knellende regelgeving', o.a. met betrekking tot dit onderwerp, gestart. • In 2014 is een vervolgonderzoek uitgevoerd naar bestuurlijke samenwerking in het primair onderwijs in Oost-Groningen. Advies hierin is te komen tot een veelkleurig bestuur voor de hele regio. Binnen huidige wet- en regelgeving is dit niet mogelijk; de schoolbesturen hebben een brief naar het ministerie gestuurd met verzoek voor experimenteerruimte. In de stukken wordt expliciet aangegeven dat deelname aan het onderzoek niet betekent dat besturen zich per se aan de uitkomst hebben gecommitteerd. Onbekend wat de reactie is op de brief van de schoolbesturen. • Er is regelgeving aangepast, maar volgens de regio nog niet voldoende om met de problematiek om te kunnen gaan. 	

5.	Ondersteuning uitvoering van het Masterprogramma 'Zorg voor de Toekomst Noord- en Oost-Groningen' d.m.v. afspraken tussen zorgverzekeraars, zorginstellingen, gemeenten en provincie en onderzoeken van de verbinding met de resultaten van het zorgexperiment Oost-drenthe.	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>Het breed gedragen masterprogramma 'Zorg voor de Toekomst Noord- en Oost-Groningen' is opgesteld. Er zal worden nagegaan hoe de uitkomsten van het zorgexperiment in Oost-Drenthe kunnen worden verbonden met programma. Op basis van het onderzoek van het RIVM naar de relatie tussen gezondheid en krimp zullen afspraken gemaakt worden tussen zorgverzekeraars, zorginstellingen, gemeenten en de Provincie om gezamenlijk effectieve interventies te bepalen.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het document masterprogramma Zorg voor de Toekomst is opgeleverd. Momenteel lopen er activiteiten rond eDiabetes (onderzoek naar dagelijkse omgang met de diabetes door de patiënten, t.b.v. ontwikkeling e-health); gespreksronde om kansen te verkennen voor innovatie en samenwerking in de jeugdzorg; inventarisatie van samenwerkingsverbanden binnen Noord- en Oost-Groningen. • Onbekend is in hoeverre de resultaten van het zorgexperiment Oost-Drenthe hierin meegenomen kunnen / zullen worden. 		
6.	Inzet MKBA voorzieningen in Eemsdelta en Oost-Groningen	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>In overleg met de Provincie kan de MKBA voorzieningen worden ingezet in twee van de drie regio's om in het kader van de Woon- en leefbaarheidplannen het lokale keuzeproses tussen beleidsalternatieven op het gebied van voorzieningen van een goede onderbouw te voorzien. De kosten voor de ontwikkeling van het instrument worden gedragen door het Rijk (Ministerie van BZK). Voor de eventuele inzet van het instrument in de regio worden nadere afspraken gemaakt over de kostenverdeling.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Eind 2014 is besloten voor Oost-Groningen een MKBA uit te voeren. • De gemeenten in Eemsdelta hebben geen behoefte aan een MKBA. Afsproken is dat de financiële middelen, in te zetten op meer actiegericht trajecten. 		
7.	Inzet deskundigheid Rijk bij de ontwikkeling van vernieuwingen op het terrein van zorg en bevolkingsdaling, o.a. in het kader van het experiment 'regelarme instellingen in de langdurige zorg'	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>In het proces van samenwerken tussen zorgaanbieders worden vaak knelpunten in de wet- en regelgeving ervaren. Het Rijk wil deze knelpunten zo veel als mogelijk tegengaan. Als in de Groninger krimpgebieden vernieuwingen op het terrein van zorg en bevolkingsdaling worden ontwikkeld kan het Rijk deskundigheid ter beschikking stellen, bijvoorbeeld door na te gaan in hoeverre deze initiatieven binnen nieuwe experimenteerregelingen kunnen worden ondergebracht.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De tussenrapportage van het Experiment Regelarme Instellingen laat zien dat de deelnemende instellingen waarbij het experiment nog loopt, beter presteren en een deel zelfs aangeeft dat met minder middelen meer bereikt wordt. 		

	<p>Zorginstelling De Hoven (o.a. actief in Eemsdelta) participeert hierin met het experiment 'zorg zonder regels' en de tussenresultaten zijn vooral positief.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het ministerie van VWS is betrokken bij zorghervormingen in Eemsdelta via het programma In voor zorg. • De rol van het Rijk bij de herstructurering ziekenhuizen wordt door de regio's als te klein beschouwd.
--	---

7. ECONOMIE EN ARBEIDSMARKT

Convenant Groningen op Koers

De voortgang van de maatregelen uit het convenant wordt als volgt beoordeeld:

1.	Erkenning dat een vitale regionale economie en een goed werkende arbeidsmarkt ondanks de demografische uitdagingen, belangrijk is.	
<p><i>Toelichting</i> Partijen hechten belang aan het stimuleren van een vitale regionale economie en een goed werkende arbeidsmarkt. De demografische ontwikkeling kan benut worden voor transformaties die zorgen voor groei in ruimtelijke, sociale en economische kwaliteit. Bij de aanpak hiervan onderkennen partijen de bijzondere demografische uitdagingen voor de Groninger krimpregio's.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Een vitale regionale economie wordt samen met behoud van leefbaarheid als belangrijkste doelstelling gezien van het convenant en achterliggende stukken. 		
2.	Onderzoek instellen experimenteerzone voor de ontwikkeling van bio-based economy in de regio Eemsdelta-Veenkoloniën	
<p><i>Toelichting</i> Het ministerie van EL&I en de KvK Noord-Nederland hebben een Green Deal ondertekend om te komen tot een experiment voor de ontwikkeling van bio-based economy met een aantal bedrijven. Zo worden de mogelijkheden onderzocht om gewassen en reststromen uit de landbouw en voedingsmiddelenindustrie in te zetten voor niet voedseltoepassingen. Provincie, gemeenten, KvK en bedrijfsleven doen onderzoek naar hoe invulling kan worden gegeven aan de te maken experimenteerzone. BZK en EL&I ondersteunen het traject inhoudelijk en financieel.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Onderzoek 'Invulling experimenteerzone stimulering biobased economy door vermindering van belemmerende regeldruk' is uitgevoerd en er zijn vanuit 12 cases 40 belemmeringen geconstateerd. Vervolgens zijn er voorstellen ontwikkeld om belemmeringen in de regelgeving op te lossen. • Het trekkerschap van het project is door reorganisatie bij de Kamer van Koophandel overgedragen naar een andere trekker, de NOM. • Er is in mei 2014 een evaluatierapport opgesteld. De ontwikkelde voorstellen blijken nog niet gerealiseerd, al liggen er wel kansen. 		
3.	Inzet deskundigheid BZK bij het maken van afspraken tussen partijen als het gaat om zorg en scholing i.r.t. de arbeidsmarkt	
<p><i>Toelichting</i> Er zal extra aandacht moeten zijn voor arbeidsmarkt- en scholingsprojecten die bijdragen aan een betere afstemming tussen vraag en aanbod. Het kabinet is in het sociale domein een aantal omvangrijke hervormingen gestart. Tijdens de Conferentie '100% Ondernemend' is aandacht geweest voor de inhoudelijke afstemming tussen arbeidsmarkt, scholing en de hervormingen en er wordt gekoerst op afspraken tussen betrokken partijen. Het Ministerie van BZK kan partijen ondersteunen door inzet van deskundigheid.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In Oost-Groningen is de week van de Techniek georganiseerd, vinden gesprekken plaats tussen gemeenten, zorgpartijen en onderwijsinstellingen en werkt hightech 		

	<p>bedrijf Witec aan een project voor leerbedrijven en werkscholen, met subsidie van de overheid. Hierbij wordt niet alleen gefocust op techniek, maar ook op zorg. Onbekend is wat de rol van BZK is geweest bij deze initiatieven.</p> <ul style="list-style-type: none"> Op 13 mei 2013 is het Techniekpact ondertekend (landelijk). Het Techniekpact Noord-Nederland (november 2013) bevat 8 doelstellingen gerelateerd aan de landelijke lijnen: kiezen voor techniek, leren in de techniek en werken in de techniek. Het techniekpact is in uitvoering genomen en jaarlijks zal de stuurgroep bij elkaar komen, voor het eerst in juni 2014. Binnen de sectorplannen van het sociaal akkoord is ruimte voor scholingstrajecten. Vanuit de arbeidsmarktregio Groningen zijn plannen ingediend, o.a. voor scholing. 	
4.	<p>Stimuleren pilots en experimenten voor nieuwe kleinschalige financiële en organisatorische breedbandexperimenten ter ontsluiting van de rurale krimpgebieden. De Groningse krimpregio's zullen toetreden tot de Digitale Steden Agenda van de G32.</p>	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>Tijdens de conferentie in september 2012 is de verbinding gelegd tussen de economische potentie die op kleinschalige niveaus aanwezig is en de versterking, de vitalisering en de innovatie van de regionale economie. Breedband internet is voor kleinschalige bedrijven ('cottage industries'), voor (verbrede) landbouw en voor o.a. jonge gezinnen een vestigingsfactor en daarmee hebben de krimpgebieden een probleem. Rijk en Provincie stimuleren pilots en experimenten voor nieuwe kleinschalige financiële en organisatorische breedbandexperimenten en spreken af dat de krimpregio's toetreden tot de Digitale Steden Agenda van de G32.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> In het woon- en leefbaarheidsplan Oost-Groningen zijn experimenten rond glasvezelnet opgenomen. De experimenten zijn inmiddels gestart en de trekker van deze experimenten is de gemeente Oldambt. De stichting 'Oldambt Verbindt' is opgericht en werkt aan een proefproject waarbij bewonersgroepen m.b.v. een coöperatie zelf de aanleg van snel en betaalbaar internet in hun eigen woonomgeving vormgeven. Wanneer dit project is voltooid en geëvalueerd zal onderzocht worden in hoeverre het in de gehele regio kan worden uitgerold. Bedoeling is de achterstand op breedbandgebied in te lopen met aanleg van een glasvezelnetwerk. Het project in de gemeente wordt vormgegeven samen met RUG. De Groningse krimpregio's zijn niet toegetreden tot de Digitale Stedenagenda 		
5.	<p>Bijdrage en regionale uitwerking OESO-onderzoek "Local scenarios of demographic change"</p>	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>De Provincie Groningen participeert en draagt financieel bij aan het onderzoek van de OESO "Local scenarios of demographic change" met als doel te komen tot een aanpak van de arbeidsmarktproblematiek in de regio's die te maken hebben met bevolkingsdaling. Het Rijk draagt bij aan het algemene deel van dit OESO-onderzoek.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Het onderzoek van de OESO is afgerond. 		

8. OVERIGE AFSPRAKEN

Convenant Groningen op Koers

In het convenant is een aantal 'overige afspraken' opgenomen. De voortgang van deze maatregelen wordt als volgt beoordeeld:

1.	Tijdelijke krimpmaatstaf in het gemeentefonds	
	<i>Toelichting</i> De tijdelijke krimpmaatstaf in het gemeentefonds is voor de gemeenten in de krimpgebieden van groot belang voor de cofinanciering van krimpgerelateerde maatregelen. Gemeenten ervaren het als problematisch dat de bedragen van de tijdelijke maatstaf van jaar tot jaar fluctueren. Het Rijk zal dit signaal meenemen bij de evaluatie aan het einde van de vijfjarige looptijd van de krimpmaatstaf.	
	<i>Resultaat</i> <ul style="list-style-type: none"> • De krimpmaatstaf zal in 2015 worden geëvalueerd. Het Ministerie van BZK heeft na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2014 aan de nieuwe gemeenteraden van krimp gemeenten aangegeven dat een goede financiële verslaglegging in het bijzonder van belang is voor een evt vervolg van de krimpmaatstaf. In de verantwoording speelt causaliteit een belangrijke rol: op welke posten komen de evt extra kosten van krimp terecht en welke rol speelt de economische crisis bij de verslechterde financiële situatie, zijn belangrijke vraagstukken daarbij. • De gemeenten hebben richting het Rijk helder omschreven waar de extra kosten als gevolg van krimp zitten in de begroting.	
2.	KKNN zal fungeren als een van de regionale partners van het Kennisplatform demografische transitie.	
	<i>Toelichting</i> Het Rijk is mede verantwoordelijk voor het delen van kennis over vernieuwende oplossingen in relatie tot demografische ontwikkelingen. I.s.m. met de Provincies Groningen, Limburg en Zeeland wordt gewerkt aan de inrichting van het Kennisplatform Demografische Transitie. Met bijdragen van de Provincie Groningen hebben de Hanze Hogeschool en de Rijksuniversiteit Groningen het Kenniscentrum Krimp Noord- Nederland (KKNN) opgericht.	
	<i>Resultaat</i> <ul style="list-style-type: none"> • Het Kennisnetwerk Krimp Noord-Nederland is opgericht, het kennisplatform demografische transitie is in 2012 opgericht. De website www.vanmeernaarbeter.nl is daar onderdeel van en wordt beheerd door Platform31. Onder andere door de krimpcafés is de kennisuitwisseling tussen de drie provincies goed op gang gekomen.	
3.	Onderzoek KKNN naar instroom van sociaal zwakkeren in krimpgebieden	
	<i>Toelichting</i> Het Rijk ondersteunt door inzet van capaciteit en deskundigheid samen met de Provincie een onderzoek door Kenniscentrum Krimp Noord Nederland (KKNN) naar instroom van sociaal zwakkeren in de krimpgebieden (omvang, gevolgen, beleidsaanbevelingen voor gemeenten en corporaties).	
	<i>Resultaat</i>	

	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek naar migratie naar dunbevolkte gebieden in Noord-Nederland is opgesteld door Thialda Haartsen (RUG). Het laat zien dat landelijke gebieden met name de middenklasse aantrekken, maar ook hoog opgeleide mensen. Dit vanwege de aard van de omgeving (romantiek van het platteland). 						
4.	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td data-bbox="459 338 1166 432">Status 'proeftuin' krimpregio Groningen</td> <td data-bbox="1166 338 1402 432" style="text-align: center;"> </td> </tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="459 432 1402 544"> <p><i>Toelichting</i> Groningen is samen met de krimpregio's Limburg en Zeeland ook een proeftuin voor andere regio's in Nederland die te maken zullen krijgen met bevolkingsdaling.</p> </td> </tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="459 544 1402 763"> <p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> De krimpregio's worden als voorloper gezien en er vinden experimenten plaats, maar de regio's geven aan dat een officiële erkenning als proeftuin veel veelomvattender gevolgen zou hebben. Het Rijk geeft aan dat door hen de regio als proeftuin wordt gezien en dat hier geen officiële status aan verbonden hoeft te zijn. </td> </tr> </table>	Status 'proeftuin' krimpregio Groningen		<p><i>Toelichting</i> Groningen is samen met de krimpregio's Limburg en Zeeland ook een proeftuin voor andere regio's in Nederland die te maken zullen krijgen met bevolkingsdaling.</p>		<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> De krimpregio's worden als voorloper gezien en er vinden experimenten plaats, maar de regio's geven aan dat een officiële erkenning als proeftuin veel veelomvattender gevolgen zou hebben. Het Rijk geeft aan dat door hen de regio als proeftuin wordt gezien en dat hier geen officiële status aan verbonden hoeft te zijn. 	
Status 'proeftuin' krimpregio Groningen							
<p><i>Toelichting</i> Groningen is samen met de krimpregio's Limburg en Zeeland ook een proeftuin voor andere regio's in Nederland die te maken zullen krijgen met bevolkingsdaling.</p>							
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> De krimpregio's worden als voorloper gezien en er vinden experimenten plaats, maar de regio's geven aan dat een officiële erkenning als proeftuin veel veelomvattender gevolgen zou hebben. Het Rijk geeft aan dat door hen de regio als proeftuin wordt gezien en dat hier geen officiële status aan verbonden hoeft te zijn. 							

STOPLICHTEN KOERSVAST VOOR ZEELAND

1. ALGEMEEN

Convenant Koersvast voor Zeeland

In het convenant is een aantal algemene (proces)afspraken opgenomen. De voortgang van deze maatregelen wordt als volgt beoordeeld:

1.	Uitvoeren MKBA 'wonen, voorzieningen, economie' voor Zeeuws-Vlaanderen	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>Rijk en Provincie spreken af dat een MKBA wordt uitgevoerd voor Zeeuws-Vlaanderen voor de financiële impact van de herstructurerings- en transformatieopgave, kwantificeren van sloopopgave van particuliere- en corporatiewoningen, transformatieopgave op het terrein van voorzieningen zoals onderwijs, welzijn en zorg, cultuur, sport, infrastructuur, winkels en openbare ruimten. Ook: financiële draagvermogen van partijen als overheden, ondernemers, corporaties, instellingen. Handvest Wonen Zeeuws-Vlaanderen dient als basis.</p> <p>De financiering van de MKBA gebeurt door BZK (60%) en provincie en gemeenten (40%). De MKBA moet leiden tot bestuurlijke besluitvorming en fungeert als leidraad voor uitvoering en fasering van beleid. Het Rijk zal de MKBA middels een second opinion laten doorrekenen.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De MKBA is medio 2013 opgeleverd. • De resultaten / aanbevelingen zijn procedureel en inhoudelijk afgestemd met de woningmarktverkenningen (uitgevoerd door STEC). • De projectgroep MKBA is gefaciliteerd door de RVOB. Er bleek geen behoefte te zijn aan een second opinion. • Uit de analyse komen 3 centrale beleidsopgaven: herstructurering woningvoorraad (dit is financieel gezien de zwaarste opgave voor Zeeuws-Vlaanderen), concentratie van voorzieningen en herbestemming bestaand vastgoed. • Belangrijke constatering is dat het dilemma niet kan worden doorbroken door afspraken over beperking van de nieuwbouwplannen. Een oplossing kan liggen in een goed herstructureringsfonds (zie Wonen en Ruimte). Verrassende conclusie is dat de kansen die ontstaan door de Belgen die naar Zeeuws-Vlaanderen komen behoorlijk groot zijn. • De herstructurerings- en sloopopgave obv MKBA van EIB wordt niet (geheel) gedeeld door de corporaties. Actie is deze opgave opnieuw in te vullen in gesprek met de corporatie. • In 2013 zijn regionale woningbouwafspraken gemaakt met Woongoed Zeeuws-V, Clavis en Woonstichting Hulst, uitgaande van de conceptresultaten van de MKBA, waarin de sloopopgave lager lag dan in de uiteindelijke MKBA. • De MKBA is in juni 2013 gepresenteerd in de Stuurgroep Samenwerking Zeeuws Vlaanderen: Colleges onderschreven de uitkomsten. Het draagvlak voor de MKBA-analyses is vergroot door het delen van de analyse in de brede stuurgroep. • Het resultaat van de MKBA is aangeboden aan de colleges van Hulst, Sluis en Terneuzen met een begeleidende brief namens de Minister voor Wonen en Rijksdienst en de Gedeputeerde Staten van Zeeland. In de brief worden		

	<p>gemeenten gewezen op de omvangrijke en kostbare opgave en de risico's voor de regio wanneer keuzes uitblijven.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er heeft een MKBA congres plaatsgevonden voor bestuurders in de regio in oktober 2013. Dit heeft bijgedragen aan verdere bewustwording Zeeuws-Vlaanderen, met name ten aanzien van de opgaven op het gebied van wonen. • De MKBA heeft bouwstenen opgeleverd voor de regionale woonvisie Zeeuws-Vlaanderen zoals in 2014 vastgesteld. • Er zijn geen tegenberichten gevonden dat financiering MKBA anders is verlopen dan vastgelegd in het convenant. 	
2.	<p>Provincie ondersteunt de regio bij het indienen van projecten bij Europese fondsen.</p> <p><i>Toelichting</i></p> <p>De Provincie Zeeland zal de regio ondersteunen bij het indienen van projecten bij Europese fondsen. Waar mogelijk wordt bevorderd dat onderwerpen uit dit convenant aanhaken in Europees verband. Vanuit het Rijk worden alleen bestaande middelen ingezet voor cofinancieringsarrangementen.</p> <p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Provincie Zeeland financiert mee aan het project Met ICT Doe ik Mee. Het pilotproject heeft een Europese subsidie toegekend gekregen en valt onder het internationale project DC Noise. • In 2013 is gestart met vormgeven van het project voor grensoverschrijdende mobiliteit en arbeidsbemiddeling met een opstartsubsidie van BZK: Het Mobiliteitscentrum. Gestart is als pilot voor onderwijs (gezien urgentie voor deze sector) met een looptijd van 1 jaar (2014). Al snel is besloten project onder te brengen bij het Interregproject 'Tendenzen zonder Grenzen'. Onderzocht wordt momenteel of het Mobiliteitscentrum in 2015 d.m.v. cofinanciering door Provincie en Ministerie BZK kan doorgaan. • BZK organiseert in 2014 een bijeenkomst met Duitsland en België om de mogelijkheden om Europese fondsen te benutten door te spreken. 	

2. ECONOMIE EN ARBEIDSMARKT

Convenant Koersvast voor Zeeland

De voortgang van de maatregelen uit het convenant wordt als volgt beoordeeld:

1.	Cofinanciering OESO-onderzoek en bezoek OESO-missie aan Zeeland	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>Het Rijk en Provincie spreken af het OESO-project te cofinancieren. Het Rijk zorgt voor capaciteit ten behoeve van de voorbereiding van het bezoek van OESO-missie aan Zeeland: een veldbezoek en een bijeenkomst met lokale stakeholders. Het project wordt door BZK en Provincie gefinancierd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • BZK €50 000 + kosten voor voorbereiding OESO-missie • Provincie €30 000		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zeeland is opgenomen als case-studie in het OESO onderzoek naar gevolgen van demografische veranderingen voor arbeidsmarkt en werkgelegenheid. • In november 2012 heeft de OESO-missie in dit kader Zeeuws-Vlaanderen bezocht en er heeft het veldbezoek plaatsgevonden met lokale stakeholders. Locatie: Biobase Europe Training Centrum (Terneuzen). • Het OESO-rapport is opgeleverd gevolgd door landelijke bijeenkomst en regionale tour (najaar 2013). • Uit de analyse van de OESO blijkt dat Zeeland een duidelijke onderbouwing mist voor het topsectorenbeleid. Het Biobase Training Centrum wordt gezien als good practice om het aantal mensen dat voor technische beroepen kiest te vergroten en de aansluiting onderwijs – arbeidsmarkt te verbeteren. Het verwachte toekomstig tekort op de arbeidsmarkt zou volgens de OESO deels opgelost kunnen worden door immigratie, maar daarvoor zijn voldoende en adequate huisvesting en opleiding voor arbeidskrachten en hun familie, noodzakelijk. Aanbevelingen van de OESO voor Zeeland zijn onder meer:<ul style="list-style-type: none"> ○ mogelijk oplossing voor tekort op arbeidsmarkt ligt in een stijging van de participatiegraad onder de werkende beroepsbevolking ○ inzet op behoud en terugkeer van academici is van belang ○ Hogeschool Zeeland kan gebruikt als motor voor innovatie en nieuwe business ○ Samenwerking tussen gemeente en zorginstellingen is noodzakelijk voor kostenefficiënte oplossingen in ouderenzorg. ○ Investerings in innovatie, duurzaamheid en inzet op versterking van economische positie van ondernemers in de agricultuur is van belang.		
2.	Ontwikkeling dynamische onderwijs-arbeidsmarktmonitor Zeeuws-Vlaanderen	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>Doel is het in beeld brengen van onderwijs-arbeidsmarkt om daar operationeel beleid op te kunnen voeren. Rijk en Provincie bevorderen de ontwikkeling van een dynamische onderwijs-arbeidsmarktmonitor Zeeland. Rijk en Provincie bevorderen de inzet van een bemiddelaar die de beleidsuitvoering bij partijen organisatorisch verankert.</p>		

	<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De opdracht voor de arbeidsmarktmonitor is verleend door de drie O's (ondernemers, overheden en onderwijsinstellingen). • De Zeeuwse arbeidsmarktmonitor is opgeleverd (www.zeeuwsearbeidsmarktmonitor.nl) en bevat gedetailleerde arbeidsmarktinformatie. Op basis van deze informatie is het de bedoeling concrete arbeidsmarktprojecten voor werkgevers en werkzoekenden op te zetten. • In 2014 is de notitie Zeeuwse Arbeidsmarktmonitor opgeleverd. • In de Arbeidsmarktmonitor is aangegeven dat de impact van de economische crisis groot is. De vraag- en aanbodkant is in beeld gebracht met daarbij een SWOT analyse. Er zijn 10 kernopgaven geformuleerd naar speerpuntsectoren: <ul style="list-style-type: none"> ○ Algemeen / Sectoroverstijgend (vb 2.600 Wajongers aan het werk, ontwikkeling flexibilisering) ○ Agro, food en landbouw (vb verbetering populariteit groene opleidingen) ○ Biobased Economy (vb aandacht voor discrepantie vraag en aanbod) ○ Zorg en welzijn (vb aandacht voor schoolverlaters op mbo-niveau lager dan 4) ○ Vrijtijdseconomie (vb investeren in het toeristisch product 'Zeeland') ○ Maintenance (vb in contact brengen van innovatieve MKB bedrijven) ○ Energie (vb uitwerking 'Energy Water Valley') ○ Water (vb clustervorming en samenwerking met kennisinstelling) ○ Seafood, visserij en aquacultuur (vb optimaliseren productieomstandigheden) • De monitor is dynamisch en wordt dus steeds geactualiseerd. Wanneer er nieuwe cijfers zijn, worden die ingevoerd en de voorspellingen waar nodig aangepast. Daarnaast doet SCOOP in 2016 opnieuw een scan om te kijken hoe de arbeidsmarkt ervoor staat. • BZK heeft het opstellen van deze monitor gesubsidieerd. Subsidievoorwaarde van BZK voor de monitor was dat er voldoende (financiële) steun was om de monitor structureel te maken. Het ministerie heeft een half jaar uitstel verleend tot juni 2013: een aantal partijen had extra tijd nodig om aan tonen dat gezamenlijke en structurele voortzetting na afloop van de subsidieperiode van BZK nodig was. • De OAZ heeft de ontwikkeling van de onderwijs-arbeidsmarktmonitor begeleid en heeft de rol van bemiddelaar op zich genomen. Hij heeft een 3O-platform opgericht (onderwijs, overheid en ondernemers) waarbinnen de beleidsuitvoering nadrukkelijk op de agenda staat en verankerd is. In september 2014 zijn de (kwantitatieve en kwalitatieve) arbeidsmarktdiscrepanties vertaald naar kernopgaven voor beleid (rapportage Kernopgaven Arbeidsmarktbeleid Zeeland 2014).
3.	<p>Kennis- en innovatiecentrum (KI<) in Maintenance Value Park Terneuzen (MVP) </p> <p><i>Toelichting</i> Initiatiefnemers van het MVP in Terneuzen (DOW-Chemical en Zeeland Seaports) willen het MVP uit laten groeien tot World Capital of Maintenance. Belangrijk onderdeel is een kennis- en innovatiecentrum (KI<): gebouwen en tastbare faciliteiten zijn cruciaal voor het succes van het MVP. De Rijksbouwmeester treedt op als adviseur bij KI<.</p> <p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het kennis- en innovatiecentrum en Maintenance Value Park als netwerkorganisatie is opgericht in 2011. Voor de fysieke locatie van het park is

	<p>een bestemmingsplan opgesteld. Dit wordt naar verwachting op 1 januari 2015 geaccordeerd. Men zoekt een projectontwikkelaar/ financier.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De Rijksbouwmeester is met de betrokken partijen in contact gebracht, maar uiteindelijk is van de inzet geen gebruik gemaakt. • Het kennis- en innovatiecentrum (Ki<) concretiseert de gedachte achter Maintenance Valuepark Terneuzen. Het Ki< wordt in een tijdelijk onderkomen al zichtbaar vlakbij het toekomstige MVP, zo was het voornemen. Dit lijkt (nog) niet in een fysieke locatie tot uitdrukking te komen. Wel is het zo met regelmaat bijeenkomsten worden georganiseerd zoals de organisatie van de Quest for Solutions workshops. • Sinds september 2014 is er een website voor het uitwisselen van kennis, actualiteit, onderzoek, etc. op het gebied van Zeeuwse logistiek: het Zeeuws Kenniscentrum Logistiek (ZKL). 	
4.	<p>Ondersteuning Rijk en Provincie rondom economische conferentie(s) door inzet expertise en faciliteiten</p> <p><i>Toelichting</i> De organisatie rondom economische conferentie(s) ikhv Zeeuwse Economische agenda wordt ondersteund door Rijk en Provincie via inzet van expertise en faciliteiten.</p> <p><i>Resultaat</i> Verschillende (economische) conferenties worden op enige wijze ondersteund door Rijk en Provincie. De thema's zijn in lijn met de Economische agenda, maar het is niet duidelijk of de ondersteuning door Rijk / Provincie voortkomt uit bovenstaande afspraak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In november 2014 heeft de Toeristische Ontmoetingsdag plaatsgevonden in Kamperland, georganiseerd door het Zeeuws Kenniscentrum Kusttoerisme. Gedeputeerde Carla Schönknecht blikte tijdens deze bijeenkomst vooruit naar 2018 en de sector vrijetijdseconomie. • Op 15 oktober 2014 heeft de eindconferentie van het Europese arbeidsmarktproject Tendenzen zonder Grenzen (INTERREG-project) plaatsgevonden. • In september 2014 heeft de derde internationale Zeewier conferentie plaatsgevonden in het Biobase Europe Training Centre. Onderwerp van gesprek: de economische kansen die zeewier biedt. Kees van Beveren (Gedeputeerde Staten Zeeland) was een van de sprekers. • In juni 2014 heeft NV Economische Impuls Zeeland een bijeenkomst 'Biobase meets mkb' georganiseerd voor Zeeuwse bedrijven die plannen hebben voor innovatie en daar financiering voor zoeken. Impuls, maar ook Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (voormalig Agentschap) hebben een bijdrage geleverd aan de bijeenkomst. • In november 2013 is door de SER-Zeeland een Energieconferentie georganiseerd in Goes. Ben de Reu (Gedeputeerde Provincie Zeeland) heeft hier het energiebeleid van provincie toegelicht en zijn visie gegeven op het landelijk Energieakkoord. • Eind november 2012 heeft tweedaagse Interregionale Foodcluster Conferentie plaatsgevonden in een hotel in Vlissingen. De samenwerkende, regionale economische foodclusters deelden kennis over de succesvolle aanpak van regionale economische ontwikkeling in de agrofoodsector. Aanwezig waren ondernemers en bestuurders van diverse Foodports. Provincie en Rijk waren hier 	

	<p>niet bij betrokken voor zover bekend, ondanks dat de sector Agro, Food & Landbouw in de Economische Agenda als belangrijke sector wordt gezien.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Op initiatief van BZK hebben de provincies Zuid-Holland en Zeeland gezamenlijk opdracht gegeven onderzoek te doen naar bedrijfsbeëindiging in de agrarische sector op Schouwen-Duiveland en Goeree-Overflakkee.
--	--

3. GRENSOVERSCHRIJDEND

Convenant Koersvast voor Zeeland

De voortgang van de maatregelen uit het convenant wordt als volgt beoordeeld:

1.	Onder leiding van BZK het aanpakken actiepunten voor GROS ism Taskforce GROS	
<i>Toelichting</i> De door de Taskforce GROS en Grensmakelaar geïdentificeerde knelpunten zijn een goede basis voor vervolgaanpak in de Euregio Scheldemond op het terrein van wonen, arbeidsmarkt (incl onderwijs) en openbaar vervoer. Rijk en Provincie pakken actiepunten aan in samenwerking met de Taskforce GROS, onder leiding van BZK.		
<i>Resultaat</i> <ul style="list-style-type: none"> • De actiepunten zoals die door de Raad voor het Openbaar Bestuur (Rob) zijn opgesteld voor Zeeland zijn nog niet allen gerealiseerd. De stand van zaken is als volgt:<ul style="list-style-type: none"> ○ Gezamenlijk onderzoek naar haalbaarheid standaard voor uitwisseling CV's: een standaard is er nog niet, maar werkgevers uit Duitsland en België kunnen inmiddels op werk.nl Nederlandse cv's inzien en Nederlandse werkgevers kunnen gericht naar buitenlandse cv's zoeken in de EURES-databank. ○ In werking laten treden van verdragsuitbreiding over onder andere de gelijkstelling van Vlaamse en Nederlandse hogere opleidingen en graden: deze verdragsuitbreiding is voor zover bekend nog niet in werking getreden. ○ Fondsenwerving voor een rechtstreekse busverbinding op werkdagen tussen Gent en Terneuzen: deze busverbinding is nog niet gerealiseerd; over de voortgang in de fondsenwerving is niets bekend. • In 2014 is het rapport 'Grenzeloze kansen voor werk' gepresenteerd waarin de resultaten van de initiatieven van de afgelopen jaren staan. O.a. van het Interreg Glastuinbouwproject en 'Tendenzen Zonder Grenzen'. Het Grensinfopunt Scheldemond is opgestart met informatie voor het werken over de grens voor de Euregio; het project 'Bedrijf + school' (grensoverschrijdende bedrijfsbezoeken van scholen); en de eerder genoemde pilot voor het mobiliteitscentrum, gericht op sector onderwijs. Ook wordt er in dit hoofdstuk aandacht gevraagd voor de bereikbaarheidsproblematiek ihkv het werken over de grens. • 388 bedrijven zijn aangesloten op het netwerk 'Bedrijf + School' dat samenwerking rond techniek tussen scholen en bedrijven moet bevorderen. • De gemeenten in Zeeuws-Vlaanderen zoeken op verschillende punten samenwerking met Vlaanderen: bijvoorbeeld Gemeente Hulst werkt samen met Stekene, Sint-Gillis-Waas en provincie Zeeland en provincie Oost-Vlaanderen project 26. • De VDAB in België (vergelijkbaar met UWV) zet zich in om personeel dat moet verdwijnen bij ZorgSaam, aan de slag te krijgen in België.		
2.	Ontwikkeling Atlas van Grensoverschrijdende Kansen	
<i>Toelichting</i> Voor de regio Zeeuws-Vlaanderen-Vlaanderen wordt de 'Atlas van grensoverschrijdende kansen' ontwikkeld, gefinancierd door Rijk (€25.000) en		

	<p>Provincie (€10.000). Hoe staat de regio er tov het eigen land voor op de terreinen wonen, werken en voorzieningen? Ook worden al bestaande grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden in kaart gebracht.</p>
	<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De 'Atlas van kansen voor de Euregio Scheldemond' is opgesteld. Het blijkt dat de potentie van de Euregio Scheldemond zeer groot is. Grensoverschrijdende samenwerking en daarmee de afname van grensbarrières kan een positieve impuls opleveren voor met name de arbeidsmarkt en het vestigingsklimaat. De arbeidsmarkt van Zeeuws-Vlaanderen zou met 600.000 banen kunnen toenemen bij integratie van de arbeidsmarkten. • De Atlas heeft concrete acties voortgebracht, waaronder tv-productie 'de Zeeuw van Vlaanderen' uitgezonden met behulp van een éénmalige subsidie van BZK.

4. WONEN EN RUIMTE

Convenant Koersvast voor Zeeland

De voortgang van de maatregelen uit het convenant wordt als volgt beoordeeld:

1.	Inzet Rijk en Provincie voor brede onderschrijving 'Nationale verklaring huisvesting Europese arbeidsmigranten' in Zeeland	
<p><i>Toelichting</i> Rijk en Provincie willen bevorderen dat de 'Nationale verklaring huisvesting Europese arbeidsmigranten' in Zeeland breed wordt onderschreven.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het onderwerp wordt met enige regelmaat geagendeerd in de Stuurgroep Leefbaarheid&Demografie Zeeuws-Vlaanderen. BZK heeft eenmaal een toelichting op de nationale verklaring verzorgd voor de gemeenten en provincie. Dit heeft er nog niet toegeleid dat de verklaring breed onderschreven wordt. • De gemeenten in Zeeuws-Vlaanderen hebben afgesproken dat zij de huisvesting zoveel mogelijk oplossen binnen de bestaande woningvoorraad. De prioriteit voor dit thema verschilt per gemeente. Terneuzen heeft momenteel aandacht voor het thema door de komst van de nieuwe zeesluis. Ook Schouwen-Duiveland heeft interesse aangegeven. 		
2.	Instelling herstructureringsfonds Zeeuws-Vlaanderen en Schouwen-Duiveland	
<p><i>Toelichting</i> Herstructureringsfonds wordt ingesteld, gericht Zeeuws-Vlaanderen en Schouwen-Duiveland die overtollige particuliere woningvoorraad moet aanpakken. Middelen zijn subsidies, goedkope leningen of garantstellingen. Partijen verkennen ook samen wat de mogelijkheden van nieuwe bekostigingsmodellen tbv herstructureringsopgave zijn.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het beoogde herstructureringsfonds gericht op zowel Zeeuws-Vlaanderen en Schouwen-Duiveland is (nog) niet ingesteld. • Wel heeft Zeeuws-Vlaanderen heeft in de Woonvisie aangegeven de mogelijkheden voor een dergelijk fonds in 2014/2015 verder te verkennen, gericht op Zeeuws-Vlaanderen en naast lopende initiatieven als Upgrade en Klus. • In de Provincie zijn al wel kleinere initiatieven ontstaan om de particuliere woningvoorraad aan te pakken. Het gaat om onder andere: <ul style="list-style-type: none"> ○ Project Upgrade (zie 5) ○ KLUS (KrottenLijstUitvoeringsstrategie Zeeland): woningeigenaren worden gestimuleerd hun verpauperde vastgoed aan te pakken. Het project is in september 2012 afgetrapt in Zeeuws-Vlaanderen en heeft van Rijk de experimentstatus gekregen. Stimulering gebeurt door een combinatie van een 'warme' stimuleringsaanpak en de druk van een aanschrijvingsdocument. De eerste ronde heeft 35 verpauperde gebouwen aangepakt. ○ In Zeeuws-Vlaanderen en Schouwen-Duiveland loopt het project 'Krot of Kans' dat erop gericht is mensen te stimuleren een verouderde woning op een creatieve manier te verbeteren. ○ Het project 'The Housing Ambassador' is in de gemeente Sluis opgezet in het kader van het Europese Interreg IVB project DC Noice: (toekomstige) 		

	<p>huiseigenaren kunnen gratis een beroep doen op een deskundige die kan adviseren over de mogelijkheden van opknappen en subsidie van een eigen of te koop staande woning.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ De eerste Stimuleringsregeling Duurzame Particuliere Woningverbetering heeft wegens succes een vervolg gekregen. Eigenaren van goedkope woningen kunnen een 'zachte' lening krijgen om hun woning op te knappen. Hier is 1 miljoen euro voor beschikbaar. ○ Met de Provinciale Impuls Wonen subsidieert de Provincie projecten die huiseigenaren stimuleren om te investeren. Dit fonds heeft jaarlijks 3,5 miljoen euro beschikbaar; in totaal 21 miljoen euro. Voor 2014 zijn 37 projecten gesubsidieerd. ● De MKBA Zeeuws-Vlaanderen heeft de herstructureringsopgave voor de woningvoorraad (particulier en corporatief) berekend. Dit biedt handvatten voor het inrichten van een herstructureringsfonds doordat de omvang van de opgave nu in beeld is.
3.	<p>Onderzoeken en oplossen knelpunten rond aanpak particuliere woningvoorraad door Rijk </p> <p><i>Toelichting</i> Rijk spant zich in om knelpunten rond aanpak van particuliere woningvoorraad te onderzoeken en zo mogelijk op te lossen, waar het bestaande regelgeving en verdeelsystematiek van bestaande bekostigingssystemen betreft.</p> <p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● De MKBA waarmee de sloopopgave van de particuliere- en corporatiewoningen gekwantificeerd is deels gefinancierd door het Rijk. ● De Provincie geeft aan dat het Rijk bereidwillig is om mee te helpen. Het Rijk legt de nadruk op leren van experimenten: De verschillende projecten die in de regio een experimentstatus hebben gekregen van het Rijk zijn hier een voorbeeld van: zo heeft het project Upgrade (zie onder) is in 2013 van het Rijk de experimentstatus gekregen, maar ook het eerder genoemde project KLUS.
4.	<p>Verkenning businesscase regionale werkmaatschappij Zeeuws-Vlaanderen </p> <p><i>Toelichting</i> Haalbaarheid en toepasbaarheid van idee/initiatief voor een werkmaatschappij belast met kwaliteitsverbetering van de woningmarkt en woningvoorraad in Z-V. Provincie en betrokken gemeenten verkennen met lokale partijen business case voor regionale werkmaatschappij, waarbij het Rijk expertise ter beschikking stelt.</p> <p><i>Resultaat</i> Het initiatief van (markt)partijen om te komen tot een werkmaatschappij is ontwikkeld onder de naam Upgrade:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● In januari 2013 hebben private en publieke partijen een intentieverklaring getekend om in de regio het experiment Upgrade Zeeuws-Vlaanderen te starten. Gemeenten en provincies moeten hier financieel aan bijdragen, maar ook private partijen worden gevraagd zich hieraan te verbinden. Het experiment is gericht op het verdunnen van de woningmarkt met 50 tot 70 woningen door samenwerking tussen private en publieke partijen: ontwikkelaar, aannemer, bank, provincie, gemeente, zorginstelling, corporatie, school, werkgeversorganisatie. Het project richt zich op regionale samenwerking en de financiering van woningen die uit de

	<p>markt worden gehaald. Plan is om per jaar 50 businesscases uit te werken. Streven is om tot 2040 1.500 woningen uit de markt te hebben gehaald.</p> <ul style="list-style-type: none"> Eind 2014 is Upgrade nog steeds in oprichting. De invulling en bevoegdheden van Upgrade staan onder discussie. Van de partijen die de intentieverklaring hebben getekend zijn alleen de Provincie en de gemeenten Sluis en Terneuzen overgebleven. 	
5.	RVOB zet zich in voor ontwikkelingsprojecten	
	<p><i>Toelichting</i></p> <p>Om (gebieds)ontwikkeling te laten slagen en rijksdoelen en effectiviteitsverhoging van rijksinvesteringen te bevorderen zal de Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf (RVOB) zich inzetten op:</p> <ul style="list-style-type: none"> drie economische ontwikkelingsprojecten aan Westerschelde en Noordzee (in Perkpolder, Breskens en Cadzand-Bad); project overige rijksgronden in Zeeuws-Vlaanderen; medewerking verlenen aan MKBA iom BZK en de regio. <p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> De RVOB is in een adviserende (Cadzand, Perkpolder) of leidinggevende (Breskens) rol betrokken bij gebiedsontwikkeling met mix van jachthavens, wonen en voorzieningen in Terneuzen en Sluis. De rol van de RVOB in Perkpolder en Cadzand-Bad is inmiddels afgerond. De inspanningen van de RVOB in Breskens zijn gericht op overdracht van de haven aan de gemeente Sluis in 2015. Dit is een complex proces; de RVOB blijft dit proces als eigenaar van de haven tot afronding coördineren. De RVOB heeft meegewerkt aan de MKBA. 	
6.	Samenwerking tussen Zeeuws-Vlaamse en Vlaamse woningmarkt	
	<p><i>Toelichting</i></p> <p>Rijk en Provincie zetten zich in voor het aanpakken van knelpunten en uitvoeren van aanbevelingen, zoeken betrokkenheid van Vlaamse partners, en betrekken waar mogelijk ondernemers en woningcorporaties.</p> <p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Concrete acties van Rijk en Provincie zijn niet bekend. De gemeenten in Zeeuws-Vlaanderen hebben in hun woonvisie aangegeven in 2014/2015 de migratiestroom uit België in kaart te willen brengen. In de stichting Zeeuws&Vlaanderen werken Zeeuws-Vlaamse makelaars samen aan krachtenbundeling op de Vlaamse markt en de promotie van Zeeuws-Vlaanderen en Vlaanderen. 	
7.	Opstellen grensoverschrijdende structuurvisie	
	<p><i>Toelichting</i></p> <p>Provincie neemt initiatief om ruimtelijke gevolgen van demografische veranderingen in kaart te brengen, en probeert regio's te betrekken bij het maken van een grensoverschrijdende structuurvisie.</p> <p><i>Resultaat</i></p>	

	• Er is een strategische ruimtelijke analyse Vlaanderen Nederland opgesteld om de ruimtelijke gevolgen in beeld te krijgen. Het uitvoeren van de analyse is in de zomer van 2014 gestrand. De commissie SG Benelux, die verantwoordelijk was voor de analyse, heeft laten weten deze ook niet meer uit te voeren.

5. VOORZIENINGEN

Convenant Koersvast voor Zeeland

De voortgang van de maatregelen uit het convenant wordt als volgt beoordeeld:

1.	Implementeren Masterplan Voorzieningen Zeeuws-Vlaanderen	
<i>Toelichting</i> In de gemeenteraden is een procesmodel besproken voor effect van het Masterplan Voorzieningen Zeeuws-Vlaanderen in het voorzieningenbeleid. Voor het implementeren en operationaliseren van het Masterplan Voorzieningen ondersteunen Rijk en Provincie het proces inhoudelijk en procesmatig door inzet van expertise. De MKBA zal ondersteunend zijn voor uitvoering en fasering van regionaal beleid		
<i>Resultaat</i> Een regionaal voorzieningenbeleid waarin het Masterplan geïmplementeerd wordt in de gemeenten is niet opgesteld: De beoogde integrale en afgestemde implementatie is niet van de grond gekomen. Om deze reden is het stoplicht rood. <ul style="list-style-type: none"> • Voor wat betreft de gemeentelijke plannen is het zo dat Hulst geen verwijzing heeft opgenomen naar het Masterplan, Sluis verwijst er naar maar benoemt geen concrete acties, gemeente Terneuzen geeft wel aan besluiten te willen nemen als het gaat om de spreiding van voorzieningen. • De Provincie neemt in haar Nota Leefbaarheid en Bevolking op het gebied van voorzieningen en goede bereikbaarheid de conclusie over van het Masterplan (behoud van kwaliteit met gering volume en meer inzetten op differentiatie dan bereikbaarheid). De Provincie wil de planvorming van voorzieningen op hoger schaalniveau, zoals dus voorgesteld in het Masterplan, agenderen en faciliteren. Concrete actiepunten zijn niet geformuleerd. Er vinden wel ontwikkelingen plaats: <ul style="list-style-type: none"> • Op het gebied van onderwijs wordt in het Masterplan aangegeven dat schoolbesturen zelf al de lijn van clustering en centralisatie hebben ingezet, ondersteund door de OAZ. Ondersteuning van het Rijk wordt wenselijk geacht in het aanpassen van de kleinescholentoeslag en versoepeling van wet- en regelgeving op het gebied van grensoverschrijdende samenwerking tussen scholen. De kleinescholentoeslag is aangepast. OCW heeft ook ingestemd met het op pilotbasis verlagen van de leeftijd waarop kinderen naar school kunnen teneinde "weglek" naar Vlaanderen tegen te gaan. • Op het gebied van zorg, ouderen en ontmoeting wordt geadviseerd proactief aan te sluiten bij bestaande welzijn- en ontmoetingsfuncties die op kernniveau worden aangeboden. Er zijn vernieuwende initiatieven in de regio: een voorbeeld is het project 'Duurzaam dorps huis Noordwelle' op Schouwen-Duiveland dat in 2013 experimentstatus van het Rijk kreeg en in dat kader wordt ondersteund door Platform 31. Het krimpteam van het ministerie van BZK en enkele vertegenwoordigers van het Nationaal Netwerk Bevolkingsdaling hebben in november 2014 een bezoek gebracht aan het dorps huis. • Op het gebied van sport worden gemeenten aangeraden om samenwerking tussen verenigingen te stimuleren en bij structurele onderbezetting voorzieningen te sluiten of te downgraden. Verder wordt clustering van sporten in multifunctionele parken en accommodaties aanbevolen. De MKBA laat echter zien daterschikking van sport meer kost dan oplevert. Vanuit de sportclubs zelf wordt		

	<p>samenwerking gezocht en er vinden fusies plaats. Er vindt geen ondersteuning plaats door het Rijk of Provincie op dit punt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Op het gebied van culturele en leisure voorzieningen wordt geadviseerd om regionale afstemming te zoeken voor voorzieningen die een groter verzorgingsgebied nodig hebben en om in de kernen gebruik te maken van multifunctionele voorzieningen. Er is geen voortgang geboekt op dit gebied, er vindt geen actieve inzet plaats vanuit Rijk of Provincie of dit thema. • Op het gebied van vervoer wordt geadviseerd om verschillende bestaande vormen van vervoer te combineren in een integraal vervoerssysteem. De Provincie heeft in het meest recente jaarlijkse actieprogramma Provinciale Verkeer- en Vervoerplan Mobiliteit op Maat (2013) met gemeenten de samenwerking tussen OV en doelgroepenvervoer te zoeken.
2.	<p>Verkenning regionaal voorzieningenfonds maatschappelijk vastgoed</p> <div data-bbox="1166 674 1353 763" style="text-align: right;"> </div> <p><i>Toelichting</i></p> <p>Het Masterplan adviseert opschaling en combineren van bestaande voorzieningen. Dit vraagt financiële draagkracht, mogelijk bieden Europese (Interreg) fondsen kansen voor grensoverschrijdende combinaties. Provincie en lokale partijen verkennen de business case voor een regionaal voorzieningenfonds maatschappelijk vastgoed, waarbij het Rijk alleen expertise ter beschikking stelt. De resultaten van de MKBA dienen als input.</p> <p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pas recent is de verkenning voor een regionaal voorzieningenfonds maatschappelijk vastgoed opnieuw onder de aandacht gebracht bij de stuurgroep Leefbaarheid. Er is inmiddels draagvlak: de verkenning gaat van start.

6. ZORG

Convenant Koersvast voor Zeeland

De voortgang van de maatregelen uit het convenant wordt als volgt beoordeeld:

1.	Toetreding Digitale Steden Agenda	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>In Schouwen-Duiveland en Zeeuws-Vlaanderen moet het ICT-netwerk opgewaardeerd worden om goede zorg thuis en in de wijk te kunnen leveren. Ideeën over toepassing zijn en worden uitgewerkt door partijen olv Stichting Personen Alarmering Zeeland, Met ICT Doe Ik Mee (MIDIM). Het Rijk en Provincie spreken af dat Zeeuws-Vlaanderen en Schouwen-Duiveland als prioriteitsgebieden toetreden tot de Digitale Steden Agenda van de G32.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zeeuws-Vlaanderen en Schouwen-Duiveland zijn tot op heden niet als prioriteitsgebieden toetreden tot de Digitale Steden Agenda van de G32. De Provincie heeft het thema met gemeenten besproken, maar zij zoeken naar meerwaarde van aansluiting bij de Digitale Steden Agenda. • Provincie Zeeland financiert mee aan het project Met ICT Doe ik Mee. Het project is voorgedragen als pilot voor een Europese subsidie. • Met regelmaat wordt in het kader Demographic Change: New Opportunities in Shrinking Europe (DC Noise) overleg gevoerd tussen Zeeland, andere partners in Nederland, België, Duitsland, Schotland en Noorwegen om resultaten uit te wisselen. • Aansluiting van Zeeland bij het programma van EZ om breedband in het buitengebied te bevorderen lijkt een kostbare aangelegenheid te worden, zo stelt Rekenkamer (2013). • In de Toekomstvisie Zeeland 2040 van Provinciale Staten (2014) is aandacht voor technologie om de zorg betaalbaar te kunnen houden. In het visiedocument staan nog geen meetbare doelen beschreven.		
2.	Stimuleren initiatieven en samenwerking rondom zorg en bevolkingsdaling	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>Rijk wil knelpunten in wet- en regelgeving voor samenwerking tussen zorgaanbieders en met zorgverzekeraar/zorgkantoor wegnemen. Als lokale partijen initiatieven op het terrein van zorg en bevolkingsdaling ontwikkelen, stelt Rijk deskundigheid ter beschikking, bijv. door na te gaan of deze bij nieuwe experimenteerregelingen kunnen worden ondergebracht.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Partijen in de regio (zorg- en welzijnsorganisaties, gemeenten en patiëntenorganisaties) hebben in 2013 samen een Regioplan 'Goed Leven' opgesteld. Dit initiatief is door VWS in mei 2013 aangemerkt als regionale proeftuin. • Initiatiefnemers zijn CZ Zorgverzekeraar, ZorgSaam en Nucleus. Gemeenten en GGD zijn betrokken geweest bij totstandkoming Regioplan en ondertekenaars van Intentieverklaring. • In het Regioplan wordt gesteld dat om een antwoord te kunnen bieden op de situatie in Zeeuws-Vlaanderen zonder in conflict te komen met regels rond		

	<p>mededinging innovatieve financieringsarrangementen nodig zijn; er wordt gedacht aan co-makership en cocreatie. De uitkomst van de zorg in termen van gezondheidswinst moet bovengeschiedt zijn aan procedures en financieringsarrangementen. Niet alleen behandelingen moeten vergoed worden maar ook inspanningen om behandelingen van alternatieven te voorzien, uit te stellen of zelfs te voorkomen (kijk- en luistergeld).</p> <ul style="list-style-type: none"> • In het Regioplan zijn 11 ijkpunten zijn geformuleerd met als doel de continuïteit van de gezondheidszorg en maatschappelijke ondersteuning te waarborgen in Zeeuws-Vlaanderen. • In het Regioplan zijn geen uitspraken gedaan over terughoudendheid met extra locaties voor kleinschalige verpleeghuiszorg vanwege hoge (personeels)kosten – een van de aanbevelingen in de MKBA (EIB 2013). • Om uitvoering te geven aan het regioplan is een programmaorganisatie ingericht. De uitvoering van het programma zou volgens planning in het derde kwartaal van 2013 moeten starten, waarbij twee quick win projecten worden opgestart. Deze stappen zijn tot op heden niet van de grond gekomen. • Experiment 'Saam&– wonen, zorg en welzijn' behoort tot 2e tranche krimpexperimenten 2013-2015 dat in opdracht van BZK begeleid wordt door Platform31. ZorgSaam en de woningcorporatie Woongoed werken samen om leefbaarheid en voorzieningen in de dorpen en kernen in Zeeuws-Vlaanderen te behouden. Daarbij ligt de nadruk op het faciliteren van langer thuis blijven wonen in samenwerking met lokale organisaties en bewoners. Het experiment vindt in eerste instantie plaats in Aardenburg en IJzendijke maar is tot op heden niet van de grond gekomen. • In augustus 2013 is door IZ-Zeeland (Innovatie in Zorg), Impuls en energiebedrijf Delta een intentieverklaring ondertekend. Doel is in Terneuzen Smarthomes in te richten: een 'Zeeuwse Huiskamer' waar nieuwe technologie voor zorg op afstand, energiebesparing en veiligheid worden gecombineerd. In het provinciaal leefbaarheidsbeleid (2014) stelt de Provincie deze en andere experimenten met (digitale) voorzieningen te faciliteren. • In Axel wordt in samenwerking met de Provincie geprobeerd om een gezondheidscentrum in te richten voor de regio. • Als het gaat om ziekenhuiszorg en het zorgaanbod in Zeeland heeft de provincie in 2011 een toekomstvisie geformuleerd, rekeninghoudend met de veranderingen in de bevolkingsomvang en – opbouw. Cliëntenraden, stafbesturen en Raden van Bestuur van ARDZ en Zorgzaam hebben eveneens in 2011 een verklaring ondertekend voor samenwerking In het belang van de Zeeuwse cliënt. In 2014 verloopt de samenwerking tussen de ziekenhuizen in Zeeland zodanig stroef dat een zorgverkenner (drs J.F. Beer) wordt ingezet om onderzoek uit te voeren hoe dit komt. Het onderzoek wordt gefinancierd door de Provinciale Staten (€75 000) en wordt naar verwachting december 2014 / januari 2015 opgeleverd. Het Rijk heeft voor zover bekend geen inzet gepleegd op dit thema. • Patiëntenorganisatie Klaverblad heeft zich verzet tegen de inzet van een zorgverkenner omdat draagvlak voor de functie bij betrokken instanties ontbreekt.
--	---

7. ONDERWIJS

Convenant Koersvast voor Zeeland

De voortgang van de maatregelen uit het convenant wordt als volgt beoordeeld:

1.	Stimuleren initiatieven en samenwerking rondom onderwijs en bevolkingsdaling	
<i>Toelichting</i> Rijk stelt deskundigheid ter beschikking bij knelpunten in regelgeving voor initiatieven (al dan niet grensoverschrijdend) op terrein van onderwijs en bevolkingsdaling. Samen met de regio worden oplossingen gezocht door na te gaan of het initiatief binnen bestaande regelgeving mogelijk is of evt. binnen nieuwe experimenteerruimte kan worden opgepakt (bijv. binnen het project sleutelexperimenten).		
<i>Resultaat</i> <ul style="list-style-type: none"> • Sectorplan PO is opgesteld: Schoolbesturen kunnen subsidie en advies aanvragen bij het Ministerie SZW om samen met andere schoolbesturen een regionaal transfercentrum op te richten: bemiddelen in het van werk naar werk helpen van personeel uit dezelfde regio. Ook zijn landelijke mobiliteitstools die het werk als samenwerkingsverband gemakkelijker maken. Schoolbesturen kunnen met subsidie de instroom van jonge leerkrachten bevorderen: korting op in dienst nemen van jonge, werkloze leerkrachten. • OCW steunt het voorzieningenplan voor Zeeuws-Vlaanderen door dit een experimentele status toe te kennen. Het betreft een voorstel voor een indicatief en organisch voorzieningenplan dat uitgaat van een transitie van 63 naar circa 35 basisscholen /Integrale Kind Centra. Schoolbesturen en organisaties willen m.b.t. kinderopvang een aantrekkelijk pedagogisch aanbod doen door zowel een pedagogisch medewerker op mbo-niveau als een pedagogisch medewerker op hbo-niveau in te zetten. Dit zal een positief effect moeten hebben op de ontwikkeling van kinderen (doorlopende ontwikkelingslijn 2,5-12 jaar). Kinderen worden vanaf 3 jaar toegelaten op basisscholen. Hiermee moet het weglekken van kinderen naar goedkope opvang en scholen in België worden voorkomen. • Nederlands en Vlaamse schoolbesturen, pabo's en overheidsinstanties hebben deelgenomen aan de eerder genoemde onderwijspilot Mobiliteitscentrum om grensverkeer in het onderwijs te stimuleren.		
2.	Realisatie aanbevelingen Kerend Tij ondersteund door Rijk	
<i>Toelichting</i> Aanbevelingen uit rapport Kerend Tij moeten worden gerealiseerd voor duurzaam, kwalitatief hoogwaardig en financieel gezond onderwijsaanbod. Het Rijk stelt kennis beschikbaar zodat Provincie en lokale partijen (schoolbesturen, onderwijsinstellingen) de aanbevelingen kunnen realiseren. Met de instelling van onderwijsautoriteit OAZ is een aanbeveling al uitgevoerd.		
<i>Resultaat</i> <ul style="list-style-type: none"> • De OAZ is in 2010 ingesteld voor 5 jaar (pilotperiode), in eerste instantie met een focus op beroeps- en hoger onderwijs, later ook voor voortgezet onderwijs.		

	<p>Gezien de ondertekening van het convenant voor BZK en de steun van OCW is de verwachting dat in principe alle aanbeveling verder zijn uitgevoerd.</p> <p>Highlights uit de voortgang:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ROC Westerschelde en ROC Zeeland zijn gefuseerd tot ROC Scalda (1 januari 2012). Dit wordt door de OESO gezien als stap in de goede richting voor herziening van de onderwijsstructuur. • Als het gaat om diversificatie van het onderwijsaanbod: Vanaf 2015 biedt Hogeschool Zeeland (HZ University of Applied Sciences) op Belgisch onderwijs gerichte modules aan (topografie, geschiedenis, e.d.) aan pabo-studenten. • De continuïteit en de kwaliteit van het Roosevelt Study Center (RSC) staan op de tocht. Dit komt het kleinschalige academische klimaat in Zeeland niet ten goede. Omdat vertegenwoordigers van de 3O's (onderwijs, overheid en ondernemers) vinden dat er meer potentie zit in Hoger- en Wetenschappelijk Onderwijs en Onderzoek (HWO) op het gebied van inhoud en samenwerking, heeft de OAZ opdracht gekregen om een Masterplan op te stellen. In dit plan wordt de RSC meegenomen. • De Hogeschool Zeeland en de OAZ zoeken samen naar mogelijkheden voor strategische investeringen in huisvesting en onderwijsinnovatie. • In september 2014 is het Centrum voor Onderwijsexcellentie geopend waarin Zeeuwse partijen uit het po, vo, mbo, hbo en wo samenwerken aan onderzoek en onderwijs op het gebied van onderwijsexcellentie. • Met betrekking tot financiële situatie van de Hogeschool Zeeland is in het eigen jaarplan 2013 aangegeven dat in 2014 overleg zal plaatsvinden met het Ministerie van Financiën over het al dan niet opschorten c.q. kwijtschelden van de HZ-betalingen uit hoofde van de Claim Rekenschap. Verdere voortgang is • Voor de regio Zeeuws-Vlaanderen is het vormgeven van een doorgaande leerlijn VMBO-MBO benoemd als actie, aansluiting van opleidingsprofielen bij de economische behoeften in de regio, etc. In de praktijk echter worden technische profielen in het (V)MBO afgestoten wegens gebrek aan belangstelling bij potentiële leerlingen. Dit is een tegenstrijdige ontwikkeling, zo constateerde de Rekenkamer in 2013. Er is inmiddels een plan om de instroom in techniekopleidingen te verbeteren met het project Top Techniek Zeeuws-Vlaanderen, waarbij ook de Centrum voor Top Techniek wordt ingericht. • SCOOP geeft in 2014 opnieuw het signaal dat meer mogelijkheden voor hogere opleidingen in Zeeland de stedelijke aantrekkelijkheid kan sterk bevorderen.
3.	<p>Realisatie aanbevelingen 'Onderwijs ons goed'</p> <p><i>Toelichting</i> Aanbevelingen van rapport <i>Onderwijs ons goed</i> van Platform Primair Onderwijs Zeeland moeten uitgevoerd worden door onderwijs en overheid:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De routekaart ligt klaar voor opstellen kwaliteits- en bereikbaarheidsplannen, - Uitvoering van twee proeftrajecten. <p>Het Rijk stelt haar kennis beschikbaar aan de Provincie voor uitvoering van het proces rondom de routekaart.</p> <p><i>Resultaat</i> Er zijn belangrijke stappen gezet om het basisonderwijs in Zeeland te versterken.</p> <ul style="list-style-type: none"> • In het voorjaar 2012 is de OAZ benaderd om zich ook in te zetten voor primair onderwijs, met zwaartepunt in Zeeuws-Vlaanderen

	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeenten Sluis, Hulst en Terneuzen in Zeeuws-Vlaanderen hebben in het voorjaar 2013 een samenwerkingsverband geformeerd voor onderwijs. Er is een voorstel opgesteld (ism OAZ) voor toekomstbestendige voorzieningen voor onderwijs en opvang voor 0-12 jarigen. Voorstel bestaat uit: opstellen en vaststellen van vlekkenplan voor gehele regio met gezonde bedrijfseconomische basis voor de eerste 15 tot 20 jaar; uitwerking en implementatie van Integrale Kindcentra binnen Z-V, implementatie van voorzieningenplan en IKC-concept in 2014-2015. • Onder regie van de Onderwijs Autoriteit Zeeland (OAZ) is gewerkt aan een regionaal c.q. Zeeuws-Vlaams vlekkenplan voor de kinderopvang en het basisonderwijs, samenwerkend in Integrale Kindcentra (IKC). • Het sluiten van basisscholen blijft een gecompliceerde kwestie: de dominante roep vanuit de lokale gemeenschappen in Zeeland is veelal gericht op het behoud van de eigen kleine dorpschool. Zo heeft het advies van de Onderwijsraad over grenzen aan kleine scholen (Onderwijsraad, 2013) om de opheffingsnorm voor basisscholen van 23 leerlingen op te trekken naar 100 leerlingen voor veel ophef gezorgd bijvoorbeeld. • Zowel de MKBA Zeeuws-Vlaanderen (2013) als onderzoek door KPMG in opdracht van OAZ stelt echter dat ingrijpende maatregelen nodig zijn. Een proactieve houding bij schoolbesturen is noodzakelijk; verdere concentratie van basisscholen met tenminste 80 leerlingen zowel financieel als voor de onderwijskwaliteit de aangewezen route is. Dit heeft het urgentiebesef opnieuw doen toenemen. • Er is een schrijfgroep ingesteld om meer richtbaarheid te geven aan het onderwerp (oa door een bijeenkomst najaar van 2014). • In het najaar van 2013 hebben de schoolbesturen, organisaties voor kinderopvang en de gemeenten ingestemd met het Plan van Aanpak 'Op Weg!', een routekaart om te komen tot een gebiedsplan voor Integrale Kindvoorzieningen van 0-12 jaar. • De Toolkit IKC – onderdeel van het plan Op Weg! is sinds april 2014 beschikbaar. • Daarnaast zijn diverse scholen gefuseerd (bijvoorbeeld scholengroep LeerTij en Stichting Kapriom in Terneuzen) danwel schoolgebouwen gesloten (bijv. Retranchement in Sluis) <p>Rol Provincie in bovenstaande: mee-financieren, deelname aan stuurgroep routekaart (ontwikkelen van kwaliteit- en bereikbaarheidsplannen op lokaal niveau in het PO).</p> <p>Rol van Ministerie in bovenstaande: deelname aan stuurgroep routekaart en actieve inbreng in de zgn. Pitstops (bijeenkomsten om de stand van zaken te delen met het brede onderwijsveld en vanuit perspectief van het ministerie van OCW een actieve rol hierin te spelen en een toelichting te geven op (toekomstig) beleid).</p>	
4.	<p>Realisatie aanbevelingen Kerend Tij wordt maximaal ondersteund door OCW</p> <p><i>Toelichting</i> Ministerie van OCW ondersteunt de realisatie van de Kerend Tij-adviezen maximaal, houdt korte lijnen met Onderwijs Autoriteit Zeeland (OAZ) in het kader van uitvoering en stelt deskundigheid, transitiemiddelen en/of regelruimte ter beschikking</p>	

	<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • OCW heeft de OAZ financiële steun gegeven om een deel van het Plan van Aanpak 'Op Weg!' uit te voeren. • OCW de OAZ toestemming gegeven om in Zeeland een jaar eerder met de nieuwe programma's voor het vmbo te starten. • OCW is betrokken bij gesprekken met de Hogeschool Zeeland voor investeringen in huisvesting en onderwijsinnovatie. Inmiddels is overeenstemming tussen HZ en OCW bereikt. • OCW heeft een structurele bijdrage toegezegd aan het Roosevelt Study Center om het te behouden als onderzoeksinstituut voor Zeeland. • OCW heeft toegezegd om per september 2014 de bekostigingsregels voor minderjarige deelnemers uit Vlaanderen te versoepelen.
--	--

8. OVERIGE AFSPRAKEN

Convenant Koersvast voor Zeeland

De voortgang van de maatregelen uit het convenant wordt als volgt beoordeeld:

1.	Implementatie adviezen SCP-onderzoek 'Voorhoede gemeenten actief burgerschap en zelforganisatie'	
<i>Toelichting</i> Schouwen-Duiveland doet mee aan onderzoek van SCP 'Voorhoede gemeenten actief burgerschap en zelforganisatie'. Adviezen moeten worden geïmplementeerd, het Ministerie van BZK ondersteunt Schouwen-Duiveland hierbij.		
<i>Resultaat</i> <ul style="list-style-type: none"> • SCP onderzoek is in 2014 opgeleverd. • SCP heeft onderzoek gedaan naar de burgerparticipatie binnen vijf gemeenten die het ministerie ziet als 'koplopers', waaronder Schouwen-Duiveland. Hier zijn dorpsraden geëvolueerd van instanties waar burgers kunnen meepraten, naar instanties die de bewoners ondersteunen en over bestedingen besluiten. Ook zijn dorpsvisies opgesteld in gezamenlijkheid met bewoners. • Geconstateerd wordt dat men in alle 5 gemeenten overwegend positief is over het idee inwoners meer zelf te laten doen en beslissen. Spanningen kunnen ontstaan zodra een gemeente een groter beroep doet op de zelfredzaamheid van haar inwoners, maar tegelijkertijd de inwoners nauwelijks betreft bij belangrijke politieke keuzes. • Het rapport omvat geen adviezen specifiek voor Schouwen-Duiveland, wel een aantal algemene leerpunten hoe de overheid participatie kan stimuleren en faciliteren. Er is geen opvolging/implementatie gevonden n.a.v. het onderzoek; en daarmee logischerwijs ook geen inzet hierop vanuit Rijk.		
2.	Oprichting landelijk Kennisplatform Demografische Transitie	
<i>Toelichting</i> Kennisplatform Demografische Transitie (KDT) wordt landelijk opgericht en de informatieportal www.vanmeernaarbeter.nl wordt doorontwikkeld. Het ZKBO (Zeeuws Kennisnetwerk Bevolkingsontwikkeling) fungeert als regionale partner van het KDT.		
<i>Resultaat</i> <ul style="list-style-type: none"> • In 2012 is het Kennisplatform Demografische Transitie (KDT) opgericht. • Het Zeeuws Kennisnetwerk BevolkingsOntwikkeling (ZKBO) wordt op de website van KDT als partner benoemd. • Samenwerking komt onder meer tot uitdrukking in de excursie voor bestuurders en strategen naar Zeeuws-Vlaanderen zoals gepland voor begin 2015, georganiseerd door KDT en BZK.		
3.	Ruimte voor regionaal maatwerk in regionale woningmarktafspraken en doorvertaling Omgevingsplan 2012-2018 in gemeentelijke structuurvisies	
<i>Toelichting</i> Het Provinciaal Omgevingsplan 2012-2018 gaat uit van duurzame stedelijke ontwikkeling en biedt mogelijkheden voor plattelandsontwikkeling. Provincie biedt		

	<p>binnen het algemene beleid ruimte voor regionaal maatwerk; dit kan doorvertaald worden in de gemeentelijke structuurvisies.</p> <p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In het Omgevingsplan van de provincie Zeeland staat als actie het opstellen van regionale woningmarktverkenningen. Deze verkenningen zijn de provinciale bijdrage om te komen tot een integrale aanpak van de woningmarkt en een handreiking voor het opstellen van regionale afspraken en afstemming tussen gemeenten onderling. • De Provincie heeft de regio's ondersteund bij het opstellen van de woningmarkt afspraken (o.a. financiering inhuur, ambtelijke ondersteuning, interventie) afhankelijk van de behoefte van de regio. • Woningmarkt afspraken zijn een vereiste om in aanmerking te komen voor de subsidieregeling Provinciale Impuls Wonen (PIW). Deze subsidieregeling is in lijn met het Omgevingsplan 2012-2018 door de Provincie in het leven geroepen met als doel de particuliere woningvoorraad toekomstbestendig te maken. • Alle gemeenten zijn er in geslaagd tot regionale woning afspraken te komen die voldoen aan de eisen van de Provincie en de ladder van duurzame verstedelijking. Voor Tholen, De Bevelanden, Walcheren en Zeeuws-Vlaanderen zijn deze afspraken in 2013 vastgelegd. Schouwen-Duiveland heeft in 2013 een stap gezet met het opstellen van de Woonvisie 2013 – 2022, waarna begin 2014 ook de woningmarkt afspraken zijn vastgelegd voor de regio. • In het Omgevingsplan van de Provincie wordt aangegeven dat kernwinkelgebieden de primaire vestigingsplaats is voor detailhandel. Concentratie wordt van belang geacht voor vitale, aantrekkelijke winkelgebieden. Dit strookt in de praktijk niet altijd met de wensen van gemeenten in Zeeuws-Vlaanderen en Schouwen-Duiveland. 	
4.	<p>Beschikbaarheid masterclasses demografische transitie voor gemeenteraden</p> <p><i>Toelichting</i></p> <p>Het Rijk stelt masterclasses demografische transitie voor gemeenteraden ter beschikking, in samenspraak met gemeenten in Zeeuws-Vlaanderen en Schouwen-Duiveland.</p> <p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De optie om masterclasses te organiseren is geopperd in de Stuurgroep Leefbaarheid/Bevolkingsontwikkeling Zeeuws-Vlaanderen (mei 2013). • In september 2014 heeft de stuurgroep akkoord gegeven voor de opzet van de Masterclasses voor raadsleden in Zeeuws-Vlaanderen. De eerste masterclass / inspiratiebijeenkomsten voor nieuwe raadsleden vindt plaats in december 2014. • In oktober 2014 is een Krimpgame voor (nieuwe) gemeentelijk bestuurders toegepast. • Niet bekend is of ook Schouwen-Duiveland behoefte heeft aan masterclasses. 	

STOPLICHTEN EEN KOERS VOOR LIMBURG

1. ALGEMEEN

In het convenant is een aantal algemene (proces)afspraken opgenomen. De voortgang van deze maatregelen wordt als volgt beoordeeld:

1.	Ondersteuning provincie bij indienen aanvragen Europese fondsen	
<i>Toelichting</i> De Provincie ondersteunt de regio bij het in beeld brengen van de mogelijkheden en het indienen van projecten bij Europese fondsen. Daar waar aanknopingspunten in Europees beleid zitten en mogelijkheden voor synergie liggen bevordert het Rijk dat onderwerpen uit dit convenant kunnen aanhaken in Europees verband.		
<i>Resultaat</i> <ul style="list-style-type: none"> • Het gezamenlijke subsidieprogramma Operationeel Programma Zuid-Nederland (OP-Zuid) van de provincies Limburg, Noord-Brabant en Zeeland en de steden Breda, Tilburg, 's-Hertogenbosch, Eindhoven, Helmond, Venlo, Sittard-Geleen, Heerlen en Maastricht heeft gelopen tot 2013. Het programma is bedoeld voor activiteiten die medegefinancierd worden uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO). Het conceptprogramma voor het vervolg (verwachte start 2015) is klaar en ligt ter goedkeuring bij de Europese Commissie. • De drie provincies hebben provinciale steunpunten ingericht. • Het is niet duidelijk wat de rol van het Rijk is geweest hierbij.		

2. ECONOMIE

Convenant Een Koers voor Limburg

De voortgang van de maatregelen uit het convenant wordt als volgt beoordeeld:

1.	Afstemmen van landelijke innovatiecontracten met Zuid-Limburgse actieprogramma	
<i>Toelichting</i> Het Rijk maakt elk jaar afspraken over het bijdragen aan de realisatie van Brainport 2020 in Innovatiecontracten en Human Capital Agenda's met de topsectoren. Het Rijk en Provincie stemmen de landelijke innovatiecontracten af met het Zuid-Limburgse actieprogramma.		
<i>Resultaat</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ In de regio Zuid-Limburg geldt LED (Limburg Economic Development) als de aanjager van Brainport2020-projecten. De activiteiten van LED worden betaald uit een jaarlijkse bijdrage van de drie centrumgemeenten, het Zuid-Limburgse bedrijfsleven en de onderzoek- en onderwijsinstellingen. De projecten die aangejaagd worden door het LED zijn gebundeld in het Actieprogramma economie. ▪ Begin 2014 is een midterm review uitgevoerd voor het Brainport 2020 programma in Zuidoost Nederland. Belangrijkste conclusie is dat veranderende economische omstandigheden ervoor hebben gezorgd dat economische groei en werkgelegenheid achterblijven bij de doelstellingen in absolute zin. Echter ligt dit wel boven het Nederlandse gemiddelde. ▪ Aanbevolen wordt de aanpak door te zetten, maar in het urgentieprogramma voor de komende periode de veranderde economische omstandigheden te verwerken. Ook wordt aanbevolen een analyse uit te voeren naar de haalbaarheid van de Brainport 2020 ambities. ▪ De Provincie Limburg is vertegenwoordigd in het bestuur van LED, waarmee deze afstemming dus plaatsvindt. De rol van het Rijk hierin is niet duidelijk.		
2.	Realisering grensoverschrijdende samenwerking (GROS), de daarbij behaalde resultaten en perspectieven	
<i>Toelichting</i> Het bevorderen van de grensoverschrijdende samenwerking tussen Zuid-Limburg, Nordrhein-Westfalen en Duitstalig België door casussen uit het Actieprogramma uit te voeren en de Taskforce GROS in te zetten.		
<i>Toelichting</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Er is een grensoverschrijdend samenwerkingsverband in de vorm van AG Charlemagne met daarin de StädteRegion Aachen, Parkstad Limburg, Gemeente Vaals en de Deutschsprachige Gemeinschaft in België. Er was ingezet op een grensoverschrijdend publiek lichaam, maar de nieuwe burgemeesters van Aken en Heerlen hebben dit teruggedraaid en hebben gekozen voor een lichtere samenwerkingsvorm. AG Charlemagne heeft in 2013 een ontwikkelingsplan opgesteld dat de richting voor verdere samenwerking aangeeft. ▪ Bestuurders geven aan dat grensoverschrijdend werken in de praktijk nog erg lastig wordt gevonden. Er zijn nog te veel bureaucratische hobbels en wettelijke beperkingen. Het aantrekken van mensen net over de grens verloopt zeer moeizaam: er zijn te weinig Nederlanders in Aken en te weinig Duitsers in Zuid-Limburg. Mensen blijken gebonden te zijn aan hun sociale habitat. Aken staat nog		

	<p>niet op het netvlies van de Limburger. De oorzaak ligt hier mogelijk ook deels aan de marketing van Aken zelf.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ook in de zorg leiden bestuurlijke verschillen van de betrokken landen tot een moeizame grensoverschrijdende samenwerking. Dit komt met name naar voren in de verschillende financieringsconstructies voor de zorg. Daarnaast werkt de Nederlandse overheid niet altijd mee. Een plan om met Aken een kostbaar medisch stralingsapparaat te financieren met de gehele Euregio als verzorgingsgebied is stuk gelopen op VWS (moest in Amsterdam of Rotterdam komen). Toch heeft men de intentie om waar mogelijk samen te werken. Meest voor de hand liggend is om te beginnen met relaties die er al zijn: UMC met Aken en Hasselt (Luik in mindere mate vanwege taalbarrière). ▪ In december 2010 heeft de Raad voor openbaar bestuur geconcludeerd dat in termen van het aantal opgeloste knelpunten gesteld kan worden dat nog weinig resultaat is geboekt. De Raad concludeert dat de grensproblematiek weerbarstig is: de Europese grenzen zijn vervaagd, maar wetgeving, financiering en besluitvorming zijn nog steeds ingericht op het bestaan van nationale grenzen. Het openbaar bestuur is in principe gericht op besluitvormingskernen in eigen land. Ook zal sprake blijven van concurrentie tussen landen. ▪ In het onderwijs wordt de aansluiting gezocht naar de technische universiteit Aken (RWTH). Nederlandse partijen (APG, DSM e.a.) hebben deelgenomen aan een markt om zich te presenteren aan Duitse studenten. Ook de middelbare scholen zoeken de aansluiting bij de RWTH. Voor het vwo organiseert de technische universiteit onder meer masterclasses. De RWTH heeft het predicaat excellent gekregen en is een sterke troef voor de regio Zuid-Limburg. Het vmbo heeft contacten met bedrijven in en rond Aken, waar de leerlingen snuffelstages kunnen lopen. Ook wordt een opleiding Duitse taal en cultuur aangeboden. 	
3.	Opstellen Atlas voor kansen voor grensoverschrijdende samenwerking.	
	<p><i>Toelichting</i> Het verkennen van de kansen en mogelijkheden om op verschillende terreinen tot een grensoverschrijdende samenwerking te komen.</p>	
	<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De 'Atlas van kansen voor Zuid-Limburg, Tongeren, Luik en Aken' is medio 2013 gepubliceerd. • Ook zijn er een 'Atlas van kansen voor Midden-Limburg, Viersen, Heinsbergen en Maaseik' en een 'Atlas van Kansen voor Noord-Limburg, Viersen en Kleve' opgesteld. 	
4.	Voortgang MIRT (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport)	
	<p><i>Toelichting</i> Realiseren verbindingen grensoverschrijdend openbaar vervoer</p>	
	<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor verbetering van grensoverschrijdend spoorvervoer zet MIRT primair in op het handhaven, verbeteren of realiseren van (intercity)verbindingen met HSL-stations in Düsseldorf, Luik en Aken. In de concept ontwerpvervoerconcessie voor het hoofdrailnet 2015-2025 noemt de NS dat de verbinding met Luik, Aken en Antwerpen verbeterd gaat worden. Voor Aken is dat het geval zodra de infrastructuur gereed is. In april 2014 is het startschot gegeven voor de 	

	<p>elektrificatie van de spoorlijn tussen Landgraaf en Herzogenrath waarmee een intercityverbinding met Aken een stap dichterbij is gekomen. Verdere voorwaarde voor de verbinding is de verdubbeling van het spoor tussen Heerlen en Aken.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Daarnaast is men bezig met de modernisering van de Maasroute en de uitbreiding van de capaciteit van de sluis bij Ternaaien om een betere doorstroom van goederenvervoer over de Maas richting België te faciliteren. 	
5.	<p>Aanpak arbeidsmarktproblematiek o.b.v. OESO rapport 'local scenarios of demographic change'</p>	
	<p><i>Doelstelling</i> Advies OESO over Limburgse arbeidsmarktproblematiek</p>	
	<p><i>Toelichting</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ In 2012 is het rapport door de OESO opgesteld. Een vervolgrapport voor alle Nederlandse krimpregio's samen (Strategies for resilient labour markets) is ook door de OESO opgesteld. ▪ Op 9 november 2012 heeft een workshop in het kader van 'Local scenarios of demographic change: policies and strategies for sustainable development, skills and employment' plaatsgevonden. Tijdens focusgroepen werden de volgende thema's behandeld: <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Grensoverschrijdende arbeidsmarkt:</i> mensen kunnen gestimuleerd worden om over de grens te werken door (1) te investeren in taal- en cultuurles van het buurland, door (2) het opzetten van informatiepunten en expat centra en (3) grensoverschrijdend openbaar vervoer. Belangrijkste knelpunten zijn verschillende financiering(ssystemen) en gebrek aan urgentie bij nationale overheden. ○ <i>Demografische transitie op de arbeidsmarkt:</i> de belangrijkste uitdagingen die benoemd zijn, zijn (1) het compenseren voor demografische krimp (mismatch tussen vraag en aanbod zoveel mogelijk beperken), o.a. door te focussen op de sterktes van de regio en een numerus fixus in te stellen voor studies die relatief weinig perspectief op werk bieden, (2) het aantal voortijdig schoolverlaters tot een minimum te beperken en (3) kwetsbare groepen in het arbeidsproces integreren. ○ <i>Het ontwikkelen van vaardigheden voor de regionale arbeidsmarkt:</i> onderscheid wordt gemaakt tussen jongeren, laagopgeleiden en oudere werknemers. Jongeren kunnen worden gestimuleerd richting de regionale arbeidsmarkt door opleidingen flexibeler te maken (brede basis, pas later specialiseren), ouders meer te betrekken bij het studiekeuzep proces en door betere voorlichting te geven over impopulaire sectoren. Voor laagopgeleiden is training on the job van belang, daarnaast kunnen functies worden opgeknipt om meer werkgelegenheid voor laagopgeleiden te creëren. Voor oudere werknemers is voorlichting over een leven lang leren van belang, daarnaast dienen zij meer aandacht te krijgen van werkgevers. Momenteel gaat een groot deel van het beschikbare budget voor training naar medewerkers onder de 40. ○ <i>Nieuwe bronnen van economische groei:</i> belangrijkste conclusies zijn dat (1) Limburg moet blijven focussen op topsectoren, maar dat (2) het MKB daarbij niet vergeten mag worden, dat (3) meer aandacht besteed kan worden aan het vermarkten van quality of life en zo toeristen en bijvoorbeeld gepensioneerden naar de regio trekken, en dat (4) er kansen liggen bij cross-overs tussen de verschillende aanwezige campussen. 	

3. WONEN

Convenant Een Koers voor Limburg

De voortgang van de maatregelen uit het convenant wordt als volgt beoordeeld:

1.	Voortgang opstellen intergemeentelijke structuur- en woonvisie, alsmede uitwerking toetsingskader.	
<i>Toelichting</i> Ontwikkelen van een gezamenlijke, duurzame, ruimtelijk-economische visie in de Euregionale context. Doel is het ruimtelijk integreren van opgaven rond wonen, werken, voorzieningen (met bereikbaarheid als drager) via co-creatie tussen belanghebbenden leidend tot een strategisch akkoord. De gezamenlijke visie is de basis voor het Zuid-Limburgse deel van het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL) in 2013.		
<i>Resultaat</i> <ul style="list-style-type: none"> • Het POL zal eind 2014 worden vastgesteld. De stuurgroep wonen heeft in een brief aan GS haar reactie gegeven op het ontwerp-POL, welke enerzijds inhoudelijk van aard is, anderzijds procesmatig. • De intergemeentelijke structuur- en woonvisie voor Zuid-Limburg zal naar verwachting eind 2015 gereed zijn (opgesteld en vastgesteld). De stuurgroep wonen is hier niet bij betrokken. Ook voor Midden- en Noord-Limburg zijn intergemeentelijke structuur- en woonvisies in ontwikkeling.		
2.	Voortgang nadere uitvoeringsafspraken RVOB, provincie Limburg en Regio Parkstad over vier projecten (Oostflank Brunssum, Gebrookerbos, overige rijksgronden in de regio en financieel instrumentarium). Vervolgens: voortgang opzet en uitvoering projecten	
<i>Toelichting</i> Inzet van het RVOB namens het Rijk op een aantal (bovengenoemde) projecten.		
<i>Resultaat</i> <ul style="list-style-type: none"> • Oostflank Brunssum / Rode Beek: aanbesteding heeft plaatsgevonden, oplevering uiterlijk begin 2016. • Oostflank Brunssum / verouderde bedrijventerreinen: herstructureringsvisie vastgesteld, financiering wordt uitgezocht. • Oostflank Brunssum / NWW: plan van aanpak 2012 is niet meer actueel. Nu zaak om over te gaan naar fase 3: uitwerking van het plan, door verdiepingsslag op het voorlopig ontwerp; masterplan licht zal in maart 2015 worden opgeleverd. • Gebrookerbos (Hoensbroek) Verschillende onderzoeken uitgevoerd van o.a. schetsontwerp Gebrookerbos, ecosysteemdiensten, businessplan, rapportage mogelijkheden duurzame energie-opwekking. Betrokkenheid RV(O)B is hiermee afgerond. Uitvoering ligt nu bij lokale partijen. • Overige Rijksgronden: conclusie onderzoek RVOB was dat naast Eygelshoven (Kerkrade) en Nato-complex (Brunssum) geen overtollige gronden of vastgoed kunnen worden ingezet • Studie financiële instrumenten vastgoedaanpak: Analyse heeft geleid tot herijking van de financiële opgave; inventarisatie ontwikkeld van kansrijke financiële arrangementen; principes ontwikkeld voor de vastgoedaanpak. Er lopen vijf pilots waarin praktische ervaring met deze arrangementen wordt opgedaan. Het project		

	wordt afgerond met een seminar waarin met andere krimpgebieden ervaringen worden gedeeld.	
3.	Ondersteuning Rijk en provincie van Stuurgroep Wonen bij uitwerken voorstellen op gebied van beheer en leegstand.	
	<i>Toelichting</i> Aanvullend op de eerder toegekende € 14,5 mln levert het Rijk op basis van voorstellen niet-financiële ondersteuning waar nodig en mogelijk.	
	<i>Resultaat</i> <ul style="list-style-type: none"> • Het Rijk participeert met kennis en kunde wanneer nodig, naar wisselende tevredenheid van de lokale partijen. 	
4.	Voortgang en resultaten opstellen in notitie over financiële gevolgen wegvallen bouwmogelijkheden (Juridische Expertpool Planschade). Idem bijdragen Rijk en provincie aan notitie	
	<i>Toelichting</i> Rijk stelt verkennende notitie met mogelijkheden op; provincie levert hiervoor casussen aan en draagt zorg voor een actueel toetsingskader.	
	<i>Resultaat</i> <ul style="list-style-type: none"> • Verkennende notitie is opgesteld t.b.v. seminar in voorjaar 2013 • De Juridische Expertpool Planschade is ingezet in Simpelveld, Kerkrade, de provincie en de stadsregio Parkstad (2013); alsmede de gemeente Heerlen (2014) + op een aantal momenten ingezet voor kennisdeling. 	
5.	Participatie Rijksdienst Cultureel Erfgoed in project Frontenpark Maastricht (onderdeel Belvédère)	
	<i>Toelichting</i> Onderdeel van project Belvédère binnen de Singels, Maastricht.	
	<i>Resultaat</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Opgenomen in brandpuntenbeleid van de Gemeente Maastricht. Het project is in uitvoering. ▪ RCE is betrokken geweest in de ideeënfase (M-Lab) 	
6.	Uitkomsten onderzoek Rijk naar behoud en functieherstel voormalig CBS gebouw Heerlen	
	<i>Toelichting</i> Rijk draagt voormalig CBS-gebouw over aan gemeente en voert studie uit voor hergebruik van het gebouw.	
	<i>Resultaat</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Voor het voormalig CBS-complex in Heerlen is in 2011 een businesscase opgesteld ▪ Oorspronkelijke planning om in 2012 te starten met bouwen is niet gehaald; het actieschema geeft aan dat in 2012 kritische prestatie indicatoren en een planning worden ontwikkeld op basis van het format van de stuurgroep Wonen. ▪ Opgenomen in prioriteiten op gebied van stedelijke ontwikkeling van gem. Heerlen ▪ Een deel van het complex (Carbon6) is in mei 2012 ingevuld als gebouw waarin ondernemers, creatievelingen, onderwijs, bedrijven en bezoekers samenkomen. ▪ De rekenkamercommissie heeft een onderzoek uitgevoerd naar inventarisatie en selectie van een exploitant voor het CBS-complex. 	

7.	Ontwikkeling concept en businessplan voor Bisschoppelijk College e.o. in Sittard-Geleen	
<i>Toelichting</i> Zitterd Revisited Sittard-Geleen: voormalig bisschoppelijk college		
<i>Resultaat</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Opgenomen in prioriteiten op gebied van stedelijke ontwikkeling Sittard-Geleen ▪ Er komen geactualiseerde stadsvernieuwingsplannen voor het gehele plangebied, onduidelijk is wat de beoogde ontwikkeling van het bisschoppelijk college daarin is. ▪ Het nieuwe plan wordt op 17 december 2014 gepresenteerd. 		
8.	Voortgang en resultaten onderzoek Rijk naar knelpunten particuliere woningvoorraad en onderzoek provincie en RVOB naar nieuwe financieringsvormen	
<i>Toelichting</i> Onderzoek en zo mogelijk oplossen knelpunten particuliere woningvoorraad op gebied van regelgeving en bestaande bekostigingssystematiek.		
<i>Resultaat</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Projecten RVOB zijn in september 2012 gegund. ▪ Partijen hebben daarbij gezamenlijk de Stec Groep ingeschakeld. Allereerst is er een analyse uitgevoerd die heeft geleid tot een herijking van de financiële opgave. Vervolgens is een inventarisatie gemaakt van kansrijke financiële arrangementen en zijn principes ontwikkeld voor de vastgoedaanpak, welke zijn vastgelegd in een brochure. Inmiddels lopen er vijf pilots waarin praktische ervaring wordt opgedaan met financiële arrangementen. ▪ In juli 2014 heeft de Provincie een Transitiefonds Limburgse Woningmarkt opgericht om plannen die beweging in de woningmarkt stimuleren financieel te ondersteunen. 		
9.	Voortgang en resultaten in te stellen Taskforce 'Verduurzamen woningvoorraad Zuid-Limburg'	
<i>Toelichting</i> Rijk, provincie en partners in Z-Limburg stellen samen taskforce op: ontwikkelt aanpak en bereidt Green deal voor.		
<i>Resultaat</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Inzet convenant is keten bouwsector; inzet energie en duurzaamheid en inzet IBA via werkgroep Duurzaamheid. Er wordt een routekaart voor verduurzaming opgesteld door NEBER. ▪ Er zijn diverse projecten gestart, o.a. in Parkstad (Vrieheide en project om 10.000 0-energiewoningen te ontwikkelen in parkstad). 		
10.	Resultaten en eventuele vervolgcacties onderzoek Parkstad Limburg naar IBA als motor voor transformatieopgave.	
<i>Toelichting</i> Internationale Bau-ausstellung als vernieuwend element en stimulance voor de transformatieopgave.		
<i>Resultaat</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ IBA vormgegeven en communicatiemiddelen opgesteld, nu in proces officiële vastlegging en commitment (samenwerkingsovereenkomst voorjaar 2013). ▪ Inzendingsperiode voor projecten is verlengd t/m 15 december 2014, na aanstelling van de nieuwe curator / directeur Jo Coenen. 		

	<ul style="list-style-type: none"> In 2015 vindt de beoordeling van deze eerste oproep en de volgende oproep plaats. 	
11.	Resultaten en eventuele vervolgacties inventarisatie onderzoek naar behoudenswaardige panden buitengebied door gemeenten, provincie en RCE.	
	<p><i>Toelichting</i> Inventarisatie sluit aan op het streven om meer stedelijkheid en meer landschappelijkheid in de regio Zuid-Limburg te creëren.</p>	
	<p><i>Resultaat</i> Nog niet gestart.</p>	

4. ZORG

Convenant Een Koers voor Limburg

De voortgang van de maatregelen uit het convenant wordt als volgt beoordeeld:

1.	Experiment regelarme instellingen in de Langdurige Zorg.	
<i>Toelichting</i> Aantonen welke regels in de zorg overbodig zijn en kunnen worden geschrapt en zo professionals meer tijd geven om aan cliënten te kunnen besteden.		
<i>Resultaat</i> <ul style="list-style-type: none"> • De experimenten zijn gestart per 2013. In totaal doen er 28 zorginstellingen mee, de instelling Allertzorg voert 1 deelexperiment uit in Noord-Limburg. • De tussenrapportage van het Experiment Regelarme Instellingen laat zien dat de deelnemende instellingen waarbij het experiment nog loopt, beter presteren en een deel zelfs aangeeft dat met minder middelen meer bereikt wordt.		
2.	Ondersteuning Rijk bij initiatieven op het terrein van zorg en bevolkingsdaling (o.a. experimenteerregelingen).	
<i>Toelichting</i> Deskundigheid Rijk ter beschikking stellen om initiatieven rondom zorg en bevolkingsdaling sneller te laten landen in het departement.		
<i>Resultaat</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Het ministerie van VWS monitort de voortgang van de twee proeftuinen die als experiment zijn aangewezen: Blauwe Zorg in Maastricht Heuvelland en Mijn Zorg in Parkstad. ▪ In de drie proeftuinen Blauwe Zorg (Maastricht-Heuvelland), Mijn Zorg (Parkstad) en Anders Beter (Westelijke Mijnstreek) wordt gezocht naar manieren om de 0^e, 1^e en 2^e lijnszorg beter te laten samenwerken en wat de gevolgen daarvan zijn voor de geldstromen. Na een uitgebreide voorbereiding zijn in de drie proeftuinen nu (november 2014) concrete projecten van start gegaan die zich richten op geïntegreerde zorgarrangementen en de vorming van 0^e en 1^e lijnszorg. Projecten die onder deze thema's vallen zijn bijvoorbeeld de leefstijlcoach en patiëntgerichtheid. Een beoogd project van de drie proeftuinen gezamenlijk is wehelen.nl. De tool wehelen.nl moet de zelfredzaamheid en mantelzorg van burgers versterken. Subsidie is aangevraagd bij de Provincie Limburg.		

5. ONDERWIJS

Convenant Een Koers voor Limburg

De voortgang van de maatregelen uit het convenant wordt als volgt beoordeeld:

1.	<p>Initiatieven en resultaten gericht op behoud diversiteit en kwaliteit onderwijs door samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven, aansluiting onderwijs bij behoeften regionale topsectoren, doorlopende leerlijnen en vraaggestuurde inrichten van curricula, onder meer door toepassing experimenteerruimte.</p>	
<p><i>Toelichting</i> Met het project 'Sleutelexperimenten' wil het Rijk juridische belemmeringen wegnemen die oplossingen voor de gevolgen van krimp in de weg kunnen staan.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sinds februari 2011 zijn er gesprekken gevoerd met scholen en besturen in de drie topkrimpregio's om mogelijke sleutelexperimenten te inventariseren. Er zijn 16 voorstellen gedaan door schoolbesturen, maar deze bevatten niet de informatie die nodig was om een juridisch traject in te zetten. ○ Daarom is een tweede slag gemaakt om de voorstellen te concretiseren (uitgevoerd door Van Beekveld & Terpstra). Op basis van de uitkomsten is het ministerie van OCW een vervolgt traject gestart. Voor de volgende voorstellen gaat het ministerie op zoek naar oplossingen samen met besturen: schooloverstijgende onderwijsteams, doorlopende leerlijn vmbo-mbo en innovatieve ICT-oplossingen (met OnderwijsAutoriteit Zeeland / OAZ). • Vervolgens is ruimte geboden voor het indienen van meer experimenten, maar dat blijkt toch lastig, omdat een experiment breed gedragen dient te worden in de regio. Een schoolbestuur kan niet zelfstandig een experiment indienen. Uiteindelijk zijn er geen sleutelexperimenten aangewezen. • Het instrument Transitieatlas is / wordt ingezet binnen de schoolbesturen PO met als doel meer gezamenlijkheid in de regionale transitie-opgave te bewerkstelligen. 		
2.	<p>Voortgang en resultaten initiatieven gericht op onderwijs en bevolkingsdaling binnen bestaande regelgeving dan wel door toepassing experimenteerruimte.</p>	
<p><i>Toelichting</i> De initiatieven richten zich op het loslaten van de Fusietoets, het ontwikkelen van een publiek/private organisatievorm voor Integrale Kindcentra en de verticalisering (doorgaande leerlijnen) vmbo -mbo.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ministerie OCW heeft aangegeven dat de fusietoets in krimpgebieden wordt losgelaten • Het concept integrale kindcentra is nog niet door Rijksoverheid omarmd (kabinet); waardoor knelpunten nog niet zijn opgelost. • Er is ruimte om de verticalisering doorgaande leerlingen VMBO-MBO toe te passen. 		
3.	<p>Instellen één aanspreekpunt bij het Rijk (ministerie OCW).</p>	
<p><i>Toelichting</i></p>		

	Doel is om de lijnen kort te houden tussen regio en Rijk om knelpunten snel op te lossen.
	<i>Resultaat</i> OCW zet een structuur op van accountmanagers voor verschillende deelgebieden in Nederland.

6. OVERIGE AFSPRAKEN

Convenant 'Een Koers voor Limburg'

In het convenant is een aantal 'overige afspraken' opgenomen. De voortgang van deze maatregelen wordt als volgt beoordeeld:

1.	Project 'Burgerschap in krimpregio's'	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties subsidieert het project Burgerschap in krimpregio's. Doel van dit project is de burgers bewust te maken van de gevolgen van de demografische veranderingen voor hun leefomgeving en hen uit te dagen actief te participeren in het vormen van een visie op de toekomst van hun dorp of stad binnen de regio. De vereniging van Kleine Kernen Limburg is een van vier provinciale verenigingen die participeert in dit project.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het eindverslag van het project 'burgerschap in krimpregio's' is opgeleverd in april 2013. • Limburgse pilots hebben plaatsgevonden in Lomm (gemeente Venlo), Koningslust (gemeente Peel en Maas), Vilt (Valkenburg a/d Geul), Ittervoort (gemeente Leudal) en Obbicht (Sittard-Geleen). Voor alle pilots is het resultaat dat de samenwerking binnen en tussen kernen verbeterd is, er bewustwording over de gevolgen van de demografische transitie is bereikt en in een aantal gevallen is een start gemaakt met dorpsvisies in dorpsontwikkelingsplannen (DOP's). 		
2.	Doorontwikkeling instrumenten MKBA, Leefbaarometer, evt gekoppeld aan Transformatiemonitor	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>Partijen hebben een bijdrage geleverd aan het ontwikkelen van instrumenten zoals de Maatschappelijke Kosten Baten Analyse voor Parkstad en de Leefbaarometer. Op beide instrumenten, evenals andere instrumentaria, zal een doorontwikkeling plaatsvinden in samenwerking met de regio en waar mogelijk gekoppeld aan de Transformatiemonitor.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De Leefbaarometer is verbeterd: in 2014 zijn apps en een mobiele website opgeleverd. • Daarnaast is de 'demowijzer' ontwikkeld, waarin voor krimp- en anticepeergebieden relevante indicatoren zijn opgenomen. De 2.0 versie is in 2014 opgeleverd. • Het is niet bekend in hoeverre de methodiek MBKA nog is doorontwikkeld of wat de rol van de Zuid-Limburgse regio's is geweest bij de doorontwikkeling van deze instrumenten. • De Leefbaarometer en de Demowijzer hebben als input gediend voor de Transformatiemonitor, maar een koppeling heeft niet plaatsgevonden. 		
3.	Oprichting Landelijke Kennisfaciliteit Bevolkingsdaling en NEIMED als partner	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>In samenwerking met de provincies Limburg, Groningen en Zeeland werkt het Rijk aan de inrichting van een Landelijke Kennisfaciliteit Bevolkingsdaling. De</p>		

	<p>doorontwikkeling van de informatieportal vanmeernaarbeter.nl wordt daarin ondergebracht. Met bijdragen van Parkstad Limburg en Provincie Limburg hebben de Zuyd Hogeschool en de Open Universiteit (in partnership met de UM) het expertisecentrum NEIMED opgericht. NEIMED kan gaan fungeren als een van de pijlers van de Landelijke Kennisfaciliteit.</p>
	<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het kennisplatform demografische transitie is in 2012 opgericht en het NEIMED is daar regionale partner van. De website www.vanmeernaarbeter.nl is onderdeel van het Kennisplatform en wordt beheerd door Platform31
4.	<p>Status 'proeftuin' krimpregio Limburg</p> <div data-bbox="1166 528 1353 613" style="float: right; border: 1px solid black; padding: 2px;"> </div> <p><i>Toelichting</i></p> <p>Limburg is samen met de krimpregio's Groningen en Zeeland ook een proeftuin voor andere regio's in Nederland die te maken zullen krijgen met bevolkingsdaling.</p> <p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De krimpregio's worden als voorloper gezien en er vinden experimenten plaats, maar er is niet echt sprake van een proeftuin, al heten verschillende initiatieven op gebied van zorg wel deze naam.

STOPLICHTEN INZET RIJK

In de convenanten bevolkingsdaling is voor het Rijk een aantal acties geformuleerd op uiteenlopende thema's. Ten behoeve van de evaluatie zijn vijf clusters onderscheiden voor de inzet door het Rijk:

1. Landelijke monitoring en regie, zoals instrumentarium (Leefbaarometer, Demowijzer, MKBA's, Atlas voor Grensoverschrijdende kansen, bestuurskrachtmetingen)
2. Kennis en Kunde (kennis-uitwisseling, experimenten)
3. Wet- en regelgeving (oplossen van knelpunten)
4. Stimuleren slagkracht / samenwerking
5. Financiën.

Daar waar eenzelfde Rijksactie in meerdere convenanten terug komt (bijvoorbeeld het uitvoeren van MKBA's), is dit gebundeld tot één actie. De inzet van het Rijk is wordt als volgt beoordeeld:

1. LANDELIJKE MONITORING EN REGIE

1.	Uitvoeren MKBA's	
	<p><i>Toelichting</i></p> <p>In Zeeland moet de MKBA 'wonen, voorzieningen en economie' voor Zeeuws-Vlaanderen worden uitgevoerd. Financiering hiervan gebeurt voor 60% door het ministerie van BZK.</p> <p>In Groningen wordt een MKBA Voorzieningen in de Eemsdelta en Oost-Groningen uitgevoerd. Er wordt onderzoek gedaan naar de toepassing van een brede MKBA in De Marne.</p>	
	<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In Zeeland is de MKBA door EIB uitgevoerd en in 2013 opgeleverd. • In Groningen is ervoor gekozen om de MKBA's niet uit te voeren, maar de financiële middelen die oorspronkelijk bedoeld waren voor de MKBA's in te zetten op meer actiegerichte trajecten. 	
2.	Opstellen Atlas voor Grensoverschrijdende kansen	
	<p><i>Toelichting</i></p> <p>Het ministerie van BZK laat voor de grensregio's Zeeuws-Vlaanderen, Zuid-Limburg en Groningen een Atlas voor Grensoverschrijdende kansen opstellen.</p>	
	<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor alle drie de grensregio's is een Atlas voor Grensoverschrijdende Kansen opgesteld. • Kansen die de regio's hebben zijn onderzocht en toegelicht. In Zeeland zijn er drie concrete actiepunten uit het onderzoek voortgekomen. 	

3.	Inrichten van Kennisplatform Demografische Transitie	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>Om kennis te delen over vernieuwende oplossingen rond demografische ontwikkelingen in de drie provincies wordt een Kennisplatform Demografische Transitie ingericht, waaronder ook de informatieportal vanmeernaarbeter.nl valt. Het Rijk heeft hier samen met de drie provincies de verantwoordelijkheid over.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het Kennisplatform Demografische Transitie is in 2012 opgericht. De website vanmeernaarbeter.nl is daar onderdeel van en wordt beheerd door Platform31. • Regionale partners van het Kennisplatform zijn Kenniscentrum Krimp Noord-Nederland (KKNN), Zeeuws Kennisnetwerk Bevolkingsontwikkeling (ZKBO) en NEIMED voor Limburg. 		
4.	Bijdrage aan de uitvoering van OESO-onderzoek 'local scenarios of demographic change'	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>De OESO voert het onderzoek 'local scenarios of demographic change' uit voor krimpregio's in Nederland. Het Rijk draagt inhoudelijk en financieel bij aan het algemene deel van het onderzoek.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het OESO-onderzoek is uitgevoerd en in het najaar van 2013 opgeleverd. Zeeland, Limburg en Groningen zijn als case-studies opgenomen. • BZK heeft de ondersteuning van het veldbezoek en een bijeenkomst met lokale stakeholders in Zeeland gefinancierd, naast €50.000 voor het algemene deel van het onderzoek. 		
5.	Verbetering van PRIMOS-model	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>Aanpassing PRIMOS-model, omdat dit deels is gebaseerd op woningbouwplannen. Rijk, Provincie en ABFresearch verbeteren daarom dit model voor krimpgebieden.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De afgelopen jaren is door ABF Research het PRIMOS model jaarlijks bijgesteld op basis van trends en nieuw beschikbare gegevens. Dat betekent dat de teruggebrachte plancapaciteit in de krimpregio's ook is meegenomen in de nieuwe prognoses. • De regio is tevreden met deze aanpassing. 		
6.	Ontwikkeling dynamische onderwijs-arbeidsmarktmonitor Zeeland	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>Doel is het in beeld brengen van onderwijs-arbeidsmarkt om daar operationeel beleid op te kunnen voeren. Rijk en Provincie bevorderen de ontwikkeling van een dynamische onderwijs-arbeidsmarktmonitor Zeeland. Rijk en Provincie bevorderen de inzet van een bemiddelaar die de beleidsuitvoering bij partijen organisatorisch verankerd.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In 2014 is de notitie Zeeuwse Arbeidsmarktmonitor opgeleverd. Ook is een website gereed www.zeeuwearbeidsmarktmonitor.nl en een nieuwsbrief. 		

	<ul style="list-style-type: none"> • In de Arbeidsmarktmonitor is aangegeven dat de impact van de economische crisis groot is. De vraag- en aanbodkant is in beeld gebracht met daarbij een SWOT analyse. Er zijn 10 kernopgaven geformuleerd naar speerpuntsectoren: <ul style="list-style-type: none"> ○ Algemeen / Sectoroverstijgend (vb 2600 Wajongers aan het werk, ontwikkeling flexibilisering) ○ Agro, food en landbouw (vb verbetering populariteit groene opleidingen) ○ Biobased Economy (vb aandacht voor discrepantie vraag en aanbod) ○ Zorg en welzijn (vb aandacht voor schoolverlaters op mbo-niveau lager dan 4) ○ Vrijtijdseconomie (vb investeren in het toeristisch product 'Zeeland') ○ Maintenance (vb in contact brengen van innovatieve MKB bedrijven) ○ Energie (vb uitwerking 'Energy Water Valley') ○ Water (vb clustervorming en samenwerking met kennisinstelling) ○ Seafood, visserij en aquacultuur (vb optimaliseren productieomstandigheden) • De monitor is dynamisch en wordt steeds geactualiseerd. Wanneer er nieuwe cijfers zijn, worden die ingevoerd en de voorspellingen waar nodig aangepast. Daarnaast doet SCOOP in 2016 opnieuw een scan om te kijken hoe de arbeidsmarkt ervoor staat. • BZK heeft het opstellen van deze monitor gesubsidieerd. Subsidievoorwaarde van BZK voor de monitor was dat er voldoende (financiële) steun was om de monitor structureel te maken. Het ministerie heeft een half jaar uitstel verleend tot juni 2013: een aantal partijen had extra tijd nodig om aan tonen dat gezamenlijke en structurele voortzetting na afloop van de subsidieperiode van BZK nodig was. • De OAZ heeft de ontwikkeling van de onderwijs-arbeidsmarktmonitor begeleid en heeft de rol van bemiddelaar op zich genomen. Hij heeft een 3O-platform opgericht (onderwijs, overheid en ondernemers) waarbinnen de beleidsuitvoering nadrukkelijk op de agenda staat en verankerd is. 	
7.	Afspraken over toetreding Zeeuws-Vlaanderen en Schouwen-Duiveland tot Digitale Steden Agenda van de G32	
	<p><i>Toelichting</i></p> <p>In Schouwen-duiveland en Zeeuws-Vlaanderen moet het ICT-netwerk opgewaarderd worden om goede zorg thuis en in de wijk te kunnen leveren. Ideeën over toepassing zijn en worden uitgewerkt door partijen olv Stichting Personen Alarmering Zeeland, Met ICT Doe Ik Mee (MIDIM). Het Rijk en Provincie spreken af dat Zeeuws-Vlaanderen en Schouwen-Duiveland als prioriteitsgebieden toetreden tot de Digitale Steden Agenda van de G32.</p>	
	<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zeeuws-Vlaanderen en Schouwen-Duiveland zijn tot op heden niet als prioriteitsgebieden toetreden tot de Digitale Steden Agenda van de G32. De gemeenten zoeken meerwaarde van aansluiting bij de Digitale Agenda. Na commitment van gemeenten kunnen het Rijk en de Provincie stappen ondernemen. • Provincie Zeeland financiert mee aan het project Met ICT Doe ik Mee. Het project is voorgedragen als pilot voor een Europese subsidie. • Met regelmaat wordt in het kader Demographic Change: New Opportunities in Shrinking Europe (DC Noise) overleg gevoerd tussen Zeeland, andere partners in Nederland, België, Duitsland, Schotland en Noorwegen om resultaten uit te wisselen. 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Aansluiting van Zeeland bij het programma van EZ om breedband in het buitengebied te bevorderen lijkt een kostbare aangelegenheid te worden, zo stelt Rekenkamer (2013). • In de Toekomstvisie Zeeland 2040 van Provinciale Staten (2014) is tegelijkertijd aandacht voor technologie om de zorg betaalbaar te kunnen houden. In het visiedocument staan nog geen meetbare doelen beschreven.
--	---

2. KENNIS EN KUNDE

1.	Inzet JEP	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>De Juridische Expertpool Planschade ondersteunt gemeenten wanneer de plancapaciteit moet worden bijgesteld en er sprake is van planschade. In de convenanten met Groningen en met Limburg biedt het Rijk de inzet van de pool aan. Daarnaast geeft het Rijk aan JEP opdracht om een verkennende notitie te schrijven over financiële gevolgen van het wegvallen van bouwmogelijkheden voor gebiedsontwikkeling in krimpgebieden.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In Limburg is de Juridische Expertpool Planschade ingezet in Simpelveld, Kerkrade, de provincie en de stadsregio Parkstad (2013); alsmede de gemeente Heerlen (2014) + op een aantal momenten ingezet voor kennisdeling. • In Groningen is de JEP is ingezet in De Marne en Stadskanaal (2012). • Over de notitie van het JEP is niets bekend. 		
2.	Inzet Taskforce GROS	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>De Taskforce GROS heeft in 2012 en 2013 voor grensregio's actiepunten opgesteld om knelpunten in grensoverschrijdende samenwerking op te lossen. Het Rijk wil deze actiepunten volgen en (laten) uitvoeren om grensoverschrijdende samenwerking te stimuleren.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De actiepunten voor de regio's hebben hoofdzakelijk betrekking op grensoverschrijdende arbeidsmarkt en wederzijdse erkenning van diploma's, grensoverschrijdend openbaar vervoer en grensoverschrijdende veiligheid. • Sinds 2011 spelen de Speciaal Vertegenwoordiger voor de Buurlanden en de Commissarissen van de Koning een grote rol in het GROS-proces: zij zoeken naar regionale verankering van grensoverschrijdende samenwerking. • De meest recente voortgangsrapportage GROS komt uit oktober 2012. Daaruit blijkt dat het Rijk zich inzet voor grensoverschrijdende samenwerking, maar dat vooruitgang met kleine stapjes gaat. • Het Rijk heeft veel acties op dit terrein lopen. Uit een brief van 11 juni 2014 van minister Asscher blijkt bijvoorbeeld dat het ministerie van OCW samen met zeven andere ministeries bezig is met het omzetten van de herziene richtlijn voor internationale diploma herkenning in de wet- en regelgeving. Uit deze actie is af te leiden dat het Rijk de mogelijkheden onderzoekt om eventuele knelpunten op te heffen. In december 2014 is een verklaring ondertekend door minister Asscher dat vanaf het voorjaar 2015 de Benelux-landen elkaar diploma's voor hoger onderwijs automatisch zullen erkennen. 		
3.	Participatie RCE in Limburg en Groningen	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>Participatie door de Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE) in project Frontenpark Maastricht (onderdeel Belvédère) en bij het opstellen van het businessplan Bisschoppelijk College. In Groningen betreft het participatie bij inventarisatie</p>		

	<p>herbestemming van monumentale panden en investeringen in kennis over herbestemming van monumentale panden (door het Ministerie van I&M, o.a. via pilots).</p> <p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling in voortgang project Frontenpark Maastricht niet bekend • Ontwikkeling in voortgang businessplan voor Bisschoppelijk College e.o. in Sittard-Geleen niet bekend. • In Groningen zet de RCE zich van 2013 tot 2016 in het Kenniscentrum Herbestemming Noord. Het kenniscentrum ondersteunt gemeenten actief in hun sleutelrol in het herbestemmingsproces, waarbij de prioriteit wordt gegeven aan herbestemming in krimp gemeenten. Via www.herbestemmingnoord.nl kunnen geïnteresseerden zich aanmelden voor panden die in aanmerking komen voor herbestemming. Subsidieregelingen via gemeenten, provincies en Rijk zijn inzichtelijk gemaakt en gelden voor (een deel van) de panden. Via deze weg zijn in de provincies reeds 30 panden herbestemd en worden nog eens 18 panden aangeboden. 	
4.	<p>Inzet RVOB</p> <p><i>Toelichting</i></p> <p>Het RijksVastgoed- en OntwikkelingsBedrijf draagt in de regio's bij aan de aanpak van de gevolgen van bevolkingsdaling. In Groningen worden de Rijksvastgoedposities in kaart gebracht, in Zeeland en Limburg werkt de RVOB in een adviserende of leidinggevende rol aan ontwikkelingsprojecten.</p> <p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De RVOB is in Groningen in gesprek met bestuurders over de mogelijkheden voor het leveren van een bijdrage in de regionale planontwikkeling in deze twee regio's. De pilots van het RVOB worden uitgevoerd in andere krimp- en anticiperregio's (Limburg en Achterhoek). • Het Rijk en de regio Groningen gaan gezamenlijk onderzoeken in hoeverre het mogelijk is rijksvastgoed en vastgoed van gemeenten en provincies aan te wenden voor het realiseren van beleidsdoelstellingen. Dit onderzoek zou in het voorjaar 2014 van start gaan en zal worden gecoördineerd door de provincie Groningen. • De rol van de RVOB in Limburg en Zeeland is eind 2014 naar tevredenheid (bijna) afgerond. De verschillende projecten worden overgenomen door plaatselijke of regionale partijen. 	
5.	<p>Inzet deskundigheid bij initiatieven op het gebied van onderwijs en bevolkingsdaling</p> <p><i>Toelichting</i></p> <p>Indien gemeenten (grensoverschrijdende) initiatieven ontwikkelen rond onderwijs en bevolkingsdaling en hierbij knelpunten in de regelgeving tegenkomen, zal het Rijk samen met de Provincies oplossingen zoeken door na te gaan in hoeverre deze initiatieven binnen de bestaande regelgeving mogelijk zijn dan wel binnen de nieuwe experimenteerruimte kunnen worden opgepakt. Daarnaast ondersteunt het Rijk in de Provincie Zeeland bij de realisatie van de onderzoeken Kerend Tijden Onderwijs ons goed.</p> <p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Provincie Groningen en Ministerie BZK zijn een dossier 'knellende regelgeving', o.a. met betrekking tot dit onderwerp, gestart. 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Ministerie OCW heeft aangegeven dat de fusietoets in krimpgebieden wordt losgelaten. • Het concept integrale kindcentra is nog niet door Rijksoverheid omarmd (kabinet); waardoor knelpunten nog niet zijn opgelost. • Aan de staatssecretaris is gevraagd om zich voor 1 september 2014 uit te spreken of hij bereid is een voorzieningenplan voor Zeeuws-Vlaanderen te ondersteunen door dit een experimentele status toe te kennen. Het betreft een voorstel voor een indicatief en organisch voorzieningenplan dat uitgaat van een transitie van 63 naar circa 35 basisscholen /Integrale Kind Centra. In november 2014 is dit door de staatssecretaris ondersteund. • Er is ruimte om de verticalisering doorgaande leerlingen VMBO-MBO toe te passen. • Een gemeenschappelijk kader voor de ontwikkeling van doorlopende leerlijnen vmbo-mbo voor heel Zeeland is ontwikkeld. Medio 2014 formeel ingestemd met de doorlopende leerlijnen van start te gaan in het schooljaar 2015-2016. • Onderwijs-arbeidsmarktmonitor Zeeland opgesteld in 2013 om op basis van objectieve data bestuurlijke keuzes te kunnen maken op het snijvlak onderwijs-arbeidsmarkt. • Het Rijk ondersteunt de realisering van een routekaart in het kader van het onderzoek Onderwijs ons goed door deel te nemen aan stuurgroep routekaart en actieve inbreng in de zgn. Pitstops (bijeenkomsten om de stand van zaken te delen met het brede onderwijsveld en vanuit perspectief van het ministerie van OCW een actieve rol hierin te spelen en een toelichting te geven op (toekomstig) beleid). • Het is niet duidelijk wat de directe inzet van het Rijk is geweest bij de realisatie van het onderzoek Kerend Tij. Via de OnderwijsAutoriteit heeft het Rijk zich wel beziggehouden met de realisatie. • In Zuid-Limburg wordt de Transitieatlas primair onderwijs ingezet. 	
6.	<p>Inzet deskundigheid bij initiatieven op het gebied van zorg en bevolkingsdaling</p> <p><i>Toelichting</i></p> <p>In het proces van samenwerken tussen zorgaanbieders worden vaak knelpunten in de wet- en regelgeving ervaren. Het Rijk wil deze knelpunten zo veel als mogelijk tegengaan. Als in de krimpgebieden vernieuwingen op het terrein van zorg en bevolkingsdaling worden ontwikkeld kan het Rijk deskundigheid ter beschikking stellen, bijvoorbeeld door na te gaan in hoeverre deze initiatieven binnen nieuwe experimenteerregelingen kunnen worden ondergebracht.</p> <p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De tussenrapportage van het Experiment Regelarme Instellingen laat zien dat de deelnemende instellingen waarbij het experiment nog loopt, beter presteren en een deel zelfs aangeeft dat met minder middelen meer bereikt wordt. • Experiment 'Saam&- wonen, zorg en welzijn' in Zeeland behoort tot 2e tranche krimpexperimenten 2013-2015 dat in opdracht van BZK begeleid wordt door Platform31. ZorgSaam en de woningcorporatie Woongoed werken samen om leefbaarheid en voorzieningen in de dorpen en kernen in Zeeuws-Vlaanderen te behouden. Daarbij ligt de nadruk op het faciliteren van langer thuis blijven wonen in samenwerking met lokale organisaties en bewoners. Het experiment vindt in eerste instantie plaats in Aardenburg en IJzendijke maar is tot op heden niet van de grond gekomen. 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Zorginstelling De Hoven (o.a. actief in Eemsdelta) participeert met het experiment 'zorg zonder regels' en de tussenresultaten zijn vooral positief. • Het ministerie van VWS monitort de voortgang van de twee proeftuinen die als experiment zijn aangewezen: Blauwe Zorg en Mijn Zorg. In de drie proeftuinen Blauwe Zorg (Maastricht-Heuvelland), Mijn Zorg (Parkstad) en Anders Beter (Westelijke Mijnstreek) wordt gezocht naar manieren om de 0e, 1e en 2e lijnszorg beter te laten samenwerken en wat de gevolgen daarvan zijn voor de geldstromen. De Proeftuinen lopen inmiddels goed, rol van het Rijk is nog wat onduidelijk. 	
7.	Bijeenkomsten/conferenties	
	<p><i>Toelichting</i></p> <p>Het Rijk ondersteunt de regio's door deskundigheid en faciliteiten aan te bieden op bijeenkomsten/conferenties die de regio's of het Rijk organiseert. In Zeeland gaat het om economische conferenties en masterclasses voor gemeenteraden en in Groningen worden dialoogtafels ingezet om tot uitvoeringsagenda's van de WLP's te komen.</p>	
	<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In de regio's De Marne, Oost-Groningen en Eemsdelta hebben geen dialoogtafels bevolkingskrimp plaatsgevonden. Wel zijn in Oost-Groningen een aantal thematische 'Toogdagen' georganiseerd, waarvan de laatste op 31 januari 2014 heeft plaatsgevonden. • In Zeeland zijn verschillende (economische) conferenties op enige wijze ondersteund door Rijk en Provincie (voornamelijk inzet Provincie, in mindere mate Rijk). • In december 2014 vindt de eerste masterclass voor raadsleden in Zeeuws-Vlaanderen plaats. 	
8.	Onderzoek	
	<p><i>Toelichting</i></p> <p>Ter ondersteuning van de regio's voert het Rijk onderzoek uit of ondersteunt het onderzoek op verschillende terreinen.</p>	
	<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In Groningen zou het Rijk inhoudelijk (en soms financieel) ondersteuning bieden in drie onderzoeken: 'Invulling experimenteerzone stimulering biobased economy door vermindering van belemmerende regeldruk', een onderzoek van KKNV naar de instroom van sociaal zwakkeren in krimpgebieden en een onderzoek naar de inzet van burgerinitiatieven en experimenten in de uitvoering van WLP's. Alle drie de onderzoeken zijn uitgevoerd, maar het is niet duidelijk wat hierin de rol van het Rijk is geweest. • In Groningen zouden de Ministeries I&M en BZK daarnaast onderzoeken of de financiële haalbaarheid van het WLP Eemsdelta zou kunnen worden verbeterd en welke lessen getrokken kunnen worden. De bij het Rijk beschikbare kennis t.a.v. financieringsconstructies zou worden betrokken (AgentschapNL). De uitvoering van het onderzoek is uiteindelijk belegd bij Ecorys onderzoek (MKBA). Voorstellen waren o.a. grootschalige verduurzaming bestaande voorraad, het opzetten van een regio- / transitiefonds, opzetten van 'kredietunies', Eemsdelta-wet, een regionale 'bad bank' en het toepassen van trekkingsrechten bij sloop van de particuliere voorraad. Het onderzoek is bijna afgerond. 	

	<ul style="list-style-type: none"> • In Zeeland zou het Rijk expertise inzetten bij een verkenning naar een regionaal voorzieningenfonds. De verkenning zal vast start gaan; de inzet van het Rijk is nog niet besproken. • Het Ministerie van BZK heeft bureau DTNP opdracht gegeven voor een inventarisatie en advies naar leegstaand detailhandelsvastgoed in anticipeer- en krimpgebieden. Het onderzoek en het advies zijn in 2013 opgeleverd.
9.	Procesondersteuning
	<p><i>Toelichting</i></p> <p>Het Rijk zet zich in om regionale samenwerkingsprocessen en projecten te ondersteunen.</p>
	<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In Groningen is de inzet van BZK toegezegd bij het maken van afspraken tussen partijen als het gaat om zorg en scholing i.r.t. de arbeidsmarkt. Er lopen verschillende projecten, maar de inzet van BZK is niet duidelijk of bekend. • In Zeeland is de inzet van het Rijk toegezegd bij de implementatie van het Masterplan Voorzieningen. De inzet van het Rijk lijkt hierin zeer beperkt. • Het Rijk heeft ook haar expertise toegezegd bij het opstellen van een business case voor een regionale werkmaatschappij Zeeuws-Vlaanderen en heeft in 2013 aan het project de experimentstatus toegekend. De werkmaatschappij is nog in oprichting en er zijn nog weinig partners over voor het plan. ▪ In Limburg zou het Rijk projecten en experimenten binnen de Internationale Bau Ausstellung in Parkstad faciliteren. IBA is inmiddels vormgegeven en communicatiemiddelen zijn opgesteld, nu in proces officiële vastlegging en commitment (samenwerkingsovereenkomst voorjaar 2013). Inzendingsperiode voor projecten is verlengd t/m 15 december 2014, na aanstelling van de nieuwe curator / directeur Jo Coenen. In 2015 vindt de beoordeling van deze eerste oproep en de volgende oproep plaats.

3. WET- EN REGELGEVING

1.	Onderzoeken en oplossen knelpunten rond aanpak particuliere woningvoorraad	
<p><i>Toelichting</i> Het onderzoeken en oplossen van knelpunten van bestaande regelgeving op het gebied van particuliere woningvoorraad</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In Groningen heeft het Rijk bijgedragen aan de totstandkoming van het ‘Gronings Gereedschap’ voor de krimploop en woningverbetering in de particuliere woningvoorraad. Gekeken is naar reguliere juridische instrumenten die lokale overheid kan inzetten tegen verpaupering (straffende hand) zoals leegstandstax en aanschrijving. Ook zijn de mogelijkheden vanuit de helpende hand in kaart gebracht, zoals subsidie en goedkope leningen. In 2014 zijn 8 pilots of experimenten geformuleerd en deels opgestart in dit kader. Met de experimenten moet zicht ontstaan op een bruikbare set Gronings Gereedschap, een basis ontstaan over afspraken voor een investeringsfonds en een grote coalitie van betrokken partijen ontstaan, mede door bewustwording. • In Zeeland is de insteek dat partijen een periode van 3 jaar experimenteren met een gezamenlijke aanpak, om bij succes te komen tot langlopende aanpak (tot 2040) waarbij enerzijds geïnvesteerd wordt in sluitende rendabele businesscases met particuliere financiering (Upgrade beleggingsfonds) en anderzijds ingezet wordt op onrendabele businesscases met deel publieke financiering (Upgrade herstructureringsfonds). Eind 2014 is Upgrade nog steeds in oprichting. De invulling en bevoegdheden van Upgrade staan onder discussie. Van de partijen die de intentieverklaring hebben getekend zijn alleen de Provincie en de gemeenten Sluis en Terneuzen overgebleven. • In Limburg is geen voortgang bekend 		
2.	Intensivering GROS door aanpassen wet- en regelgeving	
<p><i>Toelichting</i> Het Rijk onderzoekt mogelijkheid van het opheffen van eventuele knelpunten in wet- en regelgeving en sluit daarbij aan bij de aanpak van de Taskforce GrensOverschrijdende Samenwerking (GROS) en bij reeds gemaakte afspraken</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Uit een brief van 11 juni 2014 van minister Asscher blijkt dat het ministerie van OCW samen met zeven andere ministeries bezig is met het omzetten van de herziene richtlijn voor internationale diploma herkenning in de wet- en regelgeving. Uit deze actie is af te leiden dat het Rijk de mogelijkheden onderzoekt om eventuele knelpunten op te heffen. 		
3.	Tijdelijke krimpmaatstaf in het gemeentefonds	
<p><i>Toelichting</i> De tijdelijke krimpmaatstaf in het gemeentefonds is voor de gemeenten in de krimpgebieden van groot belang voor de cofinanciering van krimpgerelateerde maatregelen. Gemeenten ervaren het als problematisch dat de bedragen van de tijdelijke maatstaf van jaar tot jaar fluctueren. Het Rijk zal dit signaal meenemen bij de evaluatie aan het einde van de vijfjarige looptijd van de krimpmaatstaf.</p>		

	<p>Resultaat</p> <ul style="list-style-type: none"> De krimpmaatstaf zal in 2015 worden geëvalueerd. Het Ministerie van BZK heeft na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2014 aan de nieuwe gemeenteraden van krimp gemeenten aangegeven dat een goede financiële verslaglegging in het bijzonder van belang is voor een evt vervolg van de krimpmaatstaf. In de verantwoording speelt causaliteit een belangrijke rol: op welke posten komen de evt extra kosten van krimp terecht en welke rol speelt de economische crisis bij de verslechterde financiële situatie, zijn belangrijke vraagstukken daarbij. 	
4.	<p>Bredere toepassing concept 'geïntegreerde kindvoorziening en schoolschap'</p> <p><i>Toelichting</i> Organisaties voor kinderopvang, peuterspeelzaalwerk en basisonderwijs staan door demografische veranderingen onder druk. De Provincie zal zich met gemeenten op basis van positieve evaluatieresultaten inzetten op het op bredere schaal toepassen van het concept geïntegreerde kindvoorziening en schoolschap (voorheen een pilot). Een geïntegreerde kindvoorziening biedt onderdak aan een school, een peuterspeelzaal en een kinderopvang en is specifiek bedoeld voor kleine dorpskernen. Het Rijk ondersteunt hierbij op niet-financiële wijze: aanpassing regelgeving waar nodig.</p> <p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Provincie Groningen en Ministerie BZK zijn een dossier 'knellende regelgeving', o.a. met betrekking tot dit onderwerp, gestart. Het concept integrale kindcentra is nog niet door Rijksoverheid omarmd (kabinet); waardoor knelpunten nog niet zijn opgelost. Een aantal schoolbesturen en organisaties voor kinderopvang werkt samen om de eerste geïntegreerde kindvoorziening in 2015 te openen. De gemeenten Delfzijl, Appingedam en Loppersum hebben het plan de komende 10 jaar te komen tot 13 integrale kindvoorzieningen. De eerste 3 zijn al gerealiseerd, voor 2014 stonden er nog 4 op de planning. Tussen 2015 en 2020 volgt de rest. 	
5.	<p>Verkenning voor ruimte in experimenteerwet in samenwerking onderwijs en bedrijfsleven</p> <p><i>Toelichting</i> Het Rijk beziet of de experimenteerwet ruimte kan bieden voor experimenten als het gaat om samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven, o.a. op gebied van doorlopende leerlijnen. Zo kan het onderwijs beter aansluiten bij de regionale economie en arbeidsmarkt. De experimenten kunnen ook input zijn voor evt permanente wetswijzigingen.</p> <p><i>Resultaat (Groningen en Limburg)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Provincie Groningen en Ministerie BZK zijn een dossier 'knellende regelgeving', o.a. met betrekking tot dit onderwerp, gestart. Ministerie OCW heeft aangegeven dat de fusietoets in krimpgebieden wordt losgelaten Er is ruimte om de verticalisering doorgaande leerlingen VMBO-MBO toe te passen. 	
6.	<p>Ondersteuning experiment regelarme instellingen in de Langdurige Zorg</p>	

	<p><i>Toelichting</i></p> <p>Het Rijk ondersteunt/faciliteert experiment regelarme instellingen in de Langdurige Zorg door tegengaan knelpunten. Doel is aantonen welke regels in de zorg overbodig zijn en kunnen worden geschrapt en zo professionals meer tijd geven om aan cliënten te kunnen besteden. Het Rijk biedt ook ondersteuning bij Zorgacademie Parkstad Limburg op het gebied van personeelsaanbod.</p>
	<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De experimenten zijn gestart per 2013. In totaal doen er 28 zorginstellingen mee, de instelling Allertzorg voert 1 deexperiment uit in Noord-Limburg. • Het experiment regelarme instellingen in de Langdurige Zorg liep tot 1 januari 2014. • Geen voortgang bekend als het gaat om (oplossen van) overbodige regels in de zorg.

4. STIMULEREN BESTUURSKRACHT/SAMENWERKING

1.	Opstellen handboek subsidies	
<p><i>Toelichting</i> Na het vaststellen van de subsidiecriteria op Europees niveau, zal het Rijk de mogelijkheden tot het indienen van projecten in gebieden met bevolkingsdaling ontsluiten door middel van een 'handboek' subsidies.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Het handboek subsidies is nog niet opgesteld, omdat de betreffende subsidiecriteria op Europees niveau nog niet zijn vastgesteld. 		
2.	Ondersteuning bij de samenwerking tussen groei- en krimpgebieden in Groningen	
<p><i>Toelichting</i> Deze actie bestaat uit een aantal deelacties:</p> <ul style="list-style-type: none"> Actief deelnemen aan de gezamenlijke zoektocht naar mogelijkheden en instrumenten voor aanpak van de corporatieve en particuliere woningvoorraad, inclusief de woonomgeving; zonder inzet van extra financiële middelen door het Rijk. Het Rijk zal Participatie in het bovenregionale en internationale traject van versterking van de relatie onderwijs en arbeidsmarkt. Een belangrijke rol is weggelegd voor de bereikbaarheid (grensoverschrijdend OV, weg- en waterverbindingen, incl. havens) Indien nodig, procesbegeleiding verzorgen rondom de taakherschikking en concentratie van zorgvoorzieningen (ziekenhuizen) en de afstemming met de eerste lijn. Het inzetten van dialogotafels waar dit de samenwerking tussen groei en krimpregio's kan versterken. 		
<p><i>Resultaat</i> Voortgang per deelactie:</p> <ul style="list-style-type: none"> Het Rijk heeft met procesgeld vanuit het convenant experimenten rond de particuliere voorraad gefinancierd. De aanpak van de corporatieve woningvoorraad heeft vormgekregen in de ontheffing van de verhuurdersheffing. Vanuit het MIRT en het ministerie van I&M is er extra geld beschikbaar gesteld voor onder andere onderzoek naar het verbeteren van de verbinding met Duitsland. Van het aanbod van de dialogotafels is geen gebruik gemaakt. 		
3.	Afstemmen van landelijke innovatiecontracten met Zuid-Limburgse actieprogramma	
<p><i>Toelichting</i> Het Rijk maakt elk jaar afspraken over het bijdragen aan de realisatie van Brainport 2020 in Innovatiecontracten en Human Capital Agenda's met de topsectoren. Het Rijk en Provincie stemmen de landelijke innovatiecontracten af met het zuid-limburgse actieprogramma.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p>		

	<ul style="list-style-type: none"> In de Transformatiemonitor 2013 wordt genoemd dat de agenda's van de regio's goed aansluiten bij de Brainport 2020-agenda en de regio's tegelijk ruimte hebben gevonden voor hun couleur locale. Inzet van het Rijk niet helemaal duidelijk. 	
4.	Afspraken op het gebied van grensoverschrijdend vervoer worden gemaakt in het kader van MIRT Limburg	
	<i>Toelichting</i>	
	Partijen erkennen het belang van grensoverschrijdend vervoer. Afspraken op dit gebied worden gemaakt in het kader van MIRT (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport).	
	<i>Resultaat</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> Voor verbetering van grensoverschrijdend spoorvervoer zet MIRT primair in op het handhaven, verbeteren of realiseren van (intercity)verbindingen met HSL-stations in Düsseldorf, Luik en Aken. In de concept ontwerpvervoerconcessie voor het hoofdrailnet 2015-2025 noemt de NS dat de verbinding met Luik, Aken en Antwerpen verbeterd gaat worden. Voor Aken is dat het geval zodra de infrastructuur gereed is. In april 2014 is het startschot gegeven voor de elektrificatie van de spoorlijn tussen Landgraaf en Herzogenrath waarmee een intercityverbinding met Aken een stap dichterbij is gekomen. Verdere voorwaarde voor de verbinding is de verdubbeling van het spoor tussen Heerlen en Aken. 	
5.	Deelname aan de begeleidingscommissie Structuur- en woonvisie 2013 en bevorderen totstandkoming toetsingskader voor beoordeling van bestaande en potentiële plancapaciteit. (Limburg)	
	<i>Toelichting</i>	
	Ministeries van BZK en I&M nemen deel aan de begeleidingscommissie van de intergemeentelijke structuur- en woonvisie 2013. Doel is het ruimtelijk integreren van opgaven rond wonen, werken, voorzieningen (met bereikbaarheid als drager) in de Euregionale context via co-creatie tussen belanghebbenden leidend tot een strategisch akkoord. Het Rijk wil ook bevorderen dat er een helder toetsingskader komt voor de beoordeling van bestaande en potentiële plancapaciteit.	
	<i>Resultaat</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> Buiten het proces van het convenant en het uitgewerkte actieprogramma om, is de provincie gestart met het herijken van het provinciaal omgevingsplan (POL). Dit heeft geleid tot verwarring i.r.t. de eveneens op te stellen structuur- en woonvisie. De visie is uiteindelijk opgedeeld in een Visie voor Wonen en een Leefbaarheids- en ruimtelijke visie. Dit zal als input dienen voor het POL. De hoofdlijnen voor het programmaplan 'Limburgse woningmarkt en Leefbaarheid' zijn begin 2013 ter informatie verzonden aan de provincie Limburg. Vervolgens heeft het plan vertraging opgelopen: het POL zal eind 2014 worden vastgesteld. De stuurgroep wonen heeft in een brief aan GS haar reactie gegeven op het ontwerp-POL, welke enerzijds inhoudelijk van aard is, anderzijds procesmatig. De intergemeentelijke structuur- en woonvisie zal naar verwachting eind 2015 gereed zijn (opgesteld en vastgesteld). Een helder toetsingskader ontbreekt nog. 	
6.	Ondersteuning bij uitwerken voorstellen op gebied van beheer en leegstand Limburg.	
	<i>Toelichting</i>	

	Ondersteuning Rijk en provincie van Stuurgroep Wonen Limburg bij uitwerken voorstellen op gebied van beheer en leegstand.	
	<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De stuurgroep heeft de afgelopen tijd gewerkt aan een herprioritering van het uitvoeringsprogramma wonen; er is niet meer gestuurd op de uitvoering van projecten. • Stuurgroep wonen werkt meestal goed samen. Het Rijk participeert met kennis en kunde wanneer nodig, naar wisselende tevredenheid van de lokale partijen. • Stuurgroep wil graag ruimte voor maatwerk vanuit Provincie en Rijk. 	
7.	Instellen Taskforce verduurzamen woningvoorraad Zuid-Limburg.	
	<p><i>Toelichting</i></p> <p>Rijk, Provincie en betrokken partners stellen Taskforce verduurzamen woningvoorraad Zuid-Limburg in.</p>	
	<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Inzet covenant is keten bouwsector; inzet energie en duurzaamheid en inzet IBA via werkgroep Duurzaamheid. Er wordt een routekaart voor verduurzaming opgesteld door NEBER: precieze status is onbekend. 	
8.	Korte lijnen en één aanspreekpunt bij ministerie OCW	
	<p><i>Toelichting</i></p> <p>Instellen één aanspreekpunt bij ministerie OCW zodat vlot gereageerd kan worden op verzoeken als het gaat om deskundigheid, transitie middelen en/of regelruimte.</p>	
	<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In Zeeland heeft de OAZ een sterke positie gehad in en er is veel bereikt als het gaat om de samenwerking in het onderwijsveld. Dit is een duidelijke indicatie waaruit blijkt dat de connectie met OCW goed is geweest in de praktijk. • OCW zet een structuur op van accountmanagers voor verschillende deelgebieden in Nederland. 	
9.	Inzet Rijk en Provincie voor brede onderschrijving 'Nationale verklaring huisvesting Europese arbeidsmigranten' in Zeeland	
	<p><i>Toelichting</i></p> <p>Rijk en Provincie willen bevorderen dat de 'Nationale verklaring huisvesting Europese arbeidsmigranten' in Zeeland breed wordt onderschreven.</p>	
	<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het onderwerp wordt met enige regelmaat geagendeerd in de Stuurgroep Leefbaarheid& Demografie Zeeuws-Vlaanderen. BZK is deelnemer aan deze stuurgroep. • BZK heeft eenmaal een toelichting op de nationale verklaring verzorgd voor de gemeenten en provincie. • De gemeenten in Zeeuws-Vlaanderen hebben afgesproken dat zij de huisvesting zoveel mogelijk oplossen binnen de bestaande woningvoorraad. De prioriteit voor dit thema verschilt per gemeente. Terneuzen heeft momenteel aandacht voor het thema door de komst van de nieuwe zeesluis. Ook Schouwen-Duiveland heeft interesse aangegeven. 	

10.	Stimuleren samenwerking tussen Zeeuws-Vlaamse en Vlaamse woningmarkt	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>Rijk en Provincie zetten zich in voor het aanpakken van knelpunten en uitvoeren van aanbevelingen, zoeken betrokkenheid van Vlaamse partners, en betrekken waar mogelijk ondernemers en woningcorporaties.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Er is enige samenwerking tussen de beide woningmarkten: In de stichting Zeeuws&Vlaanderen werken Zeeuws-Vlaamse makelaars samen aan krachtenbundeling op de Vlaamse markt en de promotie van Zeeuws-Vlaanderen en Vlaanderen. De deelname van de corporatie aan deze stichting heeft enige discussie opgeleverd met het Rijk, maar is inmiddels goed bevonden. • De gemeenten in Zeeuws-Vlaanderen hebben in hun woonvisie aangegeven in 2014/2015 de migratiestroom uit België in kaart te willen brengen. • Inzet van expertise of acties gericht op de betrokkenheid van de Vlaamse partners vanuit het Rijk zijn niet bekend. 		
11.	Ondersteuning aan Schouwen-Duiveland bij implementatie van adviezen SCP-onderzoek	
<p><i>Toelichting</i></p> <p>Schouwen-Duiveland doet mee aan onderzoek van SCP 'Voorhoede gemeenten actief burgerschap en zelforganisatie'. Adviezen moeten worden geïmplementeerd, het Ministerie van BZK ondersteunt Schouwen-Duiveland hierbij.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • SCP onderzoek is in 2014 opgeleverd. Het omvat geen adviezen specifiek voor Schouwen-Duiveland, wel een aantal algemene leerpunten hoe de overheid participatie kan stimuleren en faciliteren. • Er is geen opvolging/implementatie gevonden n.a.v. het onderzoek; en daarmee logischerwijs ook geen inzet hierop vanuit Rijk. 		

5. FINANCIËN

1.	Inhoudelijke en financiële ondersteuning bij onderzoek naar experimenteerzone bio-based economy.	
<p><i>Toelichting</i> Onderzoek instellen experimenteerzone voor de ontwikkeling van bio-based economy in de regio Eemsdelta-Veenkoloniën</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Het ministerie van EL&I en de KvK Noord-Nederland hebben een Green Deal ondertekend om te komen tot een experiment voor de ontwikkeling van bio-based economy met een aantal bedrijven. Zo worden de mogelijkheden onderzocht om gewassen en reststromen uit de landbouw en voedingsmiddelenindustrie in te zetten voor niet voedseltoepassingen. Provincie, gemeenten, KvK en bedrijfsleven doen onderzoek naar hoe invulling kan worden gegeven aan de te maken experimenteerzone. BZK en EL&I ondersteunen het traject inhoudelijk en financieel. 		
2.	Subsidiering project Burgerschap in Krimpregio's	
<p><i>Toelichting</i> BZK financiert het project Burgerschap in Krimpregio's dat als doel heeft burgers bewust te maken van de gevolgen van de demografische veranderingen voor hun leefomgeving en hen uit te dagen op enige wijze te participeren.</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Het project 'Burgerschap in Krimpregios' is uitgevoerd door de Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen. Hiertoe zijn in een viertal provincies (Friesland, Drenthe, Gelderland, Limburg) in totaal 14 pilots uitgevoerd. Er is een eindrapportage Burgerschap in Krimpregio's opgesteld – eveneens in opdracht en gefinancierd door BZK 		
3.	Inzet bestaande rijksmiddelen voor cofinancieringsarrangementen met Europese fondsen.	
<p><i>Toelichting</i> De Provincie Zeeland ondersteunt de regio Zeeuws-Vlaanderen bij het indienen van projecten bij Europese fondsen. Waar mogelijk wordt bevorderd dat onderwerpen uit dit convenant aanhaken in Europees verband. Vanuit het Rijk worden alleen bestaande middelen ingezet voor cofinancieringsarrangementen:</p>		
<p><i>Resultaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Verzoek aan zowel Provincie als Ministerie is om te voorzien in een overbruggingssubsidie voor het jaar 2015 voor het Mobiliteitscentrum. Binnen het plan van aanpak voor vervolg wordt ingezet op de uitvoering van een Interreg V-project in 2016. In 2013 is gestart met vormgeven van dit project voor grensoverschrijdende mobiliteit en arbeidsbemiddeling met een opstartsubsidie van BZK. Al snel is het project ondergebracht bij het Interregproject 'Tendenzen zonder Grenzen'. 		